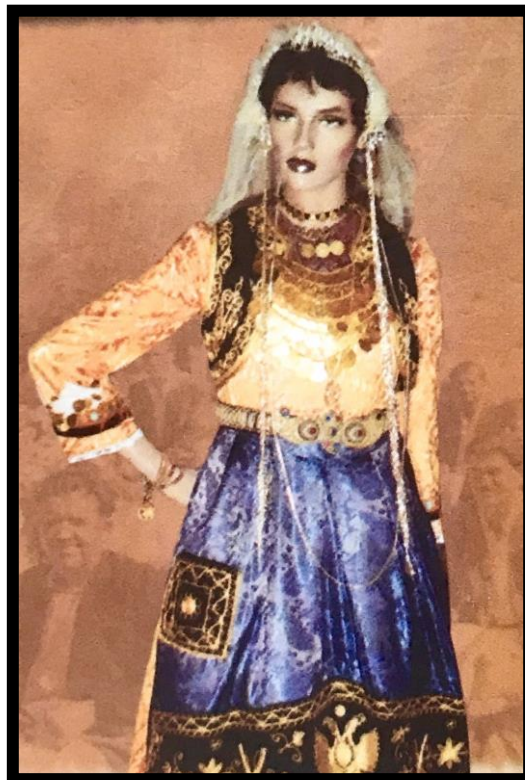

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ: ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΕΣ
ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ**

Διπλωματική εργασία

**Γάμος και Σημαινουσες Πρακτικές:
Η Περίπτωση των Βλάχων της Βλάστης**

της
Ζηκοπούλου Δέσποινας

Φλώρινα, Ιούνιος 2017

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ: ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Διπλωματική Εργασία:

**Γάμος και Σημαινουσες Πρακτικές:
Η Περίπτωση των Βλάχων της Βλάστης**

της

Ζηκοπούλου Δέσποινας

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αναστασία Χριστοδούλου,

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Α.Π.Θ.

Εξεταστές:

Ιφιγένεια Βαμβακίδου, Καθηγήτρια Π.Δ.Μ.

Νικόλαος Φωτόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής Π.Δ.Μ.

Φλώρινα, Ιούνιος 2017

Ευχαριστίες

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτριά μου κα Χριστοδούλου Αναστασία- αναπληρώτρια καθηγήτρια του Α.Π.Θ.- για την αμέριστη καθοδήγησή της καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα. Βαμβακίδου Ιφιγένεια- καθηγήτρια του Π.Δ.Μ. και Πρόεδρο του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας- για τις πολύτιμες ερευνητικές οδηγίες και κατευθύνσεις της, όπως επίσης και τον κ. Φωτόπουλο Νικόλαο- επίκουρο καθηγητή του Π.Δ.Μ.- για τις πολύτιμες επισημάνσεις του. Ένα μεγάλο ευχαριστώ, τέλος, στην οικογένειά μου για την στήριξη, υπομονή και συμπαράσταση που απλόχερα που προσφέρουν όλα αυτά τα χρόνια.

Copyright © Ζηκοπούλου Δέσποινα, 2016.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Ζηκοπούλου Δέσποινα

A.E.M.: 348

Ηλεκτρονική διεύθυνση: despoiaz@hotmail.com

Έτος εισαγωγής: 2015

Κατεύθυνση: Σημειωτικές δομές και πρακτικές

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Γάμος και Σημαίνουσες Πρακτικές: Η Περίπτωση των Βλάχων της Βλάστης

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 12-6- 2017

Η δηλούσα

Ζηκοπούλου Δέσποινα

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	10
ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ.....	10
Οικογένεια, συγγένεια και γάμος στη νεότερη Ελλάδα. Εθνοκοινωνιολογική προσέγγιση.....	10
Παράδοση και Ελληνικότητα	11
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ.....	12
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟ	12
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ.....	18
Η γη και οι γαμήλιες στρατηγικές- Βλάστη και Γαμήλιες Στρατηγικές.....	22
ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ	27
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	28
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	33
ΑΝΑΛΥΣΗ	35
Χωρικός Κώδικας.....	35
<i>Κειμενικές Αναφορές Χωρικού Κώδικα- Αρραβώνας</i>	<i>35</i>
<i>Κειμενικές Αναφορές Χωρικού Κώδικα- Πριν τον Γάμο</i>	<i>38</i>
<i>Κειμενικές Αναφορές Χωρικών Αναφορών- Κατά τον Γάμο</i>	<i>46</i>
<i>Κειμενικές Αναφορές Χωρικές Αναφορές- Μετά τον Γάμο.....</i>	<i>52</i>
Κώδικας Προσώπου	56
<i>Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου- Αρραβώνας</i>	<i>56</i>
<i>Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου - Πριν τον Γάμο</i>	<i>58</i>
<i>Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου - Κατά τον Γάμο</i>	<i>60</i>
<i>Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου - Μετά τον Γάμο</i>	<i>62</i>
Χρονικός Κώδικας.....	65
Εθιμοτυπικός κώδικας.....	69
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	87

ΣΥΖΗΤΗΣΗ	98
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	99
ΕΙΚΟΝΑ 1: ΧΑΡΤΗΣ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ/ ΧΑΡΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣ	12
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΒΙΒΛΙΟΥ	31
ΕΙΚΟΝΑ 3: ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ ΒΙΒΛΙΟΥ	32
ΕΙΚΟΝΑ 4: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ).....	35
ΕΙΚΟΝΑ 5: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ	38
ΕΙΚΟΝΑ 6: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ).....	38
ΕΙΚΟΝΑ 7: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΚΥΡΙΑΚΗ/ ΤΕΤΑΡΤΗ).....	40
ΕΙΚΟΝΑ 8: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΠΕΜΠΤΗ)	41
ΕΙΚΟΝΑ 9: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	43
ΕΙΚΟΝΑ 10: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΣΑΒΒΑΤΟ).....	45
ΕΙΚΟΝΑ 11: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ).....	46
ΕΙΚΟΝΑ 12: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΚΥΡΙΑΚΗ).....	48
ΕΙΚΟΝΑ 13: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΚΥΡΙΑΚΗ).....	50
ΕΙΚΟΝΑ 14: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΚΥΡΙΑΚΗ).....	52
ΕΙΚΟΝΑ 15: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ).....	52
ΕΙΚΟΝΑ 16: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΚΥΡΙΑΚΗ).....	54
ΕΙΚΟΝΑ 17: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΤΕΤΑΡΤΗ, ΣΑΒΒΑΤΟ).....	55
ΕΙΚΟΝΑ 18: ΧΩΡΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΗ- ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ (ΚΥΡΙΑΚΗ).....	56
ΕΙΚΟΝΑ 19: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ).....	56
ΕΙΚΟΝΑ 20: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ).....	58
ΕΙΚΟΝΑ 21: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ).....	60
ΕΙΚΟΝΑ 22: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ (ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ).....	62
ΕΙΚΟΝΑ 23: ΓΡΑΦΗΜΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ, ΓΑΜΟΣ)	95
ΕΙΚΟΝΑ 24: ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ	98
ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΜΥΣΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ).....	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΡΑΒΩΝΑ).....	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ).....	36
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΑΠΛΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΣ)	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΠΡΟΖΥΜΙΑ).....	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΣΦΑΓΗ ΑΜΝΟΕΡΙΦΙΩΝ, ΚΟΥΛΟΥΡΕΣ, ΜΗΛΑ).....	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ, ΚΑΛΕΣΜΑΤΑ, ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΒΡΥΣΗ)	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΜΠΑΡΜΠΕΡΙΣΜΑ, ΓΑΜΗΛΙΟΣ ΠΟΜΠΗ)	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΖΕΥΓΟΥΣ, ΓΑΜΟΣ)	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΓΛΕΝΤΙ, ΤΡΑΝΟΣ ΧΟΡΟΣ).....	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΚΡΕΜΑΣΜΑΤΑ, ΒΡΥΣΕΣ ΔΕΥΤΕΡΙΑΤΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ).....	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΛΟΥΣΙΜΟ ΝΥΦΗΣ, ΕΠΙΣΤΡΟΦΙΑ).....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΩΡΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ, ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ ΚΕΡΑΣΜΑΤΑ)	55

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΥ – ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ.....	57
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΥ – ΓΑΜΟΣ.....	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ).....	66
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ (ΓΑΜΟΣ).....	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ.....	73
ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΜΗΤΡΩΟ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ (ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ, ΓΑΜΟΣ)	93

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία, με τίτλο «Γάμος και Σημαινουσες Πρακτικές: Η Περίπτωση των Βλάχων», συντάχθηκε στα πλαίσια του προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής» με κατεύθυνση τις Πολιτισμικές Σπουδές, με επιβλέποντες την καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας κα. Βαμβακίδου Ιφιγένεια, την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κα. Χριστοδούλου Αναστασία και τον Επίκουρο Καθηγητή στο Τμήμα Νηπιαγωγών της Παιδαγωγικής Σχολής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας κ. Νίκο Φωτόπουλο.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η σημειωτική ανάλυση του βιβλίου, με σκοπό την αναζήτηση των κωδίκων που οριοθετούν την περιγραφή του γάμου, την τυπολόγησή τους, αλλά και την κατασκευή ενός σημειωτικού μηχανισμού που καταδεικνύει τη σταθερότητα της παράδοσης.

Για την ανάλυσή του υιοθετήθηκε η μέθοδος ανάλυσης του Algirdas Julien Greimas με τον τρόπο που προτάθηκε από την Χριστοδούλου (2007). Η μέθοδος βασίζεται στη γλωσσολογική ανάλυση περιεχομένου στο πλαίσιο της δομικής σημαντικής (structural semantics), ώστε να γίνουν φανεροί οι μηχανισμοί παραγωγής του νοήματος.

Αρχικά, παρουσιάστηκε μία εθνοκοινωνιολογική προσέγγιση, αναφορικά με την οικογένεια, τον γάμο και την παράδοση στη νεότερη Ελλάδα, και αναπτύχθηκε το ιστορικό συγκείμενο των Βλάχων, αλλά και της βλάχικης παράδοσης στη Βλάστη. Για την επίτευξη των στόχων της εργασίας, παρουσιάστηκε το εννοιολογικό πλαίσιο της Σημειωτικής, που αποτέλεσε το δομικό εργαλείο ερευνητικής προσέγγισης. Οι κύριοι κώδικες που αναδείχτηκαν είναι ο χωρικός κώδικας, ο κώδικας προσώπου, ο χρονικός κώδικας και ο εθιμοτυπικός κώδικας και μελετήθηκαν ως μία σύνθετη σειρά από συμβολικές πράξεις. Μία σειρά από μικρο-σύμπαντα, διαφορετικών δομών και παρουσίας, μέσα στην ίδια, όμως, επικοινωνιακή πράξη.

Λέξεις - Κλειδιά: *γάμος, παραδοσιακότητα, σημειωτική, Greimas*

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

Οικογένεια, συγγένεια και γάμος στη νεότερη Ελλάδα. Εθνοκοινωνιολογική προσέγγιση

Αναζητώντας τις οικογενειακές δομές στη νεότερη Ελλάδα, την περίπτωση της πολυπυρηνικής οικογένειας, τη θέση του προβλήματος (1974-1989), τη δημοσίευση των δημοτολογίων-απογραφών (1990-1999), την πολυτυπία της πολυπυρηνικής οικογένειας στην Ελλάδα εντοπίζουμε στη βιβλιογραφία πολλές θεματικές και αναλύσεις για το ίδιο έθιμο. Ιστορικά για τους Βλάχους διαβάζουμε στο έργο του Αστέριου Κουκούδη «Οι Βεργιάνοι Βλάχοι και οι Αρβανιτόβλαχοι της κεντρικής Μακεδονίας» και για την παράδοση και την ελληνικότητα στο έργο του Νίκου Σβορώνου (2004) και τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι εάν:

α. Υπάρχει ή είναι δυνατό να υπάρξει κάποια ταυτότητα ενός λαού, μία και αμετάβλητη, ή τουλάχιστον με ορισμένα κύρια καθοριστικά στοιχεία, σ' όλη τη ροή της ιστορίας του;

β. Πρόκειται για μια ενιαία παράδοση, με αρμονικά και ισόρροπα κάθε φορά στοιχεία, που επιβάλλονται και διακρίνονται ξεκάθαρα στη συνείδηση του στοχαστή;

γ. Η ταυτότητα ενός λαού στα διάφορα στάδια της ιστορίας του δημιουργείται μόνο από την παράδοση, έστω κι αν σ' αυτή μπορούν να αναζητηθούν ορισμένα συνεκτικά στοιχεία συνέχειας, ή επίσης και κυρίως, από τα καινούρια στοιχεία που ένας λαός, αν μένει ζωντανός, κατάφερε να δημιουργήσει και ν' αναπτύξει;

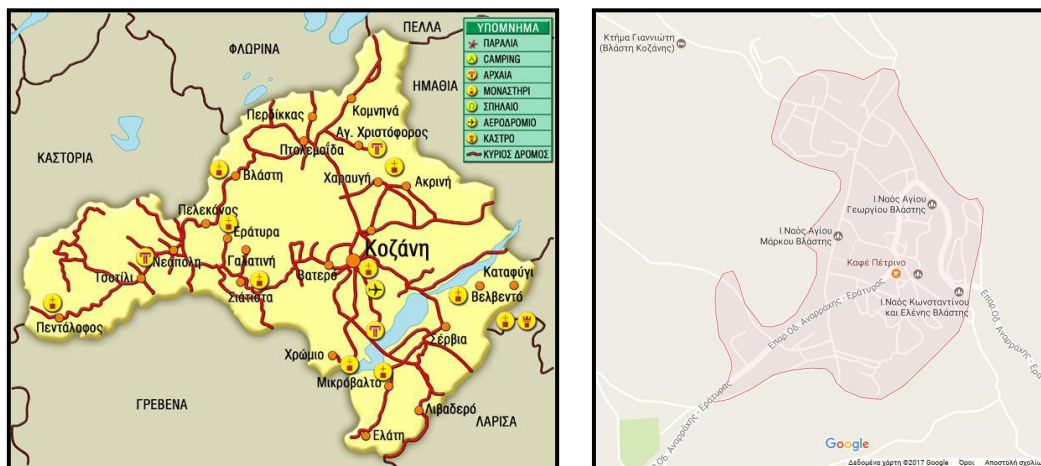
Ήδη από την εποχή της Ρωμαιοκρατίας, ο μεγαλύτερος ίσως ιστορικός του ελληνισμού, ο Πολύβιος, διαπίστωνε πως ό,τι γίνεται στη Ρώμη βρίσκει τον αντίκτυπό του και τον απόηχό του και στο τελευταίο χωριό της Ανατολής. Και θα ήταν νοσταλγική αφέλεια, οδηγούμενοι από κάποιον χρονικά καθυστερημένο ελληνοκεντρισμό, να ονειρευόμαστε τη δημιουργία ενός καθαρά ελληνικού πολιτισμού, διαφορετικού από τα πολιτιστικά επιτεύγματα άλλων λαών, που η ιστορική τους μοίρα ήταν καλύτερη από τη δική μας. Ο ελληνικός χώρος στις γεωγραφικές, οικονομικές, κοινωνικές και πνευματικές του δομές αποτέλεσε πάντα σ' ολόκληρη την ιστορία του έναν οριακό χώρο ανάμεσα σε δύο ξεχωριστούς κόσμους

-ανατολικό και δυτικό- που δεν έμειναν ποτέ στεγανά κλειστοί. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της ιστορίας μας είναι και παραμένει ο οριακός χαρακτήρας. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι το κύριο και πάντα ζωντανό στοιχείο της ελληνικής παράδοσης. Η παραγνώρισή του από το νοσταλγικό αναζητητή μιας κάποιας ελληνικής ταυτότητας με ακραιφνή, αμιγή ελληνικά στοιχεία αποπροσανατολίζει την ελληνική σκέψη, αρνείται ολόκληρη την ελληνική δημιουργία, από τον Ερωτόκριτο ως τον Σεφέρη, και μπορεί να καταλήξει σε τεχνητά, επαρχιακά κατασκευάσματα.

Παράδοση και Ελληνικότητα

Το πρόβλημα της πολιτιστικής ταυτότητας του Νέου Ελληνισμού απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί ακόμη την ελληνική διάνοηση. Πολλοί πνευματικοί άνθρωποι (λογοτέχνες, κριτικοί, επιστήμονες) επιχείρησαν κατά καιρούς να ανιχνεύσουν τα βασικά στοιχεία που διαφοροποιούν το νεοελληνικό πολιτισμό από τους πολιτισμούς των άλλων λαών και εξασφαλίζουν την πολιτιστική του συνέχεια μέσα στο χρόνο. Οι αντιλήψεις που ήταν επικρατέστερες κάθε φορά χρωμάτιζαν καθοριστικά ολόκληρες εποχές. Έτσι π.χ. τα πρώτα πενήντα χρόνια ζωής του νεοσύστατου κράτους (1830-1880) σφραγίστηκαν από το κλασικό ιδεώδες. Αντίθετα η γενιά του 1880, που εκφράστηκε μέσα από το κίνημα του δημοτικισμού, αναζήτησε την παράδοση του Νέου Ελληνισμού στις λαϊκές μας ρίζες, στο λαϊκό μας πολιτισμό, που διέσωζε την ιστορική μας συνέχεια. «Είναι ο Νεοελληνισμός, όχι δόγμα, σύστημα, διδασκαλία, σχολή, νόμος απαράβατος, αλλά ίσια ίσια ζωή, κίνηση, αντίφαση, αναζήτηση, ταξίδι, θάλασσα ανοιχτή... Βαλκανικός νοείται κατά κανόνα ο χώρος της νοτιοανατολικής Ευρώπης, ο οποίος χωρίζεται από τον κορμό της ευρωπαϊκής ηπείρου με το ρεύμα του Δουνάβεως».

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Εικόνα 1: Χάρτης Ν. Κοζάνης/ Χάρτης Βλάστης

Βλάστη παλαιότερα λεγόταν Βλάτσι ή Μπλάτσι. Οι Μπλατσιώτες (των οποίων ένα μέρος ήταν βλαχόφωνοι) ασχολούντο με την κτηνοτροφία, τα τυροκομικά και την υφαντουργία.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟ

Αναζητώντας υλικό στην δημοσιευμένη εξειδικευμένη βιβλιογραφία εντοπίζουμε στην προλογική Εισαγωγή του καθηγητή Γιάννη Ζ. Δρόσου, «Μελέτες για τους Βλάχους» (2003) την καταγραφή των μητροπολιτικών οικισμών των Βλάχων, παράλληλα με τη λεπτομερή εξέταση των εξόδων και της διασποράς τους στη Βαλκανική. *Με ορόσημο το 1769, έτος της πρώτης “καταστροφής” της Μοσχόπολης, οι Βλάχοι ξεκινούν την διασπορά τους από το νότο προς το βορρά. Μεγάλες ή μικρότερες ομάδες εγκαταλείπουν το μητροπολιτικό χώρο στη ραχοκοκαλιά της Πίνδου, προς τον ορίζοντα των Βαλκανίων και ακόμη πιο πέρα. Πλημμυρίζουν τα μακεδονικά εδάφη, δημιουργώντας νέους οικισμούς στα ορεινά και παροικίες στις αναπτυσσόμενες πολιτείες. Φτάνουν στις πλαγιές της Ροδόπης, του Δυτικού Αίμου και τις πολιτείες της Βουλγαρίας. Εδραιώνουν εγκαταστάσεις στις πόλεις του Κοσόβου και της Σερβίας. Περνούν το Δούναβη και το Σάβο και ενισχύουν τις ελληνορθόδοξες παροικίες στα εδάφη των Αψβούργων και των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών. Η εξιστόρηση και η αποτύπωση της πυκνής βλάχικης διασποράς καταδεικνύει το γεγονός πως η ίδια η Ελλάδα αποτελεί την αναμφισβήτητη “Μητρόπολη των Βλάχων”.*

Στους νεότερους χρόνους οι Βλάχοι δεν αποτελούσαν μία περιθωριακή ομάδα παραδοσιακών ορεσίβιων νομαδοκτηνοτρόφων. Αν και η σχέση τους με την

κτηνοτροφία έχει τις ρίζες της στο μεσαίωνα, οι νομαδοκτηνοτρόφοι Βλάχοι αποτελούσαν ένα μόνο μέρος του μωσαϊκού τους. Από τις αρχές του 17ου αιώνα και καθώς οι βλάχικοι πληθυσμοί άρχισαν να κάνουν σταδιακά πιο αισθητή την παρουσία τους στο βαλκανικό στερέωμα, παρουσιάζονται τόσο ως παραδοσιακοί ορεσίβιοι νομαδοκτηνοτρόφοι και κατ' επέκταση ως ικανότατοι πολεμιστές, όσο και ως αστοί πραγματευτάδες και κατ' επέκταση ως φορείς οικονομικής και πνευματικής δράσης. Μέσα από αυτές τις σελίδες γίνεται κατανοητό πως το πρόσφατο ιστορικό παρελθόν των Βλάχων ήταν το πιο σημαντικό και το πλέον καθοριστικό για την ταυτότητά τους (Καραθανάσης, 1982, 2003).

Η Βλάχικη διάσταση της Ελλάδας την κάνει πιο «πλούσια και ισχυρή- Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα έκθεση παρουσιάστηκε στο Νυμφαίο της Φλώρινας: έκθεση φωτογραφιών και χαρτών με θέμα «Η κοινωνική ζωή στα βλαχοχώρια της Μακεδονίας στα 1900», που οργανώνουν το Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα και η Κοινότητα Νυμφαίου. Την έκθεση και τον σχετικό κατάλογο επιμελήθηκε με ιδιαίτερη γνώση και φροντίδα ο ερευνητής και συγγραφέας Αστέριος Κουκούδης. Στην έκθεση αυτή για την «κοινωνική ζωή στα βλαχοχώρια της Μακεδονίας στα 1900» ο επισκέπτης μπορεί να συναντήσει το ιδιαίτερο κομμάτι του βλαχόφωνου ελληνισμού, το οποίο *«αποτελεί μέρος του πλούτου της ρωμιοσύνης που οφείλουμε να προστατέψουμε»*, όπως είπε ο Αστέριος Κουκούδης. Μέσα από το πλούσιο αυτό φωτογραφικό υλικό, που δώρισε ο επιμελητής της έκθεσης στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, πραγματοποιείται μια αναπαράσταση της κοινωνικής ζωής σε εκτεταμένες περιοχές της Μακεδονίας των αρχών του 20ού αιώνα. Η έκθεση αποτελεί καρπό της έρευνας και ενασχόλησης ενός από τους κατ' εξοχήν μελετητές του βλαχόφωνου ελληνισμού, του Αστέριου Κουκούδη, ο οποίος στη σειρά «Μελέτες για τους Βλάχους», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ζήτρος, εξέδωσε τους εξής τόμους: «Η Θεσσαλονίκη και οι Βλάχοι», «Οι Μητροπόλεις και η Διασπορά των Βλάχων», «Οι Ολύμπιοι Βλάχοι και τα Βλαχομογλενά», «Οι Βεργιάνοι Βλάχοι και οι Αρβανιτόβλαχοι της Κεντρικής Μακεδονίας». Αξίζει να σημειωθεί πως η εξαιρετική αυτή εργασία τιμήθηκε με βραβείο από την Ακαδημία Αθηνών. Γράφει στον ιδιαίτερα επιμελημένο κατάλογο της έκθεσης ο Αστέριος Κουκούδης: «Το φωτογραφικό υλικό μιλά από μόνο του. Παρουσιάζει και αναδεικνύει τις πολύπλευρες διαστάσεις του μωσαϊκού των βλάχικων πληθυσμών που ζούσαν στα μακεδονικά εδάφη κατά τα τελευταία χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας. Η επιλογή

των φωτογραφιών έγινε με γνώμονα την όσο το δυνατό σαφέστερη απεικόνιση του διάσπαρτου και πολυσύνθετου χαρακτήρα των οικισμών και των εγκαταστάσεων των Βλάχων. Σε αντίθεση με τις στερεότυπες αντιλήψεις, προβάλλεται το μεγάλο εύρος της πολιτισμικής, κοινωνικής και οικονομικής τους διάρθρωσης. Αυτή η ανομοιογένεια ή, για να χρησιμοποιήσουμε μια έκφραση του συρμού, οι πολλαπλές βλάχικες 'ταυτότητες' αποτέλεσαν από τα πλέον σημαντικά προσόντα που διέθετε το βλαχόφωνο στοιχείο απέναντι στις προκλήσεις εκείνης της εποχής. Σε τελευταία ανάλυση, η επιλογή και η στάση των Βλάχων της Μακεδονίας κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο ευνόησαν τους αγώνες του ελληνισμού για την απελευθέρωση της Μακεδονίας».

Στις αρχές του 20ού αιώνα, στα υπό οθωμανική κυριαρχία μακεδονικά εδάφη παιζόταν ένα σκληρό παιχνίδι για την τύχη τους, όχι μόνο ανάμεσα στα βαλκανικά κράτη και έθνη, αλλά κι ανάμεσα στις τότε Μεγάλες Δυνάμεις. Κατά τον Μακεδονικό Αγώνα, παρά τις έντονες παρεμβάσεις, τις προπαγανδιστικές ενέργειες, τη μεροληπτική στάση των αρχών και τα μεγάλα κεφάλαια που ξοδεύτηκαν, τίποτε δεν ήταν τόσο αξιωματικό όσο η ταύτιση και η συμπόρευση των Βλάχων με τη ρωμοσύνη. Όχι μόνο προσαύξαναν δημογραφικά το δυναμικό του τοπικού ελληνισμού, αλλά με τις καίριες και ρυθμιστικές κοινωνικές και οικονομικές θέσεις που κατείχαν μπορούσαν να επιβάλλουν τις επιλογές τους. Οι οποίες άλλωστε δεν υπαγορεύονταν από απλό συμφέρον, μιας και στηρίζονταν πάνω σε ισχυρά δομημένη και μαρτυρημένη ιδεολογική βάση. Ναι, ο βλάχικος παράγοντας υπήρξε καταλυτικός για την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Οι βλάχικης καταγωγής μακεδονομάχοι και στυλοβάτες του αγώνα που δόθηκε τότε ήταν ιδιαίτερα πολυάριθμοι και το Μουσείο του Μακεδονικού Αγώνα δεν θα μπορούσε να τους ξεχάσει.

Το ζητούμενο δεν μπορεί να είναι το αν οι Βλάχοι είναι Έλληνες ή όχι. Αυτό θα ήταν και κουτό και προσβλητικό. Νομίζω πως αυτό που θα έπρεπε να αναζητούμε και να προβάλλουμε πια είναι η βλάχικη διάσταση της Ελλάδας, μία από τις πολλές και καθόλου ουτοπικές ή φολκλορικές, που διαθέτει και που την κάνουν «πλούσια και ισχυρή» (βλ. Εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 6 Αυγούστου 2006, Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα - Κοινότητα Νυμφαίου «Η κοινωνική ζωή στα βλαχοχώρια της Μακεδονίας στα 1900» 10 πρωτότυποι έγχρωμοι χάρτες, 224 παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες, Εκδόσεις Ζήτρος- Θεσσαλονίκη 2000).

«Ο πολιτισμός της τουρκοκρατίας είναι ο πολιτισμός των βουνών» σύμφωνα με τον Απ. Βακαλόπουλο (1992). Από τις πιο αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις που δικαιώνουν την εκτίμηση του ιστορικού, αποτελεί νομίζουμε η περίπτωση της Βλάστης. Ποια είναι η Βλάστη, το παλιό Μπλάτσι; «Η ιστορία της δεν είναι και τόσο παλιά· μόλις που γεμίζει τέσσερους αιώνες. Όμως η προσφορά της είναι εντυπωσιακή σε κάθε τομέα: πνευματικό, οικονομικό, κοινωνικό, εθνικό. Είναι απέραντος λειμώνας για κάθε έρευνα: Γλωσσική, λαογραφική, αρχαιολογική» θα γράψει ο γλωσσολόγος της Ακαδημίας Αθηνών Στ. Κατσουλέας που στα 1975 θα έλθει στην κωμόπολη για γλωσσική έρευνα. Γέννημα των χρόνων της Τουρκοκρατίας η Βλάστη λειτούργησε χάρη στην οχυρή της θέση ως πρόσφορο καταφύγιο. Χτισμένη 25 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Πτολεμαΐδας, σε υψόμετρο 1240 μ. και σ' ένα πανέμορφο οροπέδιο, περιορισμένο με ασφάλεια από τα βουνά Σινιάτσικο (Άσκιο, 2111 μ.) και Μουρίκι (1650 μ.), αποτελεί σήμερα μια ανεξάρτητη Κοινότητα της επαρχίας Εορδαίας του νομού Κοζάνης. Βλάστη είναι η σημερινή επίσημη ονομασία που δόθηκε από την πολιτεία στα 1930· επιλογή που υιοθετήθηκε προκειμένου το νέο όνομα να συσχετίζεται με την πλούσια βλάστηση του ορεινού τοπίου αφενός, και για να μην απομακρύνεται πολύ φωνητικά από τους άλλους γνωστούς τύπους του τοπωνυμίου αφετέρου. Οι παλαιότερες μαρτυρίες της ονομασίας του χωριού το εμφανίζουν ως: Μπλάτζι, το (1761), Πλάτζι, το (1790), Μπλάστη, η (1796), του Βλατσιού (1820), του Μπλατζιου, (1835) κ.α., ενώ η δεύτερη χρονολογικά αναγραφή (1771) προσδιορίζει ως πατριδωνυμική ιδιότητα την καταγωγή κάποιου Μπλατζιώτη στην Κοζάνη. Επικρατέστερος όμως φέρεται ο τύπος «το Μπλάτσι», γεγονός που συμφωνεί με την παραδοσιακή προφορική ονομασία του χωριού. Με βάση τα μέχρι σήμερα γνωστά στοιχεία, την πρώτη μαρτυρία για ύπαρξη του οικισμού (*terminus ante quem*) έχουμε στα 1652. Ένας απόδημος στη Σερβία με το –εκσερβισμένο– όνομα Stojanovic είχε γεννηθεί στη Βλάστη το έτος αυτό. Με το δεδομένο αυτό έρχονται να συμφωνήσουν, σε αδρές γραμμές, ιστορικές μαρτυρίες της πρώιμης Τουρκοκρατίας που αφορούν την περιοχή.

Σύμφωνα με το Μ. Καλινδέρη (1982), υπάρχουν ενδείξεις (κυρίως επώνυμα κατοίκων) ότι την εποχή της τσιφλικοποίησης και αποτσιφλικοποίησης του χωριού, που συμπίπτει με τα χρόνια της ελληνικής επανάστασης ή λίγο μετά απ' αυτή, εγκαταστάθηκαν στη Βλάστη ορισμένες οικογένειες από τα χωριά του κάμπου των Καϊλαρίων (Πτολεμαΐδας). Στα 1854, η επαναστατική ενέργεια του Θεόδωρου Ζιάκα

στην περιφέρεια των Γρεβενών δημιούργησε αναστάτωση στα γύρω χωριά, όπου ήταν και το ορμητήριό του. Αρκετές οικογένειες αναγκάστηκαν τότε να εγκαταλείψουν τα χωριά τους. Πόσες κατέφυγαν στη Βλάστη δύσκολα μπορούμε να υπολογίσουμε. Πάντως από την περιοχή αυτή ήλθαν οικογένειες στη Βλάστη από τα ελληνόφωνα χωριά (κοπατσαροχώρια) Σπήλαιο, Βοδιντσκό (Πολυνέρι), Φιλιππαίους, Σαργκαναίους (Πανόραμα), Τσιράκι (Άγιος Κοσμάς), Ραντοσίνιστα (Μέγαρο, τόπο καταγωγής της οικογένειας του γράφοντος) και από τα βλαχοχώρια Σαμαρίνα και Αβδέλλα, ακόμη, τέλος, και από τη Μπριάζα (Δίστρατο) της Κόνιτσας. Όπως εύστοχα όμως επισημαίνει ο καθηγητής Γιάννης Τζαφέττας, «δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι τα χωριά αυτά ήταν ο πραγματικός τόπος καταγωγής αυτών των μετοίκων ή υπήρξαν απλά ένας ενδιάμεσος σταθμός, προτού αυτοί, όπως και άλλοι πριν, καταλήξουν οριστικά στη Βλάστη». Η μετοικεσία αυτή έχει σημασία για την οικονομία της κοινότητας, καθώς σχεδόν όλες οι οικογένειες από τα παραπάνω μέρη (ελληνόφωνοι Κοπατσαραίοι και Βλαχοφώνοι) ασχολήθηκαν με την ημινομαδική κτηνοτροφία, αφού βρήκαν πρόσφορα τα βουνά Σινιάτσικο (Άσκιο), Βίτσι και την περιοχή των Πρεσπών. Μάλιστα, συνήψαν λόγω επαγγελματικής συνάφειας στενές σχέσεις μεταξύ τους, τις οποίες επικύρωσαν με επιγαμίες. Η τελευταία σημαντική μετοικεσία στη Βλάστη αναφέρεται στα 1877 με την έκρηξη του Ρωσοτουρκικού πολέμου. Κατά την εποχή εκείνη άγρια στίφη Τουρκαλβανών είχαν εξαπλωθεί με εντολή της τουρκικής Διοίκησης κατά των πόλεων και των χωριών της Μακεδονίας με σκοπό τη λαφυραγώγηση και την τρομοκράτηση. Μια τέτοια επιδρομή Γκέγκηδων στη Βλάστη θυμάται και ο αείμνηστος Βλατσιώτης Ακαδημαϊκός Αντ. Κεραμόπουλος, μαθητής τότε (την αφηγείται γλαφυρά πολύ αργότερα στην κλασική μονογραφία του για τους Κουτσοβλάχους). Άμεσο κίνδυνο τότε διέτρεξε και η Πιπιλίστα (Νάματα). Οι κάτοικοί της αρχικά βρήκαν ασφάλεια στο βουνό Σινιάτσικο (Άσκιο). Έπειτα όμως από ληστρικές επιδρομές εναντίον τους, ένας αριθμός συγκεκριμένων οικογενειών εγκαταστάθηκε στη Βλάστη, γιατί το χωριό πρόσφερε περισσότερη ασφάλεια και επιρροή στους μπέηδες.

Οι νέοι κάτοικοι προσαρμόστηκαν πολύ γρήγορα, έχοντας το ίδιο πολιτισμικό υπόβαθρο με τους παλιούς.

Σύμφωνα με την προφορική παράδοση (πρβ. και όσα παραθέτει ο Αστ. Κουκούδης, 2001) επρόκειτο κυρίως για μετακινήσεις εδραίων (δηλ. Γκραϊκών) κατοίκων της Πιπιλίστας στη Βλάστη, οι οποίες εξακολούθησαν μέχρι περίπου το 1910.

Συναντούμε την απελευθέρωσή του (Οκτώβριος του 1912) από το ζυγό της οθωμανικής δουλείας, όταν η Βλάστη ανακηρύσσεται «Δήμος Βλάτσης». Δήμος θα παραμείνει μέχρι το 1923, οπότε με την έλευση των Ποντίων, Θρακών και Μικρασιατών προσφύγων στα Καϊλάρια (Πτολεμαΐδα) θα γίνουν αυτά το σημαντικότερο αστικό κέντρο της περιοχής και η Βλάστη, που έχει αρχίσει να παρακμάζει και να συρρικνώνεται πληθυσμιακά, θα μεταπέσει στην τάξη της Κοινότητας. Για όλους τους ιστορικούς λόγους όμως που συνοπτικά επιχειρήσαμε να εκθέσουμε στον παρόντα τόμο, και παρά τις αλλαγές που επέφερε το σχέδιο “Καποδίστριας” του αρμόδιου Υπουργείου, η Βλάστη παρέμεινε και αποτελεί σήμερα τιμητικά ανεξάρτητη Κοινότητα.

Από το 1946 παρατηρείται ένα μαζικό μεταναστευτικό ρεύμα προς τα αστικά κέντρα της ενδοχώρας και προς το εξωτερικό (Αμερική, Καναδά, Αυστραλία, Γερμανία, Ελβετία). Σύμφωνα με ένα έγγραφο του 1958 του Προέδρου της Κοινότητας τότε, Αθ. Τζιαφέτα, το οποίο δημοσιεύει ο Ζ. Τσίρος, οι λόγοι της νέας διασποράς των κατοίκων της ήταν: 1) Η έλλειψη στέγης, καθώς το 80% των σπιτιών πυρπολήθηκαν κατά τη διάρκεια της κατοχής· 2) Η τοπική ανεργία, που ας λάβουμε υπόψη μας ότι τώρα επιτεινόταν και από τη βαθμιαία εγκατάλειψη της ημινομαδικής κτηνοτροφίας. Έτσι, από τους 3.450 κατοίκους που είχε η Βλάστη πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, είχαν απομείνει το 1958 γύρω στα 2.250 άτομα. Σήμερα, οι αριθμοί αυτοί αποτελούν δοξασμένο παρελθόν για το χωριό. Οι Βλατσιώτες της Θεσσαλονίκης, της Λάρισας ή της Πτολεμαΐδας από καιρό είναι ασύγκριτα πολλαπλάσιοι από οποιουσδήποτε αριθμούς μονίμων κατοίκων δίνουν οι τελευταίες απογραφές στην Κοινότητα. Η καρδιά της Βλάστης χτυπά το ίδιο ζωηρά σε αυτούς τους τόπους, όσο και στη μητρόπολη. Εδώ, τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια έξαρση οικοδομικής δραστηριότητας. Βλατσιώτες των αστικών κέντρων καθώς και του εξωτερικού χτίζουν καινούργιες κατοικίες με βάση το τοπικό παραδοσιακό χρώμα. Προς την ίδια κατεύθυνση κινούμενη η Πολιτεία φρόντισε να ανακηρύξει τη Βλάστη οικισμό στον οποίο ισχύουν ιδιαίτεροι και χαρακτηριστικοί του χώρου όροι δόμησης.

Σήμερα η Βλάστη γνωρίζει μια νέου τύπου ανάπτυξη, αυτή που εκφράζεται μέσα από την αναζήτηση από το σύγχρονο Έλληνα του οικολογικού προτύπου (Γιορτές της Γης), του ποιοτικού ορεινού τουρισμού και των πολιτισμικών δρώμενων (Δούμπεια, διεθνή συνέδρια). Προς τούτο δημιουργείται βαθμιαία από το δημόσιο και ιδιωτικό παράγοντα η ανάλογη υλική και τεχνική υποδομή. Οδηγός γι’ αυτή την εναλλακτική

ανάπτυξη οφείλουμε να είναι το ένδοξο ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν της Βλάστης, εναρμονισμένο με τις σύγχρονες δυνατότητες που προσφέρει η ανάδειξη και η αξιοποίησή του. Ένα νέο κεφάλαιο στην λαμπρή ιστορία της ορεινής Κοινότητας φαίνεται ότι αρχίζει να γράφεται (Μπάγκαβος, 2014).

Τα βλαχοχώρια της σημερινής Δυτικής Μακεδονίας αναπτύχθηκαν στα ορεινά και τις διαβάσεις της περιοχής ως δορυφόροι ενός οικιστικού συστήματος με αναμφισβήτητο μητροπολιτικό κέντρο την περιοχή στη ραχοκοκαλιά της Πίνδου. Το Πισοδέρι, το Νυμφαίο (Νέβεσκα) και η Κλεισούρα, αλλά και η Βλάστη (Μπλάτσι), τα Νάματα (Πιπιλίστα) και το Σισάνι, παρά την αμφιλεγόμενη συμμετοχή Βλάχων στην εδραίωσή τους, σχημάτιζαν το βασικό δίκτυο.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ

Κατά τον Merton (1910- 2003), η κοινωνική πραγματικότητα προσεγγίζεται με βάση τις ιδέες και τους κανόνες που ακολουθούν τα ίδια τα άτομα (Eisenstadt, 2003). Η κοινωνική ζωή είναι, σύμφωνα με τον Parsons, ένα σύστημα, δηλαδή πλέγμα σχέσεων, οι οποίες τείνουν προς τη σταθερότητα και την ισορροπία. Γι' αυτό το λόγο η οργανωτική αρχή της θεωρίας του, είναι η έννοια του συστήματος. Ο Merton εξειδίκευσε ακόμη περισσότερο το λειτουργιστικό μοντέλο. Επισήμανε την ύπαρξη πολλών εναλλακτικών μορφών λειτουργιών, ιδίως σε οικουμενικούς θεσμούς όπως είναι, για παράδειγμα, η οικογένεια, η οποία διαφοροποιείται στις διάφορες κοινωνίες ως προς τη μορφή ή τις λειτουργίες της. Το μοντέλο του λειτουργισμού χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται ακόμη από την κοινωνιολογία, προκειμένου αυτή να μελετήσει και να ερμηνεύσει την κοινωνία, τους θεσμούς, τις λειτουργίες και τις δυσλειτουργίες τους.

Στη σχολή της συμβολικής αλληλεπίδρασης, ως αλληλεπίδραση ορίζεται η δραστηριότητα που αναπτύσσεται μεταξύ προσώπων, όπου ο καθένας δρα (ενεργεί προς την κατεύθυνση του άλλου ή των άλλων) με βάση την εκδηλούμενη ή προσδοκώμενη αντίδραση του άλλου. Η συνεχής αλληλεπίδραση του ενός με τον άλλον (ή τους άλλους) είναι εφικτή μέσω της γλώσσας (λέξεις, χειρονομίες, γκριμάτσες). Η έννοια της συμβολικής αλληλεπίδρασης βρίσκεται στο επίκεντρο της σχολής της κοινωνικής κατασκευής (ή σχολής του κονστρουκτιβισμού). Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η κοινωνική ζωή είναι ένα ρευστό και διαρκώς «επαναδιαπραγματευόμενο» σύνολο από κοινωνικές πρακτικές, βρίσκεται δηλαδή σε

συνεχή αναδιαμόρφωση μέσω των τρόπων αμοιβαίας κατανόησης και δράσης των ατόμων. Τα άτομα μοιράζονται τρόπους σκέψης, ιδέες, αξίες και έννοιες, καθώς αλληλεπιδρούν. Έτσι, «κατασκευάζουν» «κοινωνικούς κόσμους», δηλαδή δίνουν ευρύτερο νόημα στις άμεσες εμπειρίες της καθημερινής ζωής.

Οι κοινές πρακτικές, τα νοήματα και η γλώσσα που μοιράζονται τα άτομα μεταξύ τους συνιστούν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων η κοινωνική ζωή διαμορφώνεται σε συνεκτικό σύνολο. Με άλλα λόγια, οι άνθρωποι μέσα από τις κοινωνικές σχέσεις «κατασκευάζουν» την καθημερινή πραγματικότητα και την αντιλαμβάνονται ως δεδομένη, νομιμοποιημένη και «φυσική». Η συνεχής αυτή αναδιαμόρφωση της πραγματικότητας επιτρέπει να συλλάβουμε αφενός τους κοινωνικούς θεσμούς ως επαναλαμβανόμενους και παγιωμένους τρόπους αμοιβαίων πρακτικών και αμοιβαίας (διυποκειμενικής) κατανόησης και συμπεριφοράς, και αφετέρου την κοινωνία ως μια πολιτισμική και συμβολική «κατασκευή» (Berger & Luckmann, 1967).

Οι κοινωνικές επιστήμες με τις επιστημονικές μεθόδους επιχειρούν να κατανοήσουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Στην προσπάθεια αυτή, και σε ερευνητικό επίπεδο, οι επιστήμες αυτές συνεργάζονται. Αν πάρουμε για παράδειγμα την οικογένεια, θα δούμε ότι, ενώ το θέμα είναι το ίδιο, τα ερωτήματα ή οι υποθέσεις εργασίας κάθε επιστήμης είναι διαφορετικές. Η ιστορία μπορεί να μελετήσει τη φύση και το ρόλο της οικογένειας σε μια συγκεκριμένη περίοδο (π.χ. φεουδαρχία). Συνεπώς το πλεονέκτημα της διεπιστημονικής προσέγγισης είναι η σφαιρική κατανόηση του εξεταζόμενου θέματος.

Η θεωρία της πρακτικής του P. Bourdieu (2006) αναφέρει πως η κοινωνία προβάλλει, σύμφωνα με την πραξιακή θεώρηση, ως σύνθεση αντικειμενικών κοινωνικών δομών και ερμηνειών, ως ένα δισδιάστατο σύστημα κοινωνικών σχέσεων (σχέσεων εξουσίας) και σχέσεων νοήματος. Αυτές οι δύο όψεις συνιστούν την «διττή αντικειμενικότητα» των δομών του κοινωνικού σύμπαντος: την αντικειμενικότητα πρώτης τάξης που έγκειται στην κατανομή των υλικών πόρων και των μέσων οικειοποίησης των κοινωνικά περιορισμένων αγαθών και αξιών (των διαφόρων μορφών κεφαλαίου), και την αντικειμενικότητα δεύτερης τάξης, που συνίσταται σε συστήματα ταξινόμησης, νοητικά και σωματικά σχήματα που «λειτουργούν ως συμβολικά πρότυπα για την πρακτική δραστηριότητα των κοινωνικών δρώντων».

Για την ανάλυση των δύο αυτών επιπέδων αντικειμενικότητας ο Bourdieu (2007) εισάγει δύο κεντρικούς αναλυτικούς όρους του εξηγητικού συστήματος, τις έννοιες του πεδίου και του habitus. Οι κατηγορίες αυτές ανάλυσης δρουν και λειτουργούν συσχετιστικά και αλληλοδιεισδύουν, αποτελώντας η μία προϋπόθεση της άλλης και αντανακλώντας με τον τρόπο αυτό σε εννοιακό επίπεδο τη συγκρότηση/ δομή και λειτουργία της ολικής κοινωνικής διαδικασίας. Επιχειρώντας να υπερβεί την «υποστασιακή προκατάληψη» της γλώσσας που αποτρέπει τη σκέψη από τη σύλληψη της «λογικής της κοινωνικής συνύφανσης», ο Bourdieu συγκροτεί συσχετιστικά κάθε μια από τις δύο αυτές έννοιες – ταυτόχρονα προσδιορίζοντας και αίροντας τη διάκριση μορφής/ περιεχομένου – ως ιστορικά, κοινωνικώς παραγμένα και πραγματωμένα σύνολα σχέσεων που συνδέονται γενετικά.

Το πεδίο αποτελεί ένα σύστημα ιστορικών κοινωνικών σχέσεων μεταξύ θέσεων αντικειμενικά προσδιορίσιμων μέσω ενός «συστήματος μεταβλητών πολλών διαστάσεων», των μορφών κεφαλαίου, ανάλογα με τη σύνθεση των οποίων κάθε άτομο και κάθε κοινωνική ομάδα καταλαμβάνουν μια συγκεκριμένη θέση εντός του πεδίου. Οι σύνθετες, διαφοροποιημένες κοινωνίες του ανεπτυγμένου καπιταλισμού συνιστούν ένα σύνολο διαφορετικών πεδίων συνυπαρχόντων στον χώρο και τον χρόνο, αν και σχετικά αυτόνομων το ένα από το άλλο χάριν της εσωτερικής τους λογικής, των ιδιαίτερων αξιών και ρυθμιστικών αρχών τους και της ιεραρχίας των μορφών κεφαλαίου εντός του κάθε πεδίο.

Το habitus/ έξη αποτελεί ένα σύνολο ιστορικών κοινωνικών σχέσεων, πραγματωμένων στα πεδία που συναποτελούν το κοινωνικό σύμπαν και ενσταλαγμένων εντός των ατομικών υποκειμένων υπό τη μορφή νοητικών και σωματικών σχημάτων αντίληψης, αξιολόγησης και δράσης· είναι «συστήματα προδιαθέσεων, διαρκών και μεταθέσιμων» – ως προς την εφαρμογή τους – κοινωνικά, πολιτισμικά «δομημένες δομές προδιατεθειμένες να λειτουργούν ως δομούσες δομές, δηλαδή ως γενεσιουργές και οργανωτικές αρχές των πρακτικών και των αναπαραστάσεων».

Το habitus, ταυτόχρονα προϋποθέτει ιστορικά και (ανα)παράγει παροντικά (συγχρόνως ενεργεία και δυνάμει) δίκτυα κοινωνικών σχέσεων στα οποία εντάσσεται το δρών υποκείμενο. Η πραγματωμένη δομή των κοινωνικών δράσεων, στα πλαίσια ενός συγκεκριμένου συστήματος κοινωνικών σχέσεων, καθίσταται εσωτερικευμένη

δομή (ιστορικά παραχθείσα) αντίληψης, αξιολόγησης και κοινωνικής πρακτικής για άτομα και κοινωνικές ομάδες. Με τον τρόπο αυτό εξηγείται σε μεγάλο βαθμό η συνέχεια και ανθεκτικότητα των κοινωνικών δομών και η αναπαραγωγή του κοινωνικού συστήματος βάσει μιας εσωτερικής τάσης των ανθρώπων να αναπαράγουν τις δομές που τους διαμορφώνουν.

Αυτό το σχήμα δομικής ομολογίας αντικειμενικών δομών και νοητικών δομών αποτελεί μια «μεταγραφή» της μαρξιστικής σύλληψης της διαλεκτικής ενότητας υποκειμένου – αντικειμένου από το κατεξοχήν επίπεδο της εργασίας σ' εκείνο της καθημερινής κοινωνικής πρακτικής. Το *habitus*, μπορεί να εξηγηθεί με μαρξιστικούς όρους ως κοινωνική συνείδηση υποκειμενικά αναπτυσσόμενη, που βρίσκεται σε ομολογία (ως αντανάκλαση) με τη κοινωνική πραγματικότητα. Με τον τρόπο αυτό αίρεται η αντίστιξη υποκειμένου/ αντικειμένου, με το υποκείμενο να συνιστά ταυτόχρονα παράγωγο και παραγωγό της κοινωνικής αντικειμενικής πραγματικότητας η οποία προσλαμβάνει κατεξοχήν ιστορικό χαρακτήρα.

Η έννοια της έξης σε σχέση με εκείνη του πεδίου επιτρέπει να αναγνωστεί ο κοινωνικός καθορισμός του υποκειμένου μ' ένα τρόπο που να συνδυάζει και να υπερβαίνει τις θέσεις της συμβολικής ανθρωπολογίας και της μαρξιστικής παράδοσης (την έννοια του πολιτισμού και την έννοια της ιδεολογίας). Σύμφωνα με την πρώτη ο πολιτισμός διαμορφώνει, κατευθύνει, ακόμη και επιβάλλει συμπεριφορές, τρόπους νοηματοδότησης του κόσμου, ενώ ο μαρξισμός επισημαίνει τη θεμελιώδη διάσταση της κοινωνικής ασυμμετρίας και των σχέσεων εξουσίας που μεσολαμβάνουν και θέτουν περιορισμούς στην ολική κοινωνική διαδικασία παραγωγής και οργάνωσης των παραστάσεων και ερμηνειών του κοινωνικού κόσμου.

Ο πολιτισμός, εγγεγραμμένος στο *habitus*, ορίζει αυτό που οι άνθρωποι μπορούν να αντιληφθούν, να νιώσουν και να κάνουν, αλλά είναι κοινωνικά-ταξικά διαφοροποιημένος βάσει της θέσης που οι άνθρωποι καταλαμβάνουν στον κοινωνικό χώρο. Προϊόν της ιστορίας η έξη, σύστημα διαρκών και μεταθέσιμων προδιαθέσεων, ενσωματώνοντας παρελθούσες εμπειρίες και εξασφαλίζοντας την ενεργή παρουσία τους στο παρόν, αποτελεί μια (επίκτητη) «άπειρη ικανότητα ελεγχόμενα ελεύθερης παραγωγής προϊόντων», μια ανεξάντλητη πηγή αντιλήψεων, αξιολογήσεων που όμως έχουν πάντα ως όρια τις ιστορικά και κοινωνικά καθορισμένες συνθήκες παραγωγής τους.

Τα συμβολικά συστήματα που έχουν εγγραφεί μέσω μιας διαδικασίας κοινωνικοποίησης στο υποκείμενο δεν συνιστούν μόνο εργαλεία γνωστικής ενσωμάτωσης και επικοινωνίας στον κοινωνικό κόσμο, αλλά και τελεστές πολιτικών λειτουργιών, εγκαθιδρύοντας μια συναίνεση σχετικά με τις σημασίες των πρακτικών και του κόσμου, προϊόν αντικειμενικής συναρμογής των προδιαθέσεων ως ενσωματωμένης ιστορίας, καθώς και των πρακτικών που παράγουν, και των αντικειμενικών δομών που είναι ασυμμετρικά ρυθμισμένες. Η αντιστοιχία, συνεπώς μεταξύ γνωστικών και κοινωνικών δομών, αποτελεί ένα από τα πιο ισχυρά θεμέλια της κοινωνικής ιεραρχίας.

Η έξη αποτελεί, ακόμη, μια «τέχνη του επινοείν», μια στρατηγικοπαραγωγική αρχή στα συμφραζόμενα της αναγκαίας και απρόβλεπτης συνάντησής της με το συμβάν, το οποίο αποσπά από την συγκυρία του τυχαίου και το συγκροτεί ως πρόβλημα προς επίλυση παράγοντας άπειρες και απρόβλεπτες στρατηγικές σ' έναν κόσμο που κατά τη διαδικασία αυτή μετασχηματίζεται, αν και με ένα διατεταγμένο, ορισμένο από τις δομημένες προδιαθέσεις τρόπο.

Κατά τον Bourdieu (2006) «κάθε σύστημα ατομικών προδιαθέσεων αποτελεί μια δομική παραλλαγή των άλλων, όπου εκφράζεται η μοναδικότητα της θέσης στο εσωτερικό της τάξης και της κοινωνικής τροχιάς (ή διαδρομής) που έχει διανύσει». Η ιδιαιτερότητα, λοιπόν, που φέρουν όλα τα προϊόντα μιας έξης, δεν συνιστά παρά μια απόκλιση σε σχέση με το χαρακτήρα της τάξης στην οποία εντάσσεται το άτομο. Η ίδια η έξη συνιστά έναν διαρκή δομικό μηχανισμό, μια διαδικασία «ελεγχόμενα ελεύθερης» παραγωγής και αφομοίωσης, δημιουργίας και άρσης διαφοροποιήσεων με έναν διατεταγμένο τρόπο. «Η έξη που την κάθε στιγμή δομεί (ακολουθώντας τις δομές που έχουν παραχθεί από προηγούμενες εμπειρίες) τις νέες εμπειρίες, που με τη σειρά τους επηρεάζουν τις δομές αυτές μέσα στα όρια που καθορίζουν οι δυνατότητες επιλογής τους, πραγματοποιούν μια μοναδική απαρτίωση» σε μια συνεχή διαδικασία αναδόμησης της έξης, η οποία, ωστόσο κυριαρχείται από τις πρώιμες εμπειρίες.

Η γη και οι γαμήλιες στρατηγικές- Βλάστη και Γαμήλιες Στρατηγικές

Η ανάλυση του Bourdieu για τις γαμήλιες στρατηγικές είναι χαρακτηριστική της ολιστικής και διεπιστημονικής προσέγγισης της πραξιακής θεωρίας, σύμφωνα με την οποία το κοινωνικό σύστημα αποτελεί και πρέπει να εξηγηθεί ως ένα συνεκτικό όλον.

Οι γαμήλιες στρατηγικές συγκροτούν ένα ιδιότυπο σύστημα κοινωνικών σχέσεων, οικονομικών διακανονισμών, πολιτικών διεργασιών, πολιτισμικών κατηγοριών, αξιών που δεν μπορεί να συλληφθεί παρά μόνο μέσω μιας μεθοδικής σύνδεσης των τομέων της ζωής που συνήθως μελετώνται από διαφορετικές πειθαρχίες με διαφορετικές μεθοδολογίες.

Οι στρατηγικές που αναπτύσσουν οι γενεαλογικές ομάδες δεν είναι αποτέλεσμα στρατηγικής πρόθεσης, ωστόσο, έγκεινται, ανταποκρίνονται στις αντικειμενικές σχέσεις χρονικής διαδοχής, διαγενεακής αλληλεξάρτησης και λειτουργικής αλληλεγγύης όντας αντικειμενικά συντονισμένες με τις απαιτήσεις του συστήματος παραγωγής των γενεσιουργών αρχών τους.

Σε μια σύνθετη κοινωνία τα οικογενειακά συστήματα δεν μπορούν να αναχθούν σε ένα κανόνα, σε ένα μοτίβο ή σε μια κοινή εμπειρία, αλλά διαφοροποιούνται κυρίως ανά κοινωνική τάξη κι εθνοτική ομάδα. Η διαφοροποίηση της κοινωνικής εμπειρίας μεταφέρεται και στο εσωτερικό της οικογενειακής ομάδας μεταξύ τόσο των μελών του συζυγικού ζεύγους, όσο και των τέκνων του.

Θεμελιώδη κριτήρια διαφοροποίησης της οικογενειακής εμπειρίας για τα τέκνα αποτελούν το φύλο και η σειρά γέννησης· αυτή η διαφοροποίηση όμως δεν θα είχε νόημα αν δεν εντασσόταν εντός συγκεκριμένων πολιτισμικών συμφραζομένων καθώς και σ' ένα σύστημα οικονομικής οργάνωσης. Οι στρατηγικές διαδοχής, κληρονομίας και γάμου αποτελούν τις ορίζουσες πρακτικές για τον χαρακτήρα της οικογενειακής ομάδας και συνδέονται άμεσα με το σύνολο των οικογενειακών πρακτικών, συγκροτώντας ένα συνεκτικό σύστημα.

Για τη περίπτωση που ερευνά ο Bourdieu, η διαφοροποίηση μεταξύ αρρένων και θηλέων, πρεσβυτέρου και νεωτέρων ορίζεται από τις πρακτικές κληρονομίας που ανταποκρίνονται σε ένα τύπο οικογενειακού μορφώματος και μια οικονομικο-κοινωνική οργάνωση και που προσδιορίζουν το δικαίωμα κληρονομίας για τα τέκνα ως προνόμιο ιδιοκτησίας υπέρ του πρωτότοκου γιου. Η οικογενειακή ομάδα, από την οποία επιλέγονται αυτές οι πρακτικές, ορίζεται ως γενεαλογική ομάδα, σύνολο προσώπων που συνδέονται με συγγενικές σχέσεις εξ αίματος και εξ αγχιστείας και που εντάσσονται σε μια πατρογονική, αρρενογονική γραμμή καταγωγής.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτού του οικογενειακού μορφώματος αποτελεί ο έντονα ιστορικός του χαρακτήρας, καθώς και ο αυστηρός χωρικός του προσδιορισμός, δύο γνωρίσματα που αποτελούν το ένα προϋπόθεση του άλλου και στην ενότητά τους συγκροτούν την «αλήθεια» του οικογενειακού αυτού σχηματισμού και την αναγκαία συνθήκη ύπαρξής του. Το κοινωνικό σύστημα, ακολούθως, όπου η οικογένεια είναι στενά συνδεδεμένη με την έγγεια ιδιοκτησία της, ο τοπικός εντοπισμός της οποίας παραμένει σταθερός κατά το δυνατόν στο χρόνο, τείνει να χαρακτηρίζεται από μια ανεπτυγμένη ταξική μορφολογία, αφού ο τρόπος ιδιοκτησίας και μεταβίβασής της περιορίζει σε σημαντικό βαθμό την κάθετη διαγενεακή και ενδογενεακή κοινωνική κινητικότητα.

Εφόσον η γενεαλογική ομάδα εξαρτά την επιβίωσή της από την πατρογονική γη, τα συμφέροντά της συνδέονται στενά με την διατήρηση της ακεραιότητάς της και την δυναμική επαύξησή της. Η κάθετη, ιστορική, πατρογονική ανάπτυξη αυτού του τύπου οικογένειας συνεπάγεται και ιδιαίτερες σχέσεις μεταξύ των μελών της. Ο Οίκος είναι ο τόπος ανάπτυξης και παρουσίας των συγγενικών σχέσεων, κι ενώ τα μέλη του είναι εξαρτώμενα και προσκολλημένα για την αποκατάστασή τους σ' αυτόν, οι σχέσεις δεν ακολουθούν τα συγκεκριμένα πρόσωπα που είναι οι φορείς τους, αλλά χαλαρώνουν από τη στιγμή της αποχώρησής τους από την οικογενειακή εστία, και ανανεώνονται με τη βιολογική αναπαραγωγή της οικογενειακής ομάδας εντός του πατρογονικού οίκου. Αυτή η ιδιομορφία των σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας, που δεν είναι παρά μια στιγμή στην αλυσίδα αναπαραγωγής της γενεαλογικής ομάδας, καθορίζεται κυρίως από τη κατανομή της εξουσίας και του συσχετισμού δυνάμεων εντός της οικογένειας που επιβάλλεται από τον τρόπο μεταβίβασης της περιουσίας, που καθορίζεται με τη σειρά του από τις αντικειμενικές απαιτήσεις διαίωσις της οικογενειακής ομάδας και την επιταγή διατήρησης της ακεραιότητάς της πατρογονικής περιουσίας. Η διαφορετική αντιμετώπιση των κληρονόμων από την οικογενειακή ομάδα θεμελιώνεται, λοιπόν, αντικειμενικά στις ιστορικές συνθήκες ύπαρξής και στις απαιτήσεις που αυτές κληροδοτούν για την οικογένεια και μορφοποιείται στη προνομιακή εκχώρηση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, της αναπαραγωγής εντός της πατρικής εστίας και της νομιμότητας άσκησης εξουσίας επί των οικογενειακών υποθέσεων, αλλά κι επί των άλλων μελών, στο πρεσβύτερο αρσενικό τέκνο. Η ανδρική πρωτοτοκία και η πρωτοκαθεδρία του πρεσβυτέρου αναδεικνύεται, έτσι, ως ο κύριος μοχλός εξασφάλισης της ιστορικής συνέχειας και

της έγγκειας σταθερότητας της γενεαλογικής ομάδας, ενώ ο ορισμένος εγγυητής της λαμβάνει και τον τίτλο του εντεταλμένου αρχηγού.

Αν και η οικογενειακή-γενεαλογική ομάδα είναι άρρηκτα δεμένη με την ιδιοκτησία της, που αποτελεί και το πεδίο παραγωγής και ανάπτυξης των παραγωγικών σχέσεων εντός των οικογενειακών – που ορίζει και τη σύνδεση οικογενειακής ζωής και κοινωνικής εργασίας – η ταύτιση και ο συντονισμός των απαιτήσεων του οικονομικού συστήματος και του συνόλου των υποχρεώσεων και καθηκόντων που επιβάλλει στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή, με την υποκειμενική συνείδηση δεν λαμβάνει χώρα αυτόματα ούτε χωρίς εντάσεις. Η «διαπαιδαγώγηση» που προσφέρουν οι διεργασίες της διαφοροποιημένης οικογενειακής και κοινωνικής εμπειρίας στα άτομα διαμορφώνοντας σε κάποιο βαθμό την αίσθηση της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους και τη συνείδηση των κοινών κι ατομικών γνωρισμάτων και συμφερόντων, αλλά και των καθηκόντων κι ευθυνών τους, χρειάζεται να συμπληρωθεί και από ένα πιο ενεργητικό, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις «υπόρρητο» κανονιστικό πρότυπο. Συνεπώς, η αναγκαία ταύτιση των συμφερόντων του πρεσβυτέρου ως εντολοδόχου της οικογενειακής ομάδας με τα συμφέροντα της πατρογονικής ιδιοκτησίας στρατηγείται, εν πρώτοις, με την ίδια τη προνομιακή αποκλειστική εκχώρηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας και της διαχείρισής της στον πρωτότοκο, που θα επιφέρει τη λεγόμενη «ταύτιση κληρονόμου και πατρικής γης». Για την εξασφάλισή της, ωστόσο, εισάγεται στην οικογενειακή ζωή και ο κανονιστικός παράγοντας της πατρικής ή γονεϊκής εξουσίας, που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η εσωτερικευμένη μεταφορά στις οικογενειακές σχέσεις της επιταγής της διατήρησης της ακεραιότητας της πατρογονικής περιουσίας. Σύμφωνα με τον Bourdieu, όσο ζούσαν οι γονείς και ιδιαίτερα ο πατέρας, τα προνόμια του πρωτότοκου παρέμεναν δυνητικά, ενώ ο πρώτος διατηρούσε τη πρωτοβουλία ορισμού του τρόπου και του χρόνου διαδοχής, λαμβάνοντας υπόψη μεταβλητούς παράγοντες της οικογενειακής ζωής που καθόριζαν εν πολλοίς και το σύνολο των αλληλένδετων οικογενειακών στρατηγικών για την αντιμετώπιση των πρακτικών προβλημάτων. Η άσκηση της πατρικής εξουσίας αποτελεί αφενός ένα είδος ασφαλιστικής δικλείδας για την ορθή διαχείριση των οικογενειακών υποθέσεων, που μπορεί να παρακάμψει βραχυπρόθεσμα ακόμη και «θεσμοθετημένες» πρακτικές, αφετέρου εξασφαλίζει την υποταγή του πρωτότοκου στις απαιτήσεις που θέτουν τα συμφέροντα της οικογενειακής ομάδας σε συνάφεια με τους μηχανισμούς του

οικονομικού συστήματος ως προϋπόθεση μεταβίβασης της εξουσίας και της ιδιοκτησίας στον «νόμιμο» κληρονόμο. Έτσι το τίμημα που πληρώνει ο πρωτότοκος για τα προνόμιά του είναι ο περιορισμός της ελευθερίας του και η «υπόρρητη», στη καλύτερη περίπτωση, υποταγή του στο «γενεαλογικά μεταγραφόμενο» αξίωμα της αναπαλλοτρίωτης ιδιοκτησίας. Η διατήρηση της κυριότητας της πατρογονικής περιουσίας και της ακεραιότητάς της από την οικογενειακή ομάδα, θεμελιώνεται στην εξασφάλιση μεταβίβασής της στην επόμενη γενεά, που προϋποθέτει τη σύναψη γάμων. Συνεπώς ως πρώτιστος κοινωνικός ρόλος του γάμου ανακύπτει η εξασφάλιση της βιολογικής αναπαραγωγής της γενεαλογικής ομάδας κι εφόσον αυτή συνδέεται άρρηκτα με τη γη και την εκμετάλλευσή της, της αναπαραγωγής του εργασιακού δυναμικού. Η σύναψη γάμων συνεπάγεται τόσο την εισδοχή νέων μελών στην οικογενειακή-γενεαλογική ομάδα όσο και τη διασπορά των υπαρχόντων σε άλλες, τοποθετείται, λοιπόν, στο κέντρο των υλικών και συμβολικών συναλλαγών μεταξύ των οικογενειακών κοινωνικών ομάδων, αναδεικνύοντας τη συσχέτιση της κοινωνικής στατικής και δυναμικής στην επιλογή των γαμήλιων στρατηγικών εκ μέρους των οικογενειών. Λόγω αυτής της μετακίνησης των οικογενειακών μελών, οι γάμοι προβάλλουν ως διαδικασίες διαρροής και εισροής πόρων, συνιστώντας περιστάσεις αναγκαίες και ευεργετικές για την (ανα)παραγωγή, αλλά και επικίνδυνες για την πατρογονική περιουσία. Η σύσταση και ο αριθμός των μελών της οικογένειας και ασφαλώς το φύλο και η σειρά γέννησης καθορίζουν εν γένει τις γαμήλιες στρατηγικές, ενώ παράλληλα κάθε γάμος φέρνει διαφορετικές δυσκολίες, που ορίζουν συγκεκριμένες πρακτικές αντιμετώπισης και μπορούν να επιφέρουν διαφορετικές και κυμαινόμενες αποδόσεις. Το αξίωμα της διατήρησης της ακεραιότητας της πατρογονικής περιουσίας αλλά και της ανδρικής κυριότητας επ' αυτής επέβαλε, στο παράδειγμα του Bourdieu, μια αυστηρή πρακτική κοινωνικής ισογαμίας-ομογαμίας.

Σε κάθε επιμέρους κοινωνική μορφοποίηση, το υλικό, το κοινωνικό και το συμβολικό κεφάλαιο κάθε οικογενειακής ομάδας είναι αντικειμενικά προσδιορίσιμο, μπορεί να αναχθεί σε μια συγκεκριμένη, αντικειμενικά υπολογίσιμη αξία. Ιδιαίτερα στη περίπτωση των γενεαλογικών ομάδων πατρογονικής, καταγωγής, το κεφάλαιο που φέρει κάθε οικογένεια σε κάθε δεδομένη στιγμή (καθώς κι εκείνο που μπορεί να διεκδικήσει στην γαμήλια συναλλαγή) εξαρτάται από το ιστορικό των τετελεσμένων

οικογενειακών γάμων και το ισοζύγιο που έχουν επιφέρει αυτές οι ανταλλαγές, καθίσταται, λοιπόν, και ιστορικά τεκμηριωμένο και επαληθεύσιμο.

ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ

Από τα μέσα του εικοστού αιώνα, η σημειωτική έχει εξελιχθεί σ' ένα τεράστιο πεδίο μελέτης, που περιλαμβάνει την ανάλυση της γλώσσας του σώματος, των μορφών τέχνης, του ρητορικού λόγου, της οπτικής επικοινωνίας, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, της γλώσσας, των έργων τέχνης, της διαφήμισης κ.ά. Μελετά τα φαινόμενα σημασίας, τα οποία είναι νοητά μέσα σε μία κοινωνία (Boklund-Lαγοπούλου, 1983; Danesi, 2004), ενδιαφέρεται, δηλαδή, για οτιδήποτε εφευρέθηκε ή εγκρίθηκε από την ανθρώπινη κοινωνία για να παράγει νόημα (Chandler, 1998; Danesi, 2004). Είναι η επιστήμη της μελέτης και ανάλυσης της δόμησης του νοήματος και των ιδεολογικών- πολιτισμικών συστημάτων, προσφέροντας μια μέθοδο ανάλυσης όλων των ποικίλων φαινομένων σημασίας (Σεάτος, 1980). Περιλαμβάνει τη μελέτη αυτών που ονομάζουμε 'σημεία' στην καθημερινή γλώσσα, αλλά και κάθε πράγματος που αντιπροσωπεύει κάτι άλλο. Στην έννοια της σημειωτικής, τα σημεία περιλαμβάνουν λέξεις, εικόνες, ήχους, χειρονομίες κι αντικείμενα. Αυτά δε μελετώνται μεμονωμένα, αλλά ως τμήμα ενός σημειωτικού συστήματος σημείων (Chandler, 1998).

Εκφραστής της επιστήμης των σημείων και μιας ενοποιημένης επιστήμης των συστημάτων σημασίας θεωρείται ο Ελβετός γλωσσολόγος Ferdinand de Saussure, ο οποίος θεμελίωσε τη δομική γλωσσολογία, την οποία ονόμασε 'Σημειολογία'. Ο ίδιος αντιμετωπίζει τη γλώσσα ως ένα από τα συστήματα σημείων που καθορίζεται- όπως και τα άλλα συστήματα- από γενικούς κανόνες σημειολογίας. Το 1920- 1930 με τη «Σχολή της Πράγας» γίνεται προσπάθεια αναζήτησης νέων σημειωτικών συστημάτων και εφαρμογής των αρχών του Saussure σε αυτά, με πρωτοπόρο τον γλωσσολόγο, φωνολόγο και θεωρητικό της σημειολογίας Roman Jakobson. Τη δεκαετία του 1960 στη Δυτική Ευρώπη καταλυτική είναι η εμφάνιση του επιστημολογικού κύματος του δομισμού με πρωτοπόρες μελέτες και έργα στις κοινωνικές επιστήμες, όπως των Claude Levi-Strauss, 'Les structures élémentaires de la parenté', αλλά και Roland Barthes, 'Éléments de sémiologie'. Την ίδια δεκαετία ένα παράλληλο ρεύμα- ωστόσο ανεξάρτητο- εμφανίζεται αυτό της 'Σημειωτικής' του Αμερικανού φιλόσοφου

Charles S. Peirce, η οποία στηρίζεται στο έργο του Charles Morris με έννοιες σχετικές με τη φιλοσοφία της σημασίας (Boklund-Λαγοπούλου, 1983).

Βασική έννοια για τη σημειωτική είναι το σημείο, που είναι ο ελάχιστος φορέας σημασίας. Κάθε σημείο αποτελείται από ένα «σημαίνον»- υλικό μέρος του σημείου- και ένα «σημαινόμενο»- νόημα ή ιδέα που αναπαριστά. Το «σημαίνον» ερμηνεύεται ως η υλική μορφή του σημείου, που μπορούμε να δούμε, να ακούσουμε, να αγγίξουμε, να μυρίσουμε ή να γευτούμε. Από την άλλη πλευρά, το σημαινόμενο είναι μια νοητική κατασκευή ή όπως αναφέρει ο Eco (1976) μία πολιτιστική μονάδα. Η σχέση μεταξύ σημαίνοντος και σημαινομένου αναφέρεται συνήθως ως ‘σημασιοδότηση’ (Boklund-Λαγοπούλου, 1983, Chandler, 1998). Η σημασία, την οποία φέρει το σημείο είναι δύο ειδών: α) μία άμεση σημασία, denotation-κυριολεκτική ή δηλωτική και β) μία έμμεση, connotation-συνειρμική ή συνδηλωτική που κτίζεται πάνω στην πρώτη (Λαγοπούλου, 1983, Χριστοδούλου, 1996).

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Το βιβλίο του Ι. Κ. Βαρβαρούση με τίτλο έκδοσης “Ο Γάμος στη Βλάστη. Στο Ιστορικό Μπλάτσι της Μακεδονίας” τυπώθηκε στη Θεσσαλονίκη τον Μάρτιο του 2015 για λογαριασμό των εκδόσεων Ερωδιός. Αποτελεί τη δεύτερη έκδοση του βιβλίου και αναφέρεται με περιληπτικό τρόπο στα ήθη και έθιμα του γάμου της περιοχής Βλάστη. Στις σελίδες του βιβλίου εμπεριέχονται, επίσης, η καταγραφή ελληνόφωνων τραγουδιών του γάμου, αλλά και ανανεωμένο φωτογραφικό υλικό από το προσωπικό αρχείο του συγγραφέα- ερευνητή.

Το σκληρόδετο βιβλίο αποτελείται από 143 σελίδες, οι οποίες περιλαμβάνουν αναλυτικά τα εξής κεφάλαια: «Πρόλογος του συγγραφέα» (σελ. 9), «Πρόλογος» (σελ. 11), «Εισαγωγή στην Α’ έκδοση» (σελ. 13), «Η Βλάστη (Βλάστη ή Μπλάτσι) του Δήμου Εορδαίας της Δυτικής Μακεδονίας» (σελ. 17) και τέλος «Περιγραφή του γάμου» (σελ. 23), με τα εξής υποκεφάλαια, «Ο αρραβώνας» (σελ. 25), «Ο γάμος» (σελ. 29), «Μετά τα στέφανα» (σελ. 47), «Το γλέντι» (σελ. 55), «Η στολή της νύφης» (σελ. 61), «Η στολή του γαμπρού» (σελ. 67), «Τοπικές μουσικές (όργανα) της Βλάστης» (σελ. 69) και τέλος «Το προκοσύμφωνο» (σελ. 71). Η έκδοση αυτή περιλαμβάνει, επίσης, το παράρτημα Α’, όπου καταγράφονται «Τα τραγούδια του γάμου και του αρραβώνα» (σελ. 75) με υποκεφάλαια «Α’ Τραγούδια καθιστικά» (σελ. 77), «Β’ Τραγούδια περπατητά» (σελ. 82) και «Γ’ Τραγούδια χορευτικά», το

παράρτημα Β', όπου καταγράφονται «Οι οικογένειες της Βλάστης» (σελ. 115) και τέλος το παράρτημα Γ', όπου παρατίθενται «Φωτογραφίες από τη Βλάστη (δείγμα αληθείας για τον αρχοντικό γάμο στη Βλάστη» (σελ. 119).

Στην πρώτη κύρια ενότητα, ο συγγραφέας προσδιορίζει γεωγραφικά την περιοχή της Βλάστης και παραθέτει στοιχεία για την ιστορία και την ανάπτυξή της από την Αλεξανδρινή εποχή μέχρι και την περίοδο της Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας. Ο ίδιος αναφέρεται στις οικονομικές ενασχολήσεις του χωριού, στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και του εμπορίου, που προσδιόρισαν την κοινωνική οργάνωση και την εξέλιξη της περιοχής. Η ενότητα αυτή κλείνει με την ονομαστική αναφορά των εθνικών ευεργετών και ηρώων της περιοχής και καταλήγει στη σημαντικότητα για τους κατοίκους της αναφορικά με τη διατήρηση των ηθών και των εθίμων, και ιδιαίτερα των οικογενειακών τελετών, όπως οι γιορτές, οι κηδείες, τα μνημόσυνα, οι βαπτίσεις, οι αρραβώνες και ο γάμος.

Στη δεύτερη κύρια ενότητα, περιγράφεται το έθιμο του γάμου και όλα τα γεγονότα που τον συμπληρώνουν, όπως ο αρραβώνας, η χαρά, τα πιστρόφια και τα κεράσματα. Ξεκινώντας την περιγραφή με τον αρραβώνα, ο συγγραφέας μεταφέρει τις κοινωνικές συμπεριφορές και τις νόρμες της περιοχής που σημειοδοτούν τη συμφωνία του αρραβώνα μεταξύ δύο οικογενειών, όπως και τις επιλογές στα τραγούδια αλλά και στους ηχητικούς κώδικες που σηματοδοτούν την έναρξή του. Η περιγραφή του γάμου συμπληρώνεται από τις δράσεις που οργανώνονται πριν την τέλεση του μυστηρίου, όπου σημειώνονται σε χρονολογική σειρά τα πρόσωπα που συμμετέχουν, οι ενδυματολογικοί κώδικες που ακολουθούνται και οι χωρικοί κώδικες που επιλέγονται μέχρι την κορύφωση του τελετουργικού αυτού γεγονότος. Στην κειμενική περιγραφή προστίθεται φωτογραφικό υλικό, αλλά και πλήθος γαμήλιων τραγουδιών, ενώ στη συνέχεια παρατίθενται αναφορές για τις δράσεις μετά τη λήξη του μυστηρίου, την τελετουργική διαδικασία του γλεντιού και τα πιστρόφια. Τέλος, δίνονται λεπτομέρειες για το προικοσύμφωνο, αλλά και για την παραδοσιακή φορεσιά της νύφης και του γαμπρού, ενώ ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για τα τοπικά μουσικά συγκροτήματα της Βλάστης- που αποτελούν τους κεντρικούς συμμετέχοντες των δρώμενων.

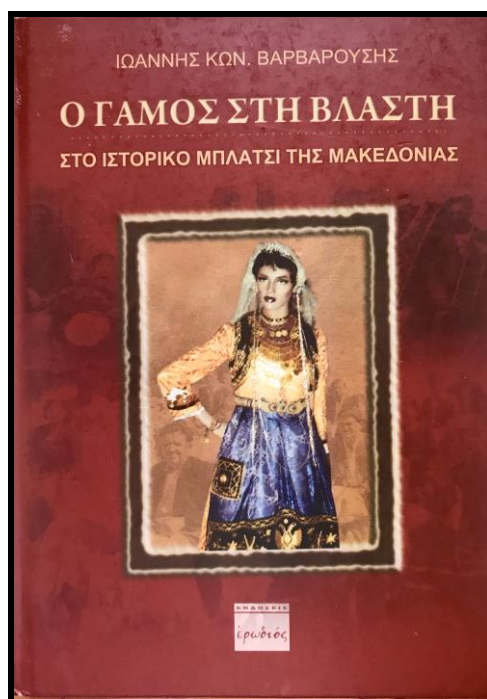
Στο εξώφυλλο του βιβλίου (εικόνα 2) κυριαρχούν οι κόκκινες αποχρώσεις, που κερδίζουν το βλέμμα του αναγνώστη, ενώ στον κάθετο άξονα (πάνω) επιλέγονται με

κεφαλαία γράμματα κίτρινου χρώματος το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα και ο τίτλος του βιβλίου. Με μικρότερη γραμματοσειρά επιλέγεται ο υπότιτλος, ο οποίος χωρίζεται από τον τίτλο με μία γραμμική σειρά. Ως προς τον κάθετο άξονα (κάτω) του βιβλίου επιλέγεται κεντρικά να τοποθετηθεί το λογότυπο του εκδοτικού οίκου σε μπεζ αποχρώσεις.

Στο κέντρο δεσπόζει μία επεξεργασμένη φωτογραφία σε πλαίσιο, με τη μορφή μίας γυναικείας μελαχρινής κούκλας σε μεσαίο πλάνο, ντυμένη με την παραδοσιακή νυφιάτικη φορεσιά της περιοχής. Η επιλογή της κούκλας, πιθανά, μεταφέρει τον αναγνώστη χωρικά στο λαογραφικό μουσείο και τον προσκαλεί, ίσως, να αναγνώσει το κείμενο με τον ρόλο του εξωτερικού επισκέπτη που ενδιαφέρεται για τις παραδόσεις της περιοχής. Στο κεφάλι της φορά ένα γαμήλιο πέπλο (τσιπκα) με μία λευκή γιρλάντα και τέλια σε ασημί χρώμα. Το πρόσωπό της είναι έντονα βαμμένο, με το βλέμμα της να έχει κατεύθυνση πλάγια προς τα αριστερά. Ο λαιμός της είναι ντυμένος με χρυσά φλουριά και αλυσίδες σε σειρές που φτάνουν μέχρι τη φούστα της φορεσιάς, ενώ το χέρι- τοποθετημένο στη μέση της- είναι στολισμένο με χρυσά κοσμήματα. Το πουκάμισο της φιγούρας από μεταξωτό ύφασμα σε χρυσούς και κίτρινους χρωματισμούς, με χρωματιστές λεπτομέρειες και δαντέλα στα μανίκια συμπληρώνει την τοπική ενδυμασία, ενώ μια αμάνικη χρυσοκέντητη πόλκα σε μαύρους και χρυσούς χρωματισμούς αγκαλιάζει τους ώμους της. Η μέση της φιγούρας είναι στολισμένη με μία χρυσή ζώνη με κόκκινες πέτρες (κλειδώματα), ενώ η φούστα σε μπλε, μαύρες, χρυσές αποχρώσεις και βυζαντινά σύμβολα ολοκληρώνει τη γαμήλια φορεσιά. Η γυναικεία φιγούρα βρίσκεται μέσα σ' ένα κάδρο με καφέ και λευκές λεπτομέρειες, στον φόντο του οποίου διακρίνονται αμυδρά ως προς τον κάθετο άξονα (κάτω) μορφές αντρών θεατών, οι οποίοι είναι τοποθετημένοι περιμετρικά της φιγούρας. Η φωτογραφία των αντρών βρίσκεται στις σελίδες του βιβλίου και πιο συγκεκριμένα στη σελίδα 121 με τη συνοδευτική λεζάντα “Συγγενείς και συμπέθεροι μεταφέρουν τη νύφη με άλογα από το γειτονικό χωριό Πιπιλίστα”. Οι αντρικές μορφές τοποθετημένες σαν σκιά πίσω από τη γυναικεία φιγούρα δίνουν την αίσθηση ενός παρατηρητή, ενός δευτερεύοντα ρόλου σε σχέση με τη γυναικεία μορφή· αίσθηση που ενισχύεται και από τις έντονες αντιθέσεις στη ζοηρότητα των χρωμάτων που έχουν επιλέγει για τις δύο μορφές. Η απόσταση που μπορεί να μεταφέρει ο ρόλος του παρατηρητή, μετριάζεται από την κατεύθυνση του βλέμματος των δύο έμφυλων μορφών. Οι αντρικές φιγούρες έχουν κατεύθυνση προς τον

αναγνώστη κι έτσι έρχονται πιο κοντά του, σε αντίθεση με την κούκλα όπου το βλέμμα της τον απομακρύνει. Στη σύνθεση του κάδρου παρατηρούνται, επίσης, οι αντιθέσεις αναφορικά με το μέγεθος των δύο έμφυλων μορφών, αλλά και η αντίθεση του πραγματικού και γήινου (αντρικές φιγούρες) με το άψυχο και το κατασκευασμένο (γυναικεία φιγούρα).

Ως προς τον οριζόντιο άξονα επιλέγεται η τοποθέτηση φωτογραφίας, που βρίσκεται στα περιεχόμενα του βιβλίου στη σελίδα 69 με τη συνοδευτική λεζάντα “Βλάστη 1920: Το παλιό τοπικό μουσικό συγκρότημα των Ντίγκα, Γιούμπουρα και Στέφου Βαλκάνη”. Το κορεσμένο χρώμα και η άτονη επιλογή των ασπρόμαυρων αντιθέσεων της φωτογραφίας δημιουργούν ένα μοτίβο σκιών σε όλο τον οριζόντιο άξονα του εξωφύλλου.

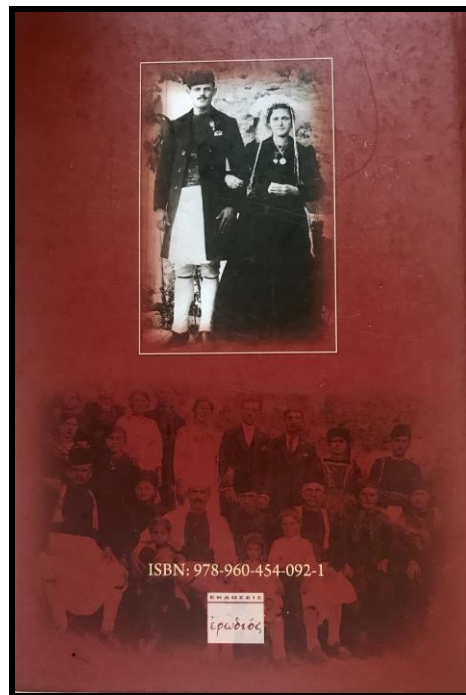

Εικόνα 2: Εξώφυλλο Βιβλίου

Στο οπισθόφυλλο (εικόνα 3) κυριαρχεί μία ασπρόμαυρη φωτογραφία σε λευκό πλαίσιο, επιλεγμένη κι αυτή από τις σελίδες του βιβλίου με τη συνοδευτική λεζάντα “Νύφη και γαμπρός στη Βλάστη το έτος 1924”. Αριστερά της φωτογραφίας, ο γαμπρός φορά σιαμπάρα μαύρη στο κεφάλι και ένα μαύρο παλτό με στολίσματα στο πέτο του. Εσωτερικά ξεχωρίζει το μαύρο γιλέκο της ενδυμασίας, αλλά και το μαύρο ζωνάρι που καλύπτει όλη τη μέση του. Σε λευκές αποχρώσεις είναι το τσιπούνι-υφαντό από αδύμητο με πολλές πιέτες- αλλά και οι κάλτσες (χολέβια), οι οποίες δένονται με δύο μαύρες καλτσοδέτες. Η νύφη, δεξιά της φωτογραφίας, φορά στο

κεφάλι το πέπλο (τσίπκα) σε λευκό χρώμα και ένα μαύρο παλτό που καλύπτει όλο της το σώμα. Ο λαιμός της είναι στολισμένος με κοσμήματα, όπως και τα δάκτυλα των χεριών της με δακτυλίδια. Πρόκειται για μία γαμήλια φωτογραφία της εποχής, όπου το βλέμμα των συμμετεχόντων έχει κατεύθυνση προς τον δέκτη της εικόνας, ενώ το πρόσωπό τους είναι ανέκφραστο και σοβαρό. Ο γαμπρός επιλέγει να έχει τοποθετημένα τα χέρια του δεξιά και αριστερά του κορμού του, ενώ η νύφη έχει περασμένο το δεξί της χέρι στο δεξί χέρι του γαμπρού και το αριστερό της είναι κάθετα τοποθετημένο στη μέση του κορμού της.

Στον κάθετο άξονα του οπισθόφυλλου (κάτω), έχει επιλεγεί ακόμα μία φωτογραφία από τις σελίδες του βιβλίου, και πιο συγκεκριμένα από τη σελίδα 31 με τη συνοδευτική λεζάντα “Παραδοσιακός γάμος στη Βλάστη το έτος 1922”. Η θερμοκρασία, η απόχρωση και ο κορεσμός των χρωμάτων που έχουν επιλεγεί δημιουργούν ένα σκιώδη φόντο στις κόκκινες αποχρώσεις που οπισθόφυλλου. Ο αριθμός ISBN με κίτρινα γράμματα, αλλά και το λογότυπο του εκδοτικού οίκου επιλέγεται να τοποθετηθεί κεντρικά του οριζόντιου άξονα.

Εικόνα 3: Οπισθόφυλλο Βιβλίου

Η εκλογή του συγκεκριμένου βιβλίου δεν αποτελεί μία τυχαία επιλογή, αλλά αντίθετα ικανοποιεί δύο σημαντικές συνθήκες, που βοηθούν στη διεξαγωγή της έρευνας και στην ικανοποίηση του σκοπού της εργασίας. Αφενός μεν ο κ. Βαρβαρούσης αποτελεί έναν από τους πιο δραστήριους ερευνητές και συγγραφείς με πλούσιο συγγραφικό

έργο, όπως «Οι απόδημοι από τη Βλάστη» (2013), «Ο βαρόνος Κωνσταντίνος Μπέλλιος από την Βλάστη και οι επίγονοί του» (2007), «Μπλάτσι» (2006) κ.ά. έργα επικεντρωμένα κυρίως στην πατρίδα του τη Βλάστη, καθώς ο ίδιος έχει αφιερώσει σημαντικό μέρος της εργασίας του στο να αναζητά, να συλλέγει και να δημοσιεύει υλικό, πληροφορίες και ντοκουμέντα γι αυτήν. Αφετέρου η δεύτερη έκδοση του βιβλίου (2015) αποτελεί την πιο συγχρονική πηγή για την τυπολόγηση των πολιτισμικών συστημάτων του γάμου στην ελληνική παράδοση, όπως αυτοί προκύπτουν από την εξέταση των αξιακών κωδίκων και δομών μέσα από τα διαφορετικά πεδία της σημειωτικής τελετουργίας του γάμου.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το προς ανάλυση κείμενο που βρίσκεται στις σελίδες του βιβλίου 'Ο Γάμος στη Βλάστη. Στο Ιστορικό Μπλάτσι της Μακεδονίας' (σελ. 25-60) μεταφέρει στον αναγνώστη την περιγραφή όλων των δρώμενων του γάμου στην περιοχή της Βλάστης. Για την ανάλυσή του υιοθετήθηκε η μέθοδος ανάλυσης του Greimas με τον τρόπο που προτάθηκε από την Χριστοδούλου (2007). Η μέθοδος βασίζεται στη γλωσσολογική ανάλυση περιεχομένου στο πλαίσιο της δομικής σημαντικής (structural semantics) ώστε να γίνουν φανεροί οι μηχανισμοί παραγωγής του νοήματος. Η δομική σημαντική επιτρέπει την ανάλυση κάθε σημειωτικού συστήματος και όχι μόνο των φυσικών γλωσσών, καθώς αρχή της είναι πως οι βασικές σημασιολογικές δομές και τα στοιχεία ενός πολιτισμού διαπερνούν όλα τα σημειωτικά συστήματα αυτού του πολιτισμού. Στόχος της είναι να εντοπίσει τις βασικές δομές σημασίας του κειμένου και να κάνει φανερή την εσωτερική τους σχέση (Χριστοδούλου, 2007). Ο Greimas προτείνει ένα μοντέλο σημασιολογικής ανάλυσης κειμένων, που βασίζεται σε έννοιες όπως αυτές του σημασιολογικού πεδίου και της ανάλυσης συνιστωσών. Μέσω της μεθόδου αυτής, εντοπίζονται και καταγράφονται- αρχικά σε εμπειρικό επίπεδο- οι σημασιολογικές ιστοτοπίες, δηλαδή οι μονάδες του λόγου με το ίδιο σημασιολογικό περιεχόμενο (Χριστοδούλου, 2007). Οι ομάδες αυτές οργανώνονται σε μία σειρά από δομημένα σημασιολογικά σύνολα, που ο Greimas ονομάζει κώδικες. Οι κώδικες καλύπτουν το σημασιολογικό περιεχόμενο του κειμένου και η ανάλυσή τους- βασική ή λεπτομερής - οδηγεί στις 'κρυμμένες' δομές του. Ξεκινώντας την αναζήτηση στο επίπεδο της δομής του λόγου, θα οδηγηθούμε στο δεύτερο επίπεδο ανάλυσης, αυτό της αφηγηματικής σημασιολογίας (Λαγόπουλος & Boklund – Λαγοπούλου, 2016). Σε πρώτο στάδιο, δε

θα προχωρήσουμε στην αναζήτηση κάθε λέξης του κειμένου, αλλά στην καταγραφή των κωδίκων που οριοθετούν τη θεματοποίηση των κύριων σημασιολογικών αναφορών του (Λαγόπουλος & Boklund – Λαγοπούλου, 2016).

Αναλυτικότερα, η δομή του γάμου αρθρώνεται σε δύο κύρια γεγονότα: αυτά του αρραβώνα και του γάμου. Τα γεγονότα χωρίζονται σε πολλές μικρές δράσεις που πραγματοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του εθιμοτυπικού τελετουργικού. Για την καλύτερη ανάλυση του κειμένου, το γεγονός του αρραβώνα χωρίζεται σε τρεις (3) δράσεις με τις ονομασίες 1. Μυστική Συμφωνία, 2. Επίσημοι Αρραβώνες και 3. Επικύρωση Αρραβώνα, ενώ το γεγονός του γάμου χωρίζεται στις δράσεις πριν, κατά και μετά του γάμου. Πιο συγκεκριμένα, οι δράσεις πριν τον γάμο ονομάστηκαν για τις ανάγκες της εργασίας 4.1 Άπλωμα της Προίικας, 4.2 Δίπλωμα της Προίικας, 4.3 Προζύμια, 4.4 Σφαγή Αμνοεριφίων, Ζύμωμα ψωμιού, Μήλα, 4.5 Προετοιμασία για τα εδέσματα του γάμου, Καλέσματα, Επίσκεψη στη βρύση. Οι δράσεις κατά τον γάμο χωρίζονται στις δράσεις 5.1 Μπαρμπερίσμα, Γαμήλιος πομπή, 5.2 Συνάντηση του ζεύγους, Γάμος και 5.3 Γλέντι, Τρανός Χορός, ενώ οι δράσεις μετά στον γάμο στις δράσεις 6.1 Κρεμάσματα, Βρύσες Δευτεριάτικοι Χοροί, 6.2 Λούσιμο νύφης, Επιστροφή, 6.3 Εκκλησιασμός, Ευχές και Κεράσματα.

Αρχικά έγινε ο εντοπισμός των κύριων κωδίκων που οριοθετούν το σημασιολογικό περιεχόμενο του κειμένου, αλλά και η καταγραφή των υπο- κωδίκων σε δεύτερο επίπεδο. Οι κώδικες που αποκαλύπτονται, παρουσιάζονται με διαφορετικές χρωματικές επιλογές ανά κώδικα για τον ευκολότερο εντοπισμό τους. Οι κύριοι κώδικες που εντοπίστηκαν είναι ο χωρικός κώδικας, ο κώδικας προσώπου, ο χρονικός κώδικας, και ο εθιμοτυπικός κώδικας. Αφού εντοπίστηκαν οι χωρικές αναφορές και καταγράφηκαν υπό τη μορφή πινάκων, έπειτα ακολούθησε η μεταφορά τους ως σημεία στάσης, κίνησης και μετακίνησης στη γραφική αναπαράσταση του χάρτη της Βλάστης. Σειρά είχαν οι αναφορές του κώδικα προσώπου, αλλά και οι υπο- κώδικες που ενυπάρχουν σ' αυτόν και δημιουργήθηκε ένα μητρώο συμμετεχόντων που βοήθησε στον προσδιορισμό των προσώπων που συμμετέχουν σε κάθε εθιμοτυπική διαδικασία. Επόμενα, προσδιορίστηκαν οι χρονικές αναφορές και με τη συμβολή των τριών αυτών κωδίκων σημειώθηκε και αναδείχτηκε ο σημειωτικός μηχανισμός που αντανάκλα τον εθιμοτυπικό κώδικα του κειμένου. Τέλος, η συμβολή των τεσσάρων κωδίκων στην αφήγηση οδήγησε στη δημιουργία της εσωτερικής δομής των δράσεων

του γάμου και στην ανάδειξή τους ως μικρο- σύμπαντα που ενισχύουν τη σταθερότητα και τη σταθερότητα της παραδοσιακότητας του γάμου.

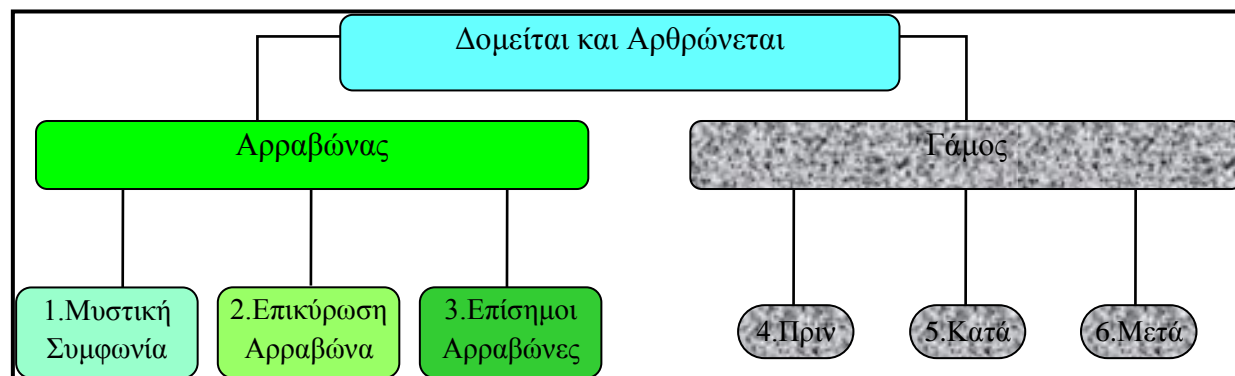
ΑΝΑΛΥΣΗ

Η μέθοδος ‘διαβάσματος’ που προτάθηκε, ανέδειξε τους κύριους κώδικες, των οποίων οι συσχετισμοί φανερώνουν τις σημασιολογικές δομές της περιγραφής του γάμου και όλα όσα βρίσκονται ‘κρυμμένα’ στο πρώτο επίπεδο ανάγνωσης.

Χωρικός Κώδικας

Η χρωματισμένη δομή της εικόνας, παραπέμπει κάθε φορά στα στοιχεία ανάλυσης που καταγράφονται σε κάθε δράση, ενώ οι πίνακες μεταφέρουν τις κειμενικές αναφορές των χωρικών κωδικών της αφήγησης. Κάθε μέρος της ανάλυσης ολοκληρώνεται με τη γραφική αναπαράσταση των δράσεων κίνησης, στάσης και μετακίνησης που εντοπίζονται στην αφήγηση, και καταγράφονται στον χάρτη του χωριού της Βλάστης.

Κειμενικές Αναφορές Χωρικού Κώδικα- Αρραβώνας

Εικόνα 4: Δομή του Γάμου (Αρραβώνας)

Η αφήγηση του γάμου στη Βλάστη ξεκινά με τη συμφωνία του αρραβώνα, μία δράση που για τις ανάγκες της ανάλυσης ονομάστηκε ‘Μυστική Συμφωνία’. Αυτή πραγματοποιούνταν έξω από τα εδαφικά όρια του χωριού της Βλάστης- στα λιβάδια- τα οποία αποτελούν το σημείο αφετηρίας του τελετουργικού του γάμου, με τον χωρικό κώδικα να έχει σημασιολογικό περιεχόμενο την περιφέρεια (με κέντρο αναφοράς το χωριό Βλάστη). Με το πέρας της συμφωνίας, οι οικογένειες κατευθύνονται προς το σπιτικό τους για να ανακοινώσουν τον αρραβώνα, μέσω της ηχητικής διάδοσης των τουφεκισμών, με τον χωρικό κώδικα- περιφέρεια να μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα- κέντρο. Η επόμενη δράση έχει ονομασία αναφοράς στην εργασία ‘Επικύρωση Αρραβώνα’, κατά την οποία δηλώνεται η

επιβεβαίωσή του μέσω της σύνταξης του προικοσύμφωνου. Αυτή έχει έδρα το σπίτι της νύφης, με τον χωρικό κώδικα να έχει αναφορά την ιδιοχρησία και πιο συγκεκριμένα το πατρικό της νύφης. Τέλος, στην τελευταία δράση του αρραβώνα με την ονομασία ‘Επίσημοι Αρραβώνες’, ο χωρικός κώδικας ως προς την ιδιοχρησία (σπίτι της νύφης) συνεχίζει και κυριαρχεί στο αφήγημα, καθώς το τελετουργικό λαμβάνει χώρα στο πατρικό της.

Πίνακας 1: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Μυστική Συμφωνία)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	« <i>Η συμφωνία του αρραβώνα γινόταν έξω από το χωριό, στα λειβάδια</i> »	περιφέρεια (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)
	« <i>Μετά πήγαιναν στα σπίτια τους...</i> »	κέντρο (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)
	« <i>Ο αρραβώνας διαδίνονταν στο χωριό...</i> »	κέντρο (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)
	« <i>...τουφεκιές στο σπίτι του γαμπρού...</i> »	σπίτι γαμπρού (ιδιοχρησία)
	« <i>... και τρεις στο σπίτι της νύφης.</i> »	σπίτι νύφης (ιδιοχρησία)
	« <i>... αυτό σήμαινε ότι ο ένας από τους δύο ήταν από ξένο χωριό...</i> »	περιφέρεια (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)

Πίνακας 2: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Επικύρωση του Αρραβώνα)

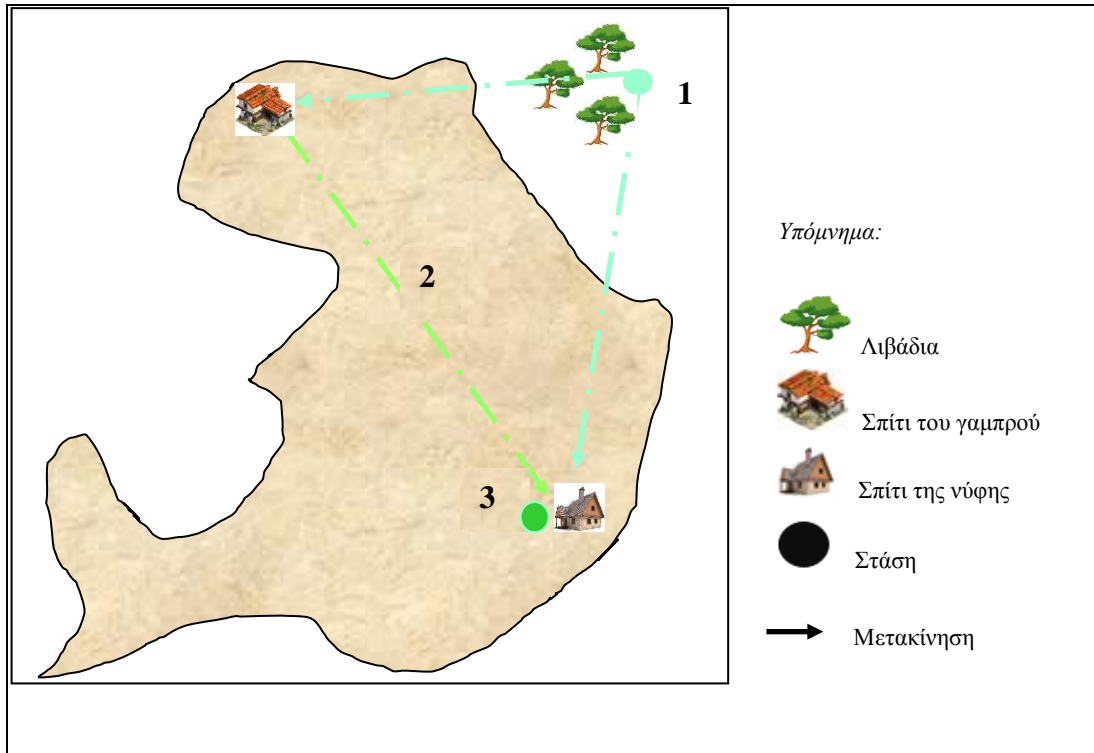
Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	« <i>Μετά οι γονείς του γαμπρού πήγαιναν στο σπίτι της νύφης...</i> »	σπίτι νύφης (ιδιοχρησία)

Πίνακας 3: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Επίσημοι Αρραβώνες)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	« <i>...έβγαζαν τη νύφη να καλωσορίσει τους επισκέπτες του αρραβώνα στο σπιτικό της...</i> »	σπίτι νύφης (ιδιοχρησία)

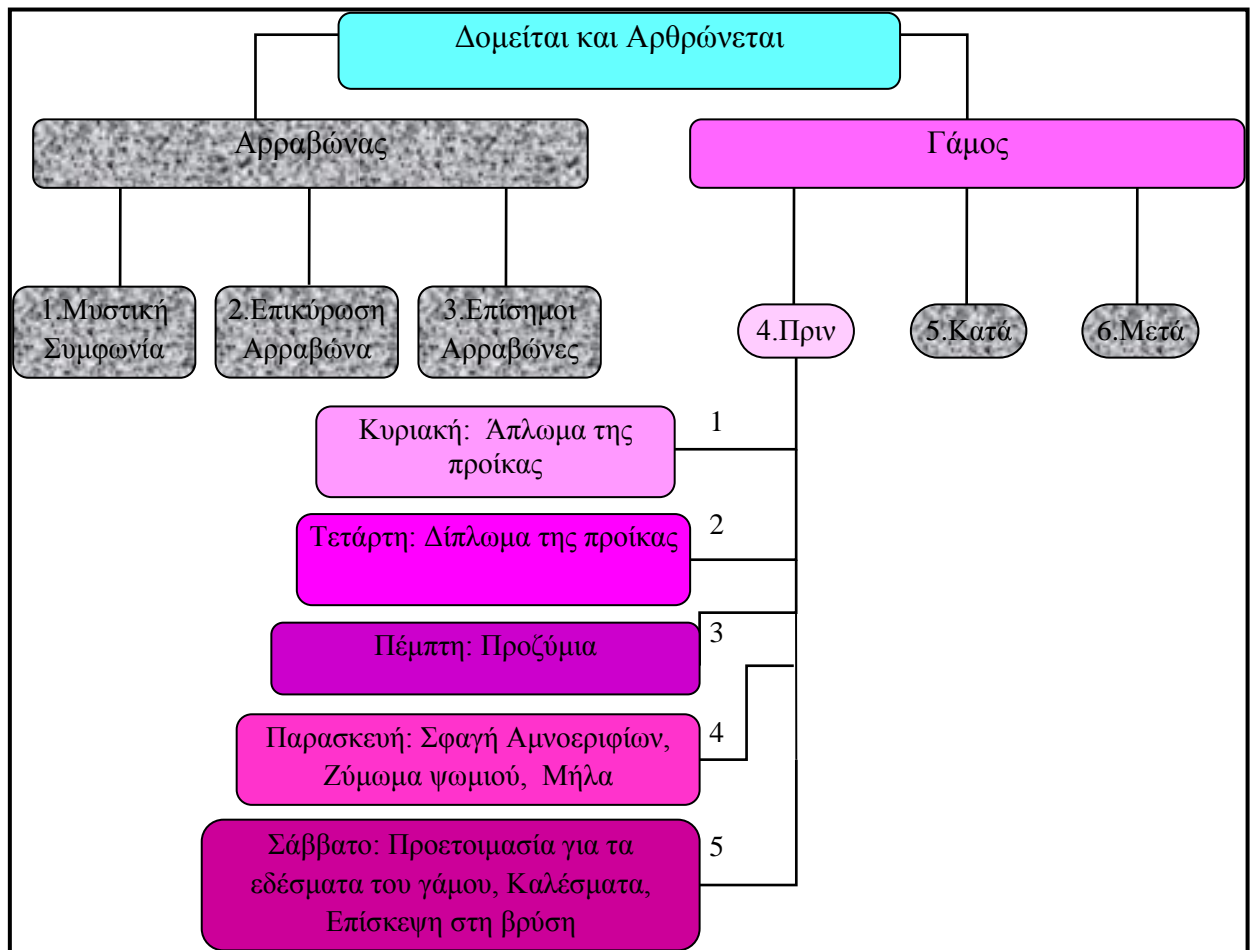
Στην αφήγηση του αρραβώνα, αναφορικά με τον χωρικό κώδικα, παρατηρείται η δυαδική σχέση μεταξύ περιφέρειας και κέντρου, όπου ως ‘περιφέρεια’ δηλώνεται η δράση που εξελίσσεται έξω από τα γεωγραφικά όρια του χωριού της Βλάστης και ως ‘κέντρο’ οι δράσεις που λαμβάνουν χώρα μέσα στο χωριό. Τη σχέση μεταξύ περιφέρειας και κέντρου, έρχεται να διαδεχτεί- ως προς την ιδιοχρησία του χώρου- η δυαδική σχέση μεταξύ του σπιτικού του γαμπρού και της νύφης. Τέλος, εντοπίζεται η επανεμφάνιση της σχέσης περιφέρειας και κέντρου με αναφορά το χωριό της Βλάστης, αλλά και κάποιου ξένου χωριού, ως κριτήριο καταγωγής και δράσης του τελετουργικού. Οι δράσεις που σημειώνονται στο αφήγημα ως προς τον αρραβώνα, εναλλάσσονται μεταξύ των δύο διαφορετικών αναφορών του χωρικού κώδικα, με τις έννοιες μέσα vs έξω (μέσα στο χωριό vs έξω από το χωριό) να κυριαρχούν στην περιγραφή του αρραβώνα, αλλά και τις αναφορές του σπιτικού της νύφης και του γαμπρού να συμπληρώνουν την αφήγηση.

Η τοποθέτηση των χωρικών αναφορών, αλλά και των σημείων στάσης και μετακίνησης στον χάρτη του χωριού της Βλάστης (εικόνα 2) οδηγούν, ως προς το γεγονός του αρραβώνα και των τριών ξεχωριστών, αλλά και αλληλοεξαρτώμενων δράσεών του, στην τριγωνοποίηση των σημείων δράσης. Πιο συγκεκριμένα, τα λιβάδια- ως σημείο αρχής του τελετουργικού του γάμου- σημειώνονται με έναν κύκλο (σημείο στάσης) και αποτελούν το σημείο κορυφής ενός τριγώνου που σχηματίζεται με την αναφορά της επιστροφής των οικογενειών στο πατρικό τους. Οι διακεκομμένες γραμμές που τα βέλη τους έχουν κατεύθυνση το σπιτικό των δύο οικογενειών δηλώνουν γραφικά αφενός μεν την μετακίνηση, και αφετέρου την σκιαγράφηση των δύο πλευρών του τριγώνου που σχηματίζεται. Η γραμμή που ενώνει τα σπίτια των δύο οικογενειών, οι οποίες πρόκειται να ενωθούν κοινωνικά και θεσμικά, αποτελούν τη βάση του τριγώνου που κλείνει μέσα του τις αναφορές του χωρικού κώδικα. Η μετακίνηση από το σπίτι του γαμπρού δηλώνεται μέσω της διακεκομμένης γραμμής που το βέλος της καταλήγει στο πατρικό της νύφης.

Εικόνα 5: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Arrabónas

Κειμενικές Αναφορές Χωρικού Κώδικα- Πριν τον Γάμο

Εικόνα 6: Δομή του Γάμου (Πριν τον Γάμο)

Πριν την τέλεση του γάμου σημειώνονται πέντε (5) διαφορετικές δράσεις, κάθε μία εκ των οποίων λαμβάνουν χώρα σε διαφορετικές ημέρες της εβδομάδας του γάμου και παρουσιάζονται για τις ανάγκες της εργασίας ως: 4.1 Άπλωμα της Προίικας, 4.2 Δίπλωμα της Προίικας, 4.3 Προζύμια, 4.4 Σφαγή Αμνοεριφίων, Ζύμωμα ψωμιού, Μήλα, 4.5 Προετοιμασία για τα εδέσματα του γάμου, Καλέσματα, Επίσκεψη στη βρύση.

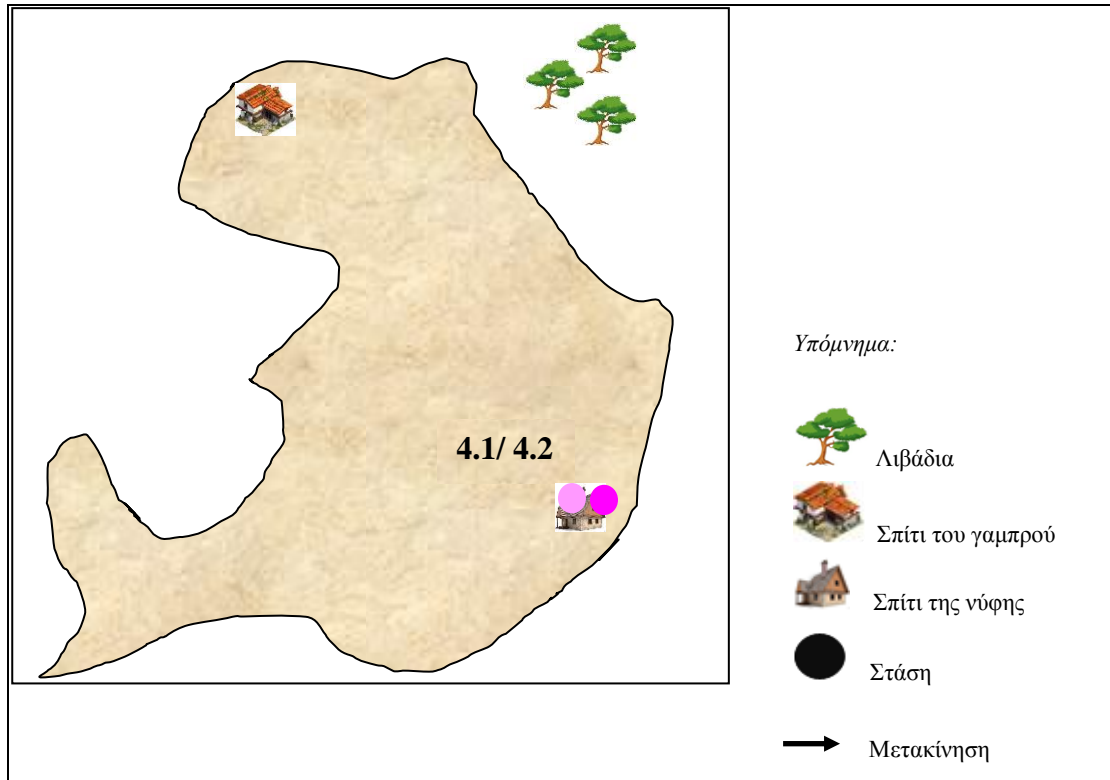
Μία Κυριακή πριν την τέλεση του γάμου, καταγράφεται η δράση με την ονομασία ‘Άπλωμα της Προίικας’, όπου η νύφη με τις κοπέλες, αλλά και τις νεόνυμφες του χωριού άπλωναν την προίικα στο σπίτι της για να την δουν και να εκφράσουν τις ευχές τους, με τον χωρικό κώδικα- σπίτι της νύφης να έχει μοναδική αναφορά στην πράξη αυτή.

Πίνακας 4: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Άπλωμα της Προίικας)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...Επίσης, στο σπίτι της νύφης ...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)

Στη δράση που πραγματοποιούνταν την Τετάρτη πριν τον γάμο, με την ονομασία ‘Δίπλωμα της Προίικας’, όπου δίπλωναν την προίικα και την τοποθετούσαν σε ειδικά ξυλόγλυπτα σεντούκια, ο χωρικός κώδικας- σπίτι της νύφης δεν καταγράφεται στην αφήγηση, εννοείται, όμως, από τα συμφραζόμενα.

Η γραφική απεικόνιση των δύο δράσεων πριν τον γάμο (Άπλωμα της Προίικας, Δίπλωμα της Προίικας), αποτυπώνεται πάνω στον χάρτη με την τοποθέτηση δύο κύκλων (σημείο στάσης) στο σπίτι της νύφης (εικόνα 4).

Εικόνα 7: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Πριν τον Γάμο (Κυριακή/ Τετάρτη)

Την Πέμπτη το βράδυ, σειρά είχαν τα προζύμια· ένα έθιμο, όπου παρασκεύαζαν τη μαγιά για τις κουλούρες και το ψωμί του γάμου. Στο σημείο αυτό της αφήγησης, οι μηχανισμοί που ορίζουν τον χωρικό κώδικα έχουν ως σημασιολογικό άξονα το είδος του χώρου και πιο συγκεκριμένα τον ιδιωτικό χώρο, όπου πραγματοποιούνταν το τελετουργικό με τους συγγενείς και την τοπική μουσική. Στη συνέχεια του κειμένου, το δυαδικό ζευγάρι που εντοπίζεται είναι η σχέση ανάμεσα στις δράσεις του εσωτερικού και εξωτερικού χώρου. Πιο συγκεκριμένα, στη σάλα του σπιτιού (χαγιάτι), μία (1) κοπέλα που είχε γονείς και αδέρφια έπιανε το προζύμι. Έπειτα, αφού μοίραζαν σε κάθε κοπέλα από μία άσπρη ποδιά (μπροστέλλα), ζύμωναν το ψωμί, και οι υπόλοιποι καλεσμένοι μεταφέρονταν στον εξωτερικό χώρο του σπιτιού. Εκεί χόρευαν γύρω από την σκάφη με τη μαγιά, με τις μεγαλύτερες γυναίκες να τραγουδούν τοπικά τραγούδια υπό τη συνοδεία των οργάνων.

Πίνακας 5: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Προζύμια)

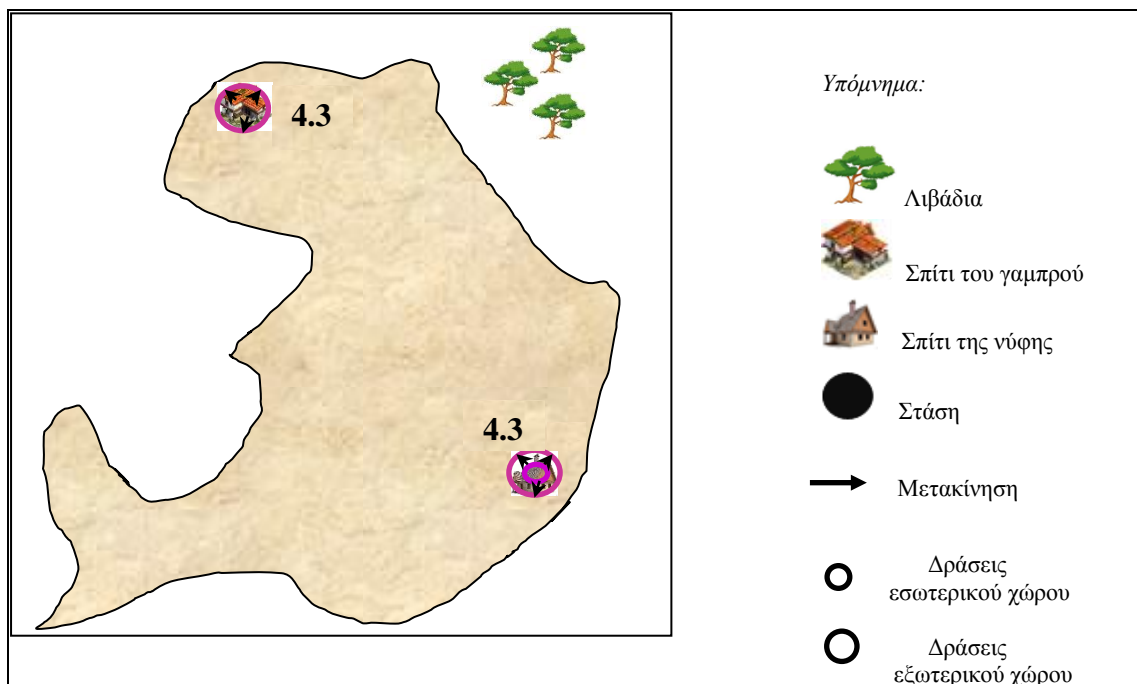
Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...Καλούσαν στο σπίτι...»	<u>ιδιωτικός χώρος</u> (είδος του χώρου)
	«Στη σάλα του σπιτιού...»	<u>εσωτερικός χώρος</u> (λειτουργική

οργάνωση του χώρου)

«Μετά έβγαιναν έξω στην αυλή...»

εξωτερικός χώρος
(λειτουργική οργάνωση του χώρου)

Ως προς τη γραφική απεικόνιση της χωρικής αναφοράς του εθίμου, η δράση λαμβάνει χώρα και εξελίσσεται στο σπιτικό των δύο οικογενειών και μεταφέρεται από τον εσωτερικό χώρο του σπιτιού στον εξωτερικό. Γραφικά δηλώνεται με την σκιαγράφιση δύο ομόκεντρων κύκλων που κέντρο έχουν τον εσωτερικό χώρο του σπιτιού, ενώ τα βελάκια από τον μικρότερο κύκλο προς τον μεγαλύτερο δηλώνουν τη μετακίνηση από τον εσωτερικό προς τον εξωτερικό χώρο.

Εικόνα 8: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Πριν τον Γάμο (Πέμπτη)

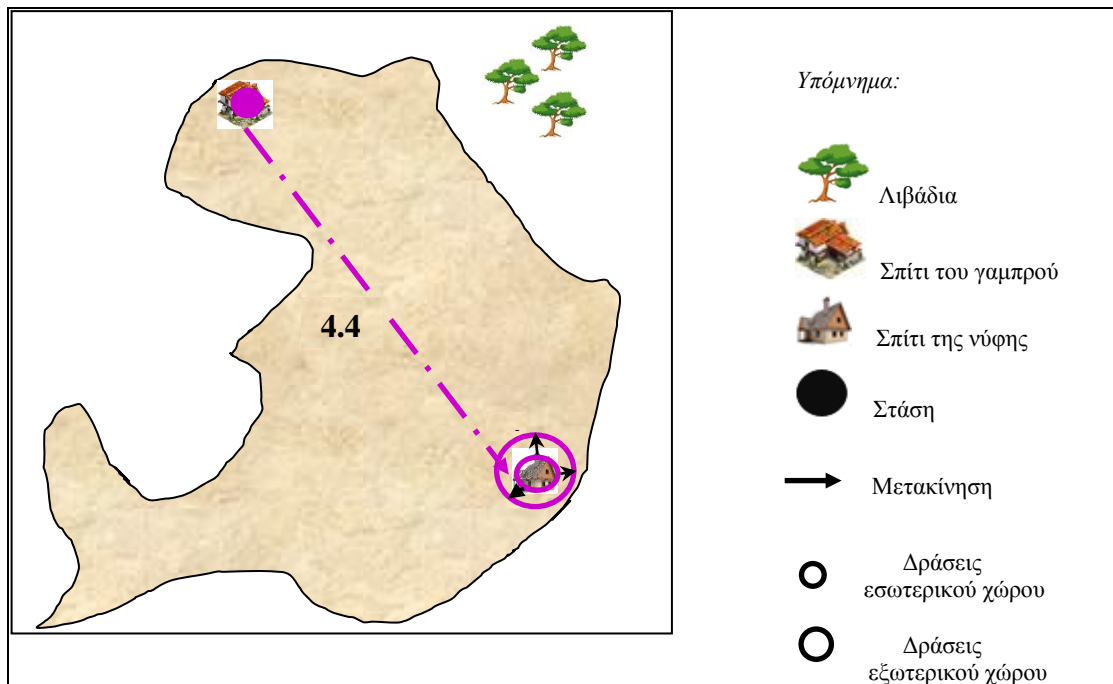
Η επόμενη δράση πραγματοποιείται την Παρασκευή και ονομάστηκε για τις ανάγκες της ανάλυσης 'Σφαγή Αμνοεριφίων, Κουλούρες, Μήλα'. Οι συγγενείς και οι φίλοι του γαμπρού (μπρατίμια) έσφαζαν αμνοερίφια για την ημέρα του γάμου, ενώ οι γυναίκες, από την άλλη πλευρά, ζύμωναν το ψωμί και τις κουλούρες. Στο σημείο αυτό της αφήγησης δεν υπάρχει καθαρή καταγραφή του χωρικού κώδικα- σπίτι του γαμπρού, όμως αυτός εννοείται από την περιγραφή του συγγραφέα.

Το απόγευμα, σειρά είχαν τα ‘Μήλα’, μία τελετή κατά την οποία οι αδελφές και συγγενείς του γαμπρού (γυναίκες) επισκέπτονταν το σπίτι της νύφης, μεταφέροντας κανέστρες με δώρα. Και σ’ αυτό το σημείο της αφήγησης δεν καταγράφεται ξεκάθαρα ο χωρικός κώδικας- σπίτι της νύφης, ωστόσο αυτός εννοείται, καθώς δηλώνεται η μετακίνηση από το σπίτι του γαμπρού προς το σπίτι της νύφης. Κατά την περιγραφή του εθίμου των Μήλων υπονοείται η αναφορά του χωρικού κώδικα- εσωτερικού χώρου όπου γίνεται η περιγραφή των εδεσμάτων που προσφέρονταν στους φιλοξενούμενους, και σημειώνεται ο χωρικός κώδικας- εξωτερικός χώρος, καθώς καταγράφεται η μετακίνηση των συγγενών στην αυλή.

Πίνακας 6: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Σφαγή Αμνοεριφίων, Κουλούρες, Μήλα)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...Εκεί τους έβαζαν σκαπνί (τραπέζι) με διάφορα γλυκά...	<u>εσωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«Μάλιστα έβγαιναν στην αυλή...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«Μετά, όταν έφευγαν από εκεί ...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)

Μέσω της γραφικής απεικόνισης του κύκλου δηλώνεται το σημείο στάσης στο σπίτι του γαμπρού, σημείο όπου προετοιμάζονται από την οικογένεια, τους φίλους και τους συγγενείς τα εδέσματα του γάμου. Η μετακίνηση από το σπίτι του γαμπρού στο σπίτι της νύφης σκιαγραφείται μέσω της διακεκομμένης γραμμής που ενώνει τα δύο σημεία, ενώ η μεταφορά από τον εσωτερικό στον εξωτερικό χώρο δηλώνεται μέσω των δύο ομοκέντρων κύκλων στο σπίτι της νύφης.

Εικόνα 9: Χωρικοί σχηματισμοί στον χάρτη- Πριν τον Γάμο (Παρασκευή)

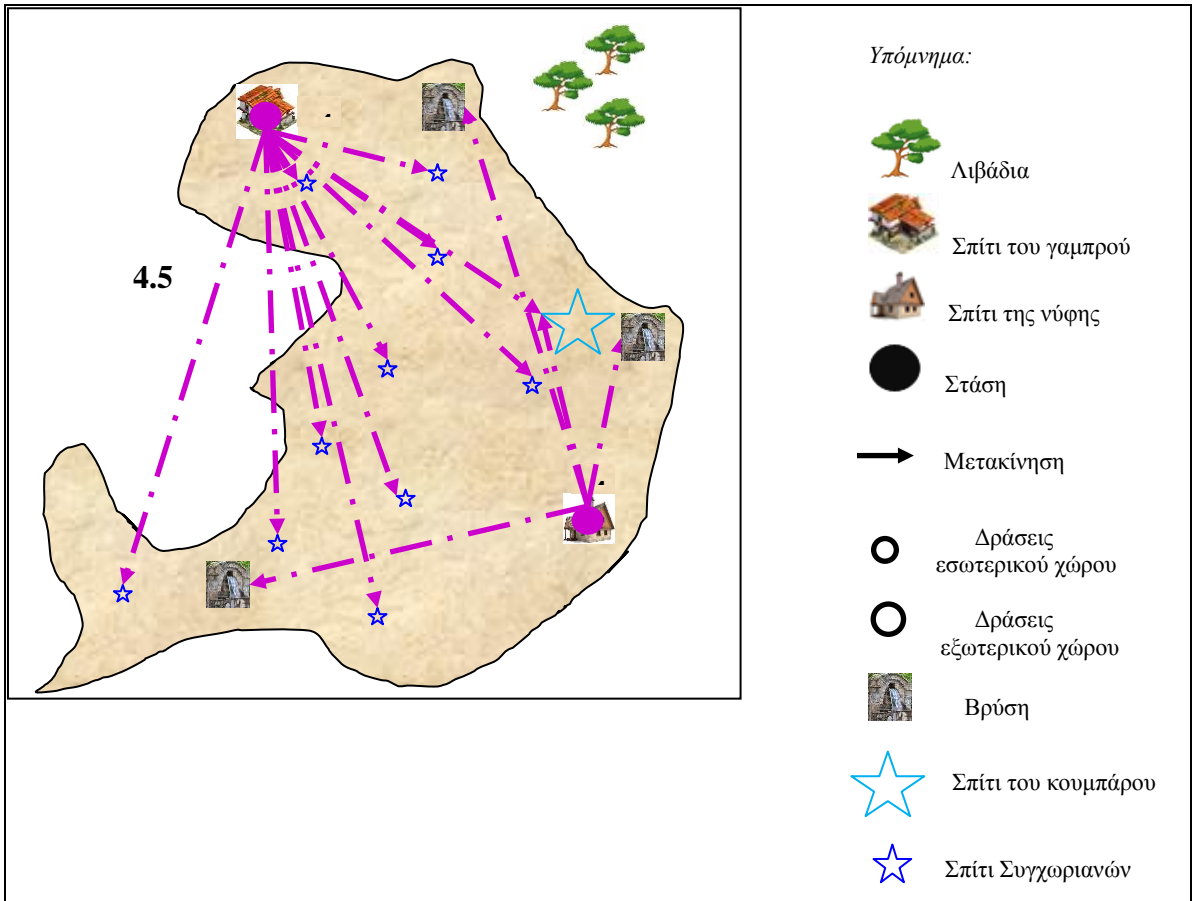
Στην επόμενη δράση το Σάββατο, με την ονομασία ‘Προετοιμασία, Καλέσματα, Επίσκεψη στη Βρύση’, οι φίλοι και οι συγγενείς των μελλονύμφων προετοίμαζαν τα εδέσματα και τα γλυκά του γάμου. Δηλώνεται από τον συγγραφέα πως η ίδια εθιμοτυπική διαδικασία τηρούνταν και στα δύο σπίτια των οικογενειών, με τον χωρικό κώδικα ως προς την ιδιοχρησία- σπίτι του γαμπρού να υπονοείται, ενώ ο χωρικός κώδικας- σπίτι της νύφης να καταγράφεται. Το απόγευμα οι φίλοι του γαμπρού- υπό τη συνοδεία οργάνων- προσκαλούν ξεχωριστά τον κουμπάρο και τους συγχωριανούς στον γάμο και μοιράζουν τσίπουρο σε ειδικά μπουκαλάκια καλέσματος. Η χωρική αναφορά εδώ επικεντρώνεται στο σημασιολογικό περιεχόμενο του κέντρου, δηλαδή στη δράση που διαδραματίζεται στα εδαφικά όρια του χωριού της Βλάστης. Το βράδυ και οι δύο οικογένειες ξεχωριστά οργάνωναν γλέντι για τους συγγενείς και καλεσμένους, με τον χωρικό κώδικα ως προς την ιδιοχρησία- σπίτι της νύφης και του γαμπρού να σημειώνεται και πάλι στην αφήγηση. Τα μεσάνυχτα, η νύφη μαζί με τους γονείς, τα αδέλφια και τους συγγενείς της περνούσε από τρεις (3) βρύσες του χωριού, με τον χωρικό κώδικα ως προς το είδος του χώρου να έχει αναφορά τον κοινόχρηστο χώρο. Η επιστροφή στο σπίτι της νύφης δηλώνει την παρουσία του χωρικού κώδικα- σπίτι της νύφης, αλλά και την έναρξη μίας ακόμη εθιμοτυπικής διαδικασίας, αυτής που αφορά το λούσιμό της.

Με την τοποθέτηση των σημείων δράσης, στάσης και μετακίνησης με άξονα τους χωρικούς κώδικες παρατηρείται πως το Σάββατο- μία μέρα πριν τη θρησκευτική

τέλεση του γάμου- οι χωρικές αναφορές καλύπτουν όλη την εδαφική περιοχή του χωριού της Βλάστης. Όπως σημειώνεται και στον χάρτη χωρικής αναφοράς (εικόνα 7), οι εθιμοτυπικές δράσεις έχουν ως σημείο στάσης το σπιτικό των δύο οικογενειών, όπου αποτυπώνονται με τον χαρακτηριστικό έντονο κύκλο. Επόμενα, σημειώνονται οι μετακινήσεις, μέσω των διακεκομμένων γραμμών που ξεκινούν από το σπίτι του γαμπρού και φαίνεται να καλύπτουν όλο τον χάρτη του χωριού, με τους συγχωριανούς και τον κουμπάρο να σκιαγραφούνται με μικρότερα και μεγαλύτερα αστέρια αντιστοίχως. Οι δράσεις συνεχίζονται, με αυτές να λαμβάνουν χώρα ξανά στο σπίτι του γαμπρού και της νύφης. Από το σπίτι της νύφης, οι μετακινήσεις περιορίζονται στο σπίτι του κουμπάρου και στις τρεις βρύσες του χωριού που επισκέπτονται η ίδια και οι συγγενείς της.

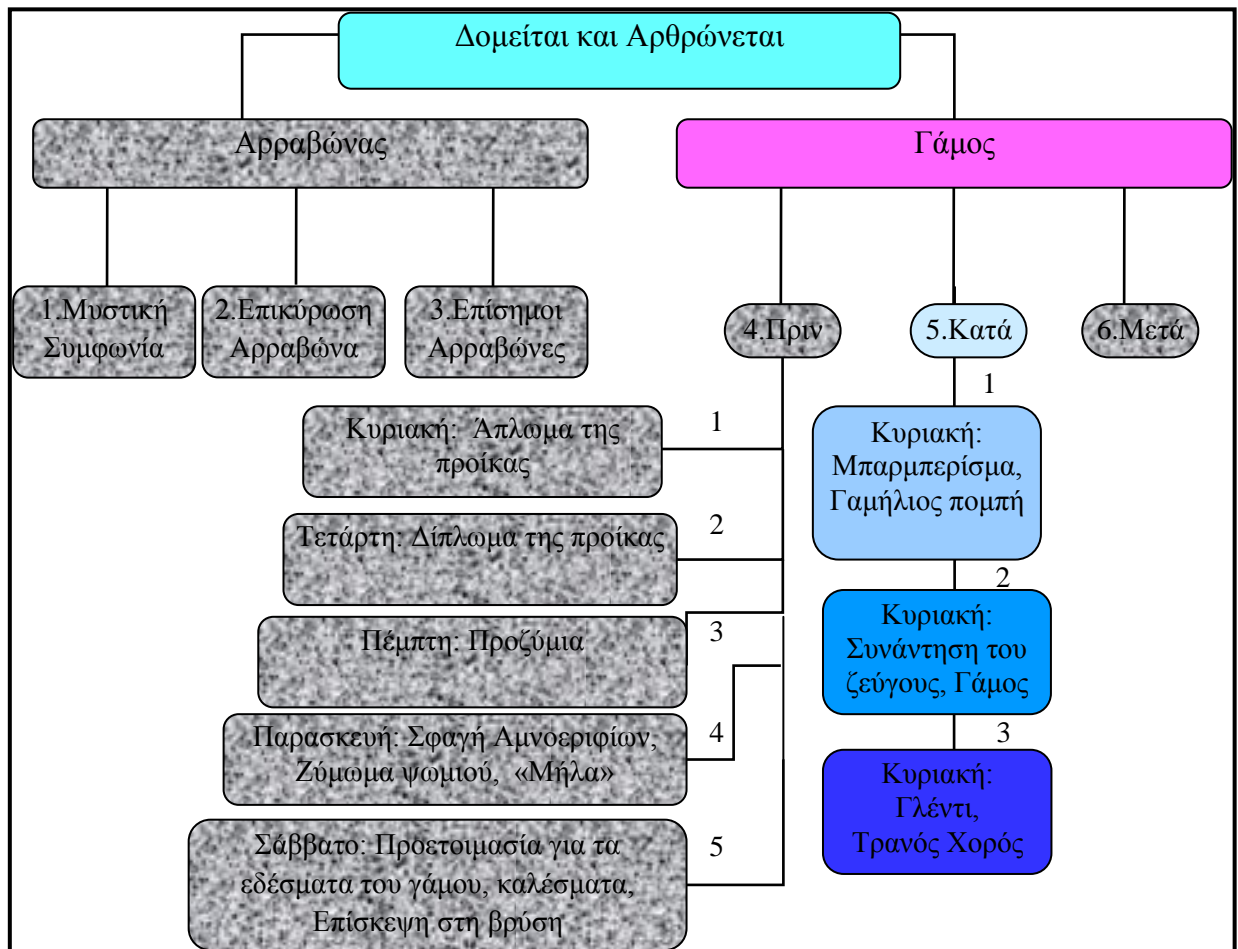
Πίνακας 7: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (*Προετοιμασία, Καλέσματα, Επίσκεψη στη Βρύση*)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...συνέβαινε και στο σπίτι της νύφης...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)
	«...γύριζαν όλο το χωριό...»	<u>κέντρο</u> (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)
	«...Το βράδυ και στα δύο σπίτια, γαμπρού και νύφης...»	<u>σπίτι νύφης και γαμπρού</u> (ιδιοχρησία)
	«...Από το σπίτι της νύφης...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)
	«...γύριζαν τη νύφη σε τρεις βρύσες του χωριού...»	<u>κοινόχρηστος χώρος</u> (είδος του χώρου)
	«...γύριζαν στο σπίτι...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)

Εικόνα 10: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Πριν τον Γάμο (Σάββατο)

Κειμενικές Αναφορές Χωρικών Αναφορών- Κατά τον Γάμο

Εικόνα 11: Δομή του Γάμου (Μετά τον Γάμο)

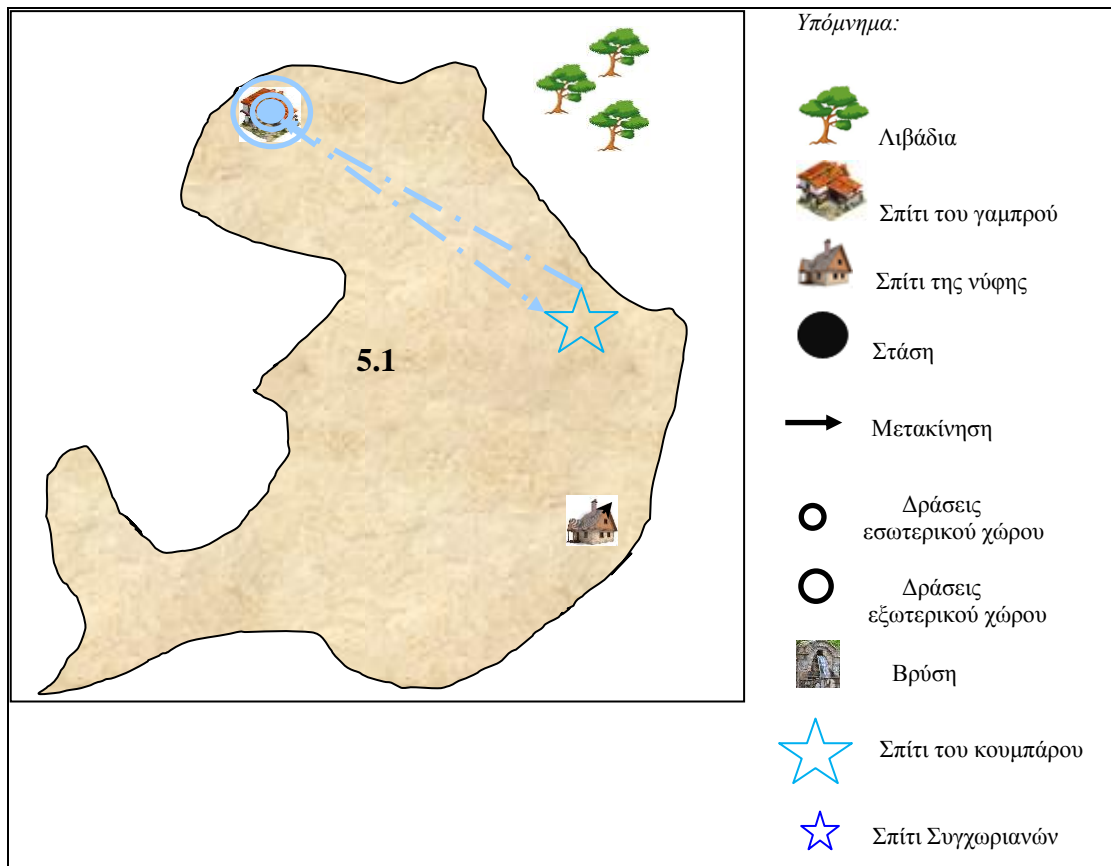
Την Κυριακή το πρωί- πράξη που για τις ανάγκες της εργασίας ονομάζεται ‘Μπαρμπερίσμα, Γαμήλιος Πομπή’- με την απόλυση της Θείας Λειτουργίας, όλοι οι καλεσμένοι επισκέπτονταν το σπίτι του γαμπρού για το καθιερωμένο τελετουργικό του ξυρίσματος, με τον χωρικό κώδικα στην αφήγηση να έχει αναφορά ως προς την ιδιοχρησία το σπίτι του γαμπρού. Ακολούθως, οι άντρες με τον γαμπρό και την ορχηστική ακολουθία κατευθύνονταν προς το σπίτι του κουμπάρου και τον συνόδευαν με μουσική και τραγούδια. Στο σημείο αυτό ο χωρικός κώδικας παραμένει να έχει ως κυρίαρχη αναφορά την ιδιοχρησία, αλλά ως προς το σπίτι του κουμπάρου. Το σπίτι του γαμπρού αποτελεί το σημείο έναρξης της γαμήλιας πομπής, με τους οργανοπαίχτες να πρωτοστατούν με τη μουσική τους συνοδεία, τους καλεσμένους να τους διαδέχονται τραγουδώντας και τον γαμπρό με τις αδελφές του, στο τέλος, να κλειδώνουν την ακολουθία. Σύμφωνα με την κειμενική αφήγηση, ο χωρικός κώδικας έχει κυρίαρχη την αναφορά ως προς την ιδιοχρησία- σπίτι του γαμπρού, η οποία ακολούθως μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα- εσωτερικού χώρου, με την μητέρα

του γαμπρού να τον κατευοδώνει μέχρι την εξώπορτα του σπιτιού. Ακολούθως, με τον χωρικό κώδικα- εξωτερικού χώρου να καταγράφεται στην αφήγηση, ο γαμπρός πατά πάνω σ' ένα χαλί με χρυσά νομίσματα για να είναι άξιος σύζυγος και καλός πατέρας.

Με την τοποθέτηση των σημείων στάσης και μετακίνησης στον χάρτη (εικόνα 9), καταγράφεται η δράση στο σπίτι του γαμπρού μ' έναν έγχρωμο κύκλο. Σειρά έχει η αλληλεπίδραση μεταξύ του σπιτιού του γαμπρού και του κουμπάρου, όπου σημειώνεται γραφικά με τη μορφή διακεκομμένων έγχρωμων γραμμών που δηλώνουν μετακίνηση. Τέλος, σημειώνεται μέσω δύο ομόκεντρων κύκλων η δυαδική σχέση μεταξύ των δράσεων στο εσωτερικό χώρο του σπιτιού του γαμπρού, αλλά και στον εξωτερικό.

Πίνακας 8: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Μπαρμπερίσμα, Γαμήλιος Πομπή)

Κώδικας	Καιμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...μαζεύονταν στο σπίτι του γαμπρού...»	<u>σπίτι γαμπρού</u> (ιδιοχρησία)
	«...πήγαιναν και έπαιρναν από το σπίτι του τον κουμπάρο...»	<u>σπίτι κουμπάρου</u> (ιδιοχρησία)
	«...Αφού μαζεύονταν τελικά στο σπίτι του γαμπρού...»	<u>σπίτι γαμπρού</u> (ιδιοχρησία)
	«...Μέχρι την εξώπορτα του σπιτιού τούς ξεπροβοδούσε η μάνα του γαμπρού...»	<u>εσωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...ο γαμπρός από την κύρια πόρτα του σπιτιού...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)

Εικόνα 12: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Κατά τον Γάμο (Κυριακή)

Την αναγγελία της γαμήλιας πομπής αναλαμβάνουν δύο αγόρια έφιπποι (σχαριάτες), οι οποίοι φτάνουν πρώτοι στο σπίτι της νύφης, με τον χωρικό κώδικα να έχει σημασιολογικό περιεχόμενο- ως την ιδιοχρησία του χώρου- το σπίτι της νύφης. Εκεί, όλοι οι καλεσμένοι χωρίζονται σε δωμάτια- οι άντρες με τη νύφη ξεχωριστά και οι γυναίκες με τον γαμπρό- για να κεραστούν και να ανταλλάξουν ευχές. Στο σημείο αυτό ο χωρικός κώδικας έχει αναφορά τον εσωτερικό χώρο, καθώς εκεί περιγράφεται η εξέλιξη της εθιμοτυπικής διαδικασίας, ο οποίος ακολούθως μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα με αναφορά τον εξωτερικό χώρο. Οι καλεσμένοι οδηγούνται στην αυλή του πατρικού της νύφης να θαυμάσουν τα προικιά και να περιμένουν την άφιξή της. Η νύφη παρουσιάζεται μέσα από την μεγάλη πόρτα του σπιτιού, συνοδευόμενη από τα αδέρφια της και συναντά τον γαμπρό, με τον χωρικό κώδικα εξωτερικού χώρου να συνεχίζει να επικρατεί στην αφήγηση. Ακολούθως, ξεκινά η γαμήλιος πομπή προς την εκκλησία, με τους συγγενείς του γαμπρού να προπορεύονται, τους συγγενείς της νύφης να ακολουθούν και τον χωρικό κώδικα να έχει σημασιολογικό χαρακτήρα ως προς το είδος του χώρου τον ιερό χώρο. Μόλις η γαμήλιος πομπή καταφτάσει στην εκκλησία, η νύφη αποχαιρετά τους δικούς της, ο ιερέας παραλαμβάνει το ζευγάρι και το οδηγεί στη μέση της εκκλησίας με τον χωρικό

κώδικα εξωτερικού χώρου που επικρατεί στην αφήγηση να μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα εσωτερικού χώρου.

Στη γραφική απεικόνιση σημειώνεται με μία διακεκομμένη γραμμή η μετακίνηση της γαμήλιας πομπής από το σπίτι του γαμπρού προς το σπίτι της νύφης. Οι δράσεις που ολοκληρώνονται στο σπίτι της νύφης, τόσο στους εσωτερικούς, όσο και στους εξωτερικούς χώρους σκιαγραφούνται με δύο ομόκεντρους κύκλους. Η μετακίνηση της πομπής προς τον ιερό ναό δηλώνεται μ' ένα έγχρωμο διακεκομμένο βέλος, ενώ αντίστοιχα η μεταφορά του ζεύγους από την αυλή της εκκλησίας στο ιερό, μεταφέρεται γραφικά με την τοποθέτηση δύο ομόκεντρων κύκλων.

Πίνακας 9: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Συνάντηση του ζεύγους, Γάμος)

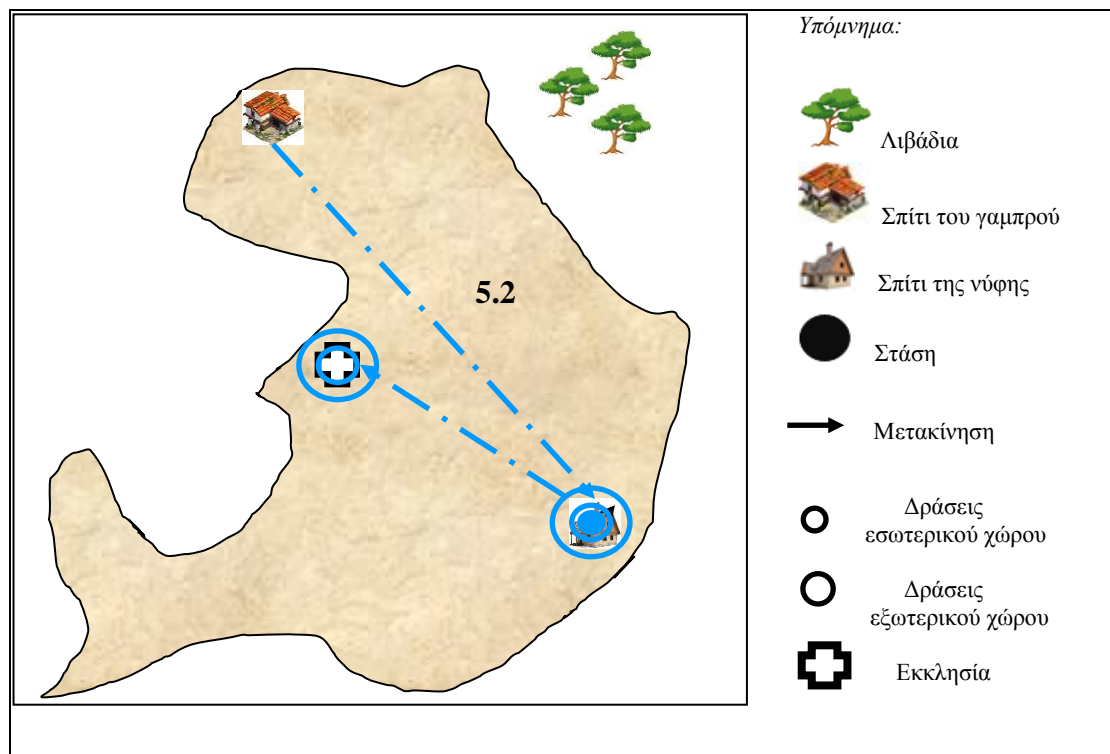
Κώδικας	Καιμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...Προς το σπίτι της νύφης...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)
	«...Μόλις έφθαναν στο σπίτι της νύφης...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)
	«...έμπαιναν μέσα στα δωμάτια...»	<u>εσωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...Παράλληλα, έξω στην αυλή έβγαζαν την προίκα της...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...Έπειτα έβγαιναν όλοι έξω στην αυλή και περίμεναν...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...Έβγαине στην πόρτα του σπιτιού η νύφη...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...Μετά ξεκινούσε η πομπή προς την εκκλησία...»	<u>ιερός χώρος</u> (είδος του χώρου)
	«...Μόλις έφθαναν στην πόρτα της εκκλησίας...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...Στην είσοδο της εκκλησίας έβγαине ο ιερέας ...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική

«...οδηγούσε στο μέσον της εκκλησίας...»

οργάνωση του χώρου)

εσωτερικός χώρος

(λειτουργική οργάνωση του χώρου)

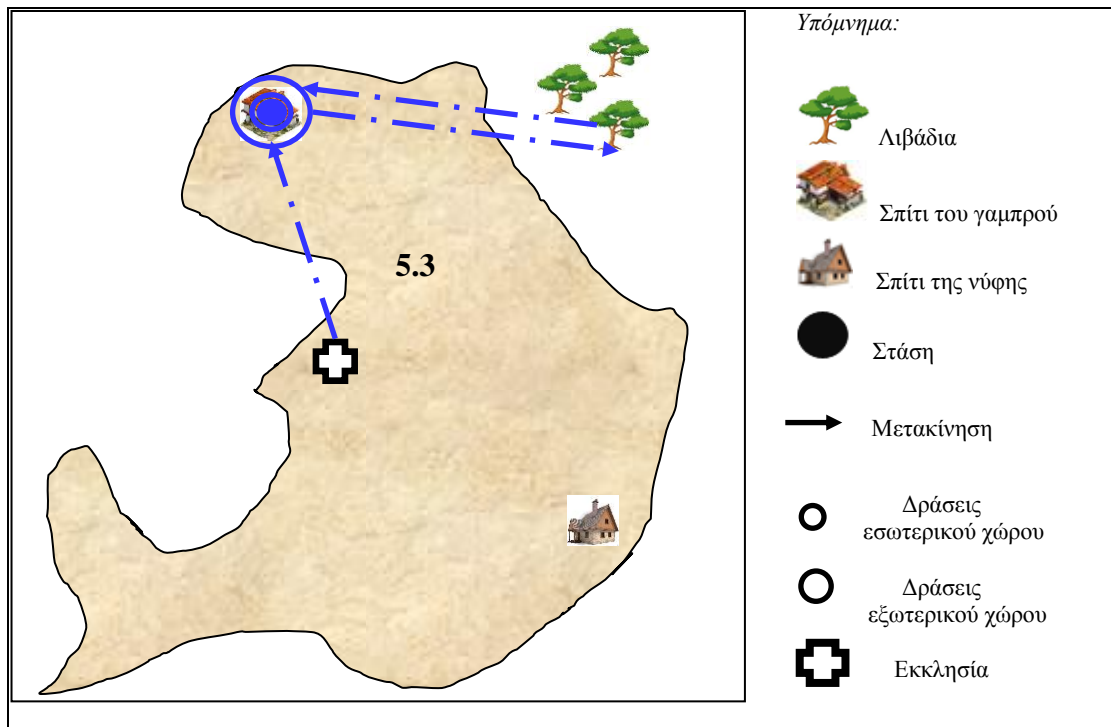
Εικόνα 13: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Κατά τον Γάμο (Κυριακή)

Μετά τα στέφανα, η γαμήλιος πομπή με τους νεόνυμφους ξεκινά να κατευθύνεται προς το σπίτι του γαμπρού, με τον χωρικό κώδικα να έχει αναφορά- ως την ιδιοκτησία- το σπίτι του γαμπρού. Οι συγγενείς της νύφης επιστρέφουν στο σπίτι τους, με τον χωρικό κώδικα να έχει σημασιολογικό περιεχόμενο το σπίτι της νύφης. Η μητέρα του γαμπρού υποδέχεται το ζεύγος στην εξωτερική πόρτα του σπιτιού, όπου εκεί ξεκινά η εθιμοτυπική διαδικασία γεμάτη ευχές, δώρα, τραγούδι και χορό, με τον χωρικό κώδικα με αναφορά τον εξωτερικό χώρο να είναι κυρίαρχος σ' όλη την αφήγηση. Όλοι οι καλεσμένοι, οι συγγενείς και το ζευγάρι, κατευθύνονται στα μεγάλα λιβάδια, έξω από το χωριό της Βλάστης, όπου και θα χορέψουν τον Τρανό Χορό. Στο σημείο αυτό της αφήγησης καταγράφεται ο χωρικός κώδικας με αναφορά την περιφέρεια, ο οποίος στο επόμενο σημείο της περιγραφής του γάμου μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα- ως προς την ιδιοκτησία- σπίτι του γαμπρού. Με

την επιστροφή στο σπίτι του γαμπρού, το γλέντι συνεχίζεται μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες, όπου καταλήγει μ' ένα τραγούδι αφιερωμένο στον κουμπάρο.

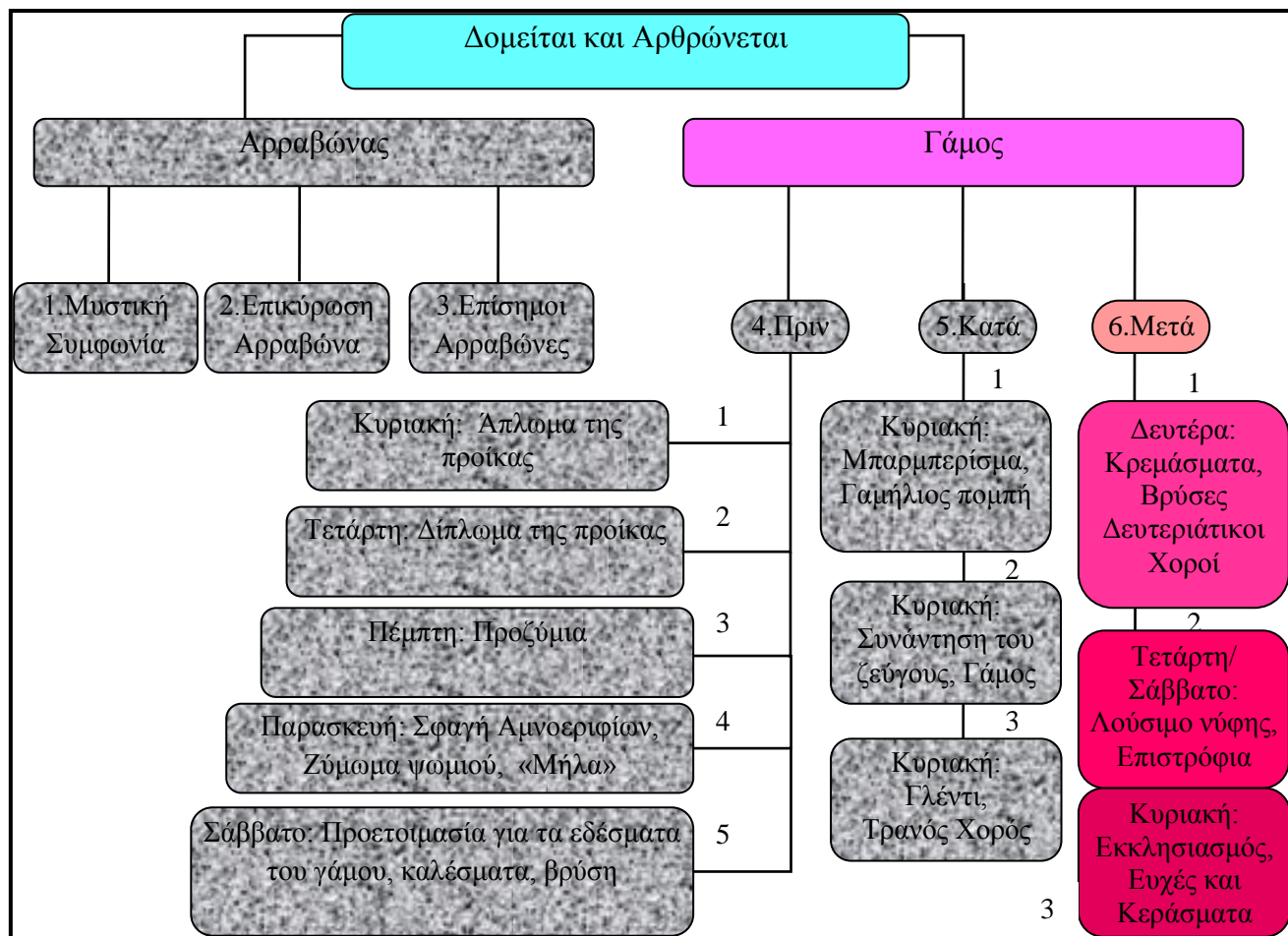
Πίνακας 10: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Γλέντι, Τρανός Χορός)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
	«...από την εκκλησία όλοι για το σπίτι του γαμπρού...»	<u>σπίτι γαμπρού</u> (ιδιοχρησία)
	«...Οι συγγενείς της νύφης γύριζαν στο σπίτι ...»	<u>σπίτι νύφης</u> (ιδιοχρησία)
	«...όλη η πομπή με τους νεόνυμφους γύριζαν στο σπίτι του γαμπρού...»	<u>σπίτι γαμπρού</u> (ιδιοχρησία)
Χωρικός κώδικας	«...για να τους υποδεχτεί η μάνα στην πόρτα...»	<u>εξωτερικός χώρος</u> (λειτουργική οργάνωση του χώρου)
	«...Από εκεί ξεκινούσαν όλοι και πήγαιναν στην άκρη του χωριού όπου ήταν τα μεγάλα λειβάδια...»	<u>περιφέρεια</u> (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)
	«...Μετά γύριζαν στο σπίτι του γαμπρού...»	<u>σπίτι γαμπρού</u> (ιδιοχρησία)

Εικόνα 14: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Κατά τον Γάμο (Κυριακή)

Κειμενικές Αναφορές Χωρικές Αναφορές- Μετά τον Γάμο

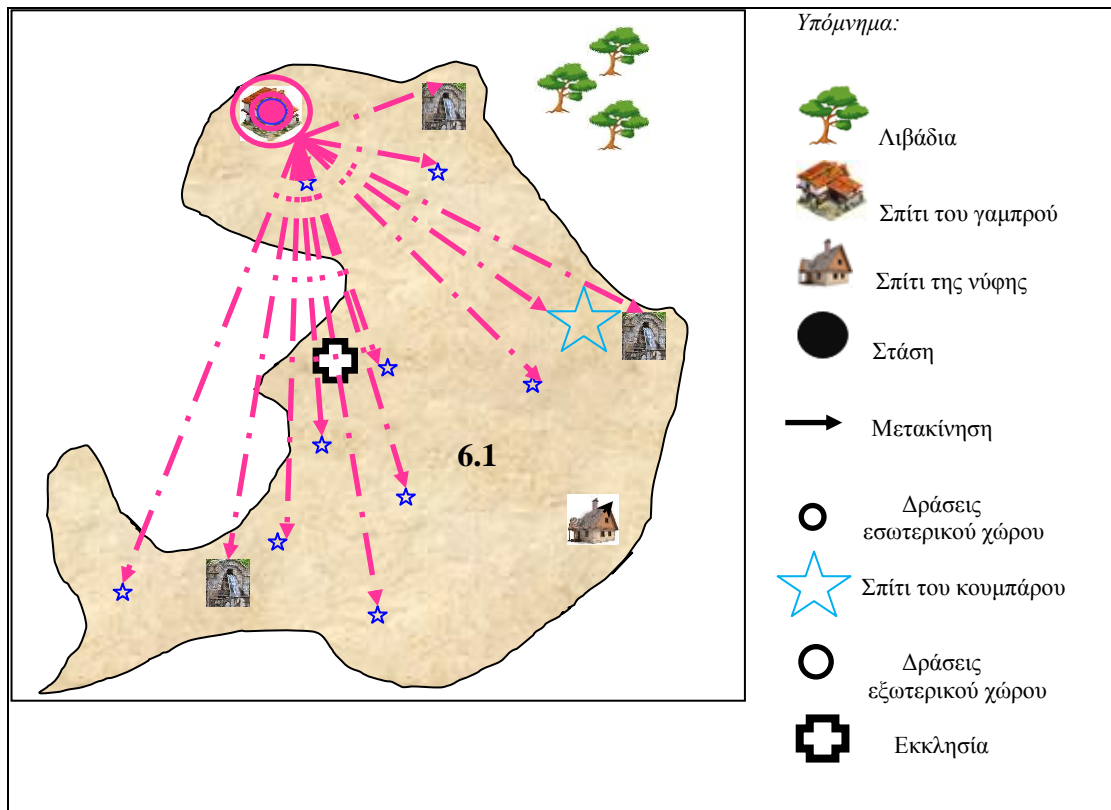

Εικόνα 15: Δομή του Γάμου (Μετά τον Γάμο)

Τη Δευτέρα οι εορτασμοί του γάμου συνεχίζονται και τα μπρατίμια επισκέπτονται τον κουμπάρο και τους συγχωριανούς για κεράσματα, με τον χωρικό κώδικα να έχει αναφορά το κέντρο. Η νύφη με τους καλεσμένους επισκέπτεται κάθε βρύση του χωριού, όπου ο χωρικός κώδικας που καταγράφεται έχει σημασιολογικό περιεχόμενο τον κοινόχρηστο χώρο. Στη συνέχεια ο χωρικός κώδικας κοινόχρηστου χώρου μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα ιδιωτικού χώρου, μέσω της επιστροφής της στο σπίτι του γαμπρού. Το απόγευμα, οι καλεσμένοι επισκέπτονται το ζευγάρι όπου ακολουθεί γλέντι με μουσική, χορό και φαγητό, με τον χωρικό κώδικα να μην καταγράφεται από τον συγγραφέα, αλλά να εννοείται. Στην εξώπορτα του σπιτιού μαζεύονται οι συγγενείς της νύφης και του γαμπρού, με τους δεύτερους να ξεπροβοδίζουν τους πρώτους και να καταγράφεται ο χωρικός κώδικας εξωτερικού χώρου. Τη λήξη των γαμήλιων εορτασμών σημαίνουν οι οργανοπαίχτες, οι οποίοι κλείνουν το τελετουργικό της Χαράς (γάμος) με τραγούδια της ξενιτιάς και του χωρισμού.

Πίνακας 11: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Κρεμάσματα, Βρύσες Δευτεριάτικοι Χοροί)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...πήγαιναν στον νούνο και στα άλλα σπίτια για τα κεράσματα...»	κέντρο (κέντρο αναφοράς χωριό της Βλάστης)
	«...πήγαιναν με τη νύφη μαζί σ' όλες τις βρύσες του χωριού...»	κοινόχρηστος χώρος (είδος του χώρου)
	«...Γυρνώντας στο σπίτι...»	ιδιωτικός χώρος (είδος του χώρου)
	«...μαζεύονταν στην εξώπορτα του σπιτιού...»	εξωτερικός χώρος (λειτουργική οργάνωση του χώρου)

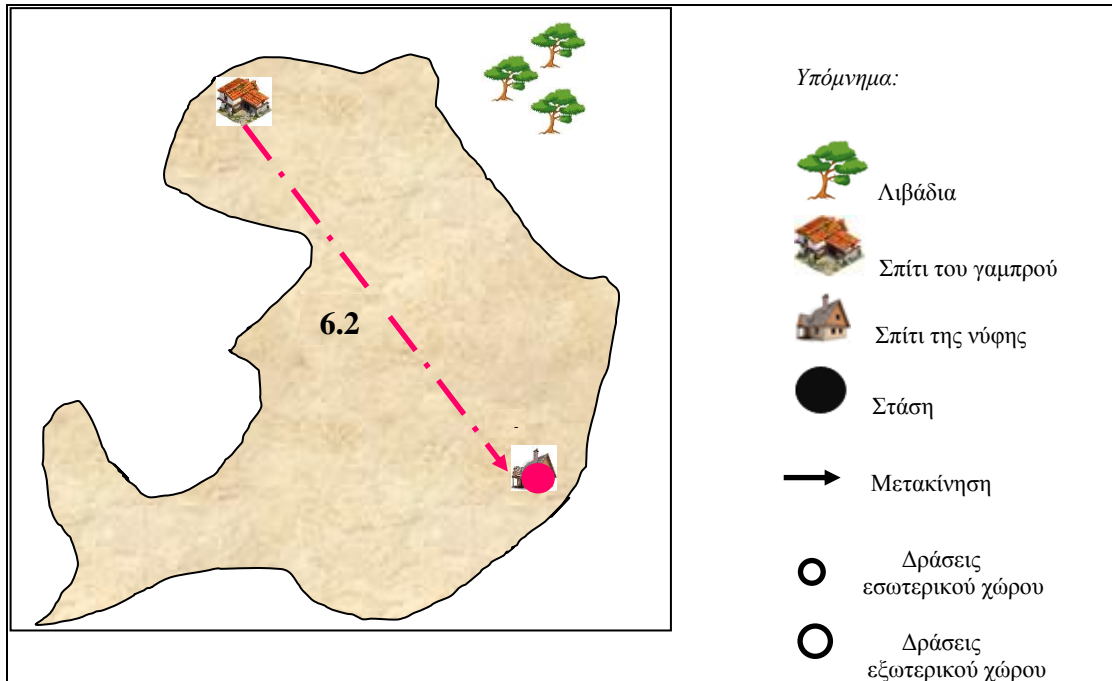
Εικόνα 16: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Μετά τον Γάμο (Κυριακή)

Την Τετάρτη και το Σάββατο, η νύφη συνοδευόμενη από μία γυναίκα, επισκέπτεται το πατρικό της για να λουστεί και να χτενιστεί. Στο σημείο αυτό της περιγραφής ο χωρικός κώδικας- σπίτι της νύφης υπονοείται, καθώς δεν καταγράφεται από τον συγγραφέα. Το βράδυ του Σάββατου γίνονταν τα επιστρώφια, όπου οι γονείς της νύφης καλούν σε γεύμα το ζευγάρι, τους σπιτικούς του γαμπρού και τα μπρατίμια, επισφραγίζοντας, έτσι, τον γάμο των νεόνυμφων. Ο χωρικός κώδικας που καταγράφεται έχει σημασιολογικό περιεχόμενο το σπίτι της νύφης, ως προς την ιδιοκτησία.

Η γραφική μεταφορά των δράσεων της Τετάρτης και του Σαββάτου δηλώνεται μέσω της έγχρωμης διακεκομμένης γραμμής που ενώνει τα σπίτια των δύο οικογενειών, ενώ το γλέντι στο σπίτι της νύφης δηλώνεται μέσω του έγχρωμου κύκλου.

Πίνακας 12: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Λούσιμο νύφης, Επιστρώφια)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...Εκεί πήγαιναν οι νεόνυμφοι...»	σπίτι νύφης (ιδιοκτησία)

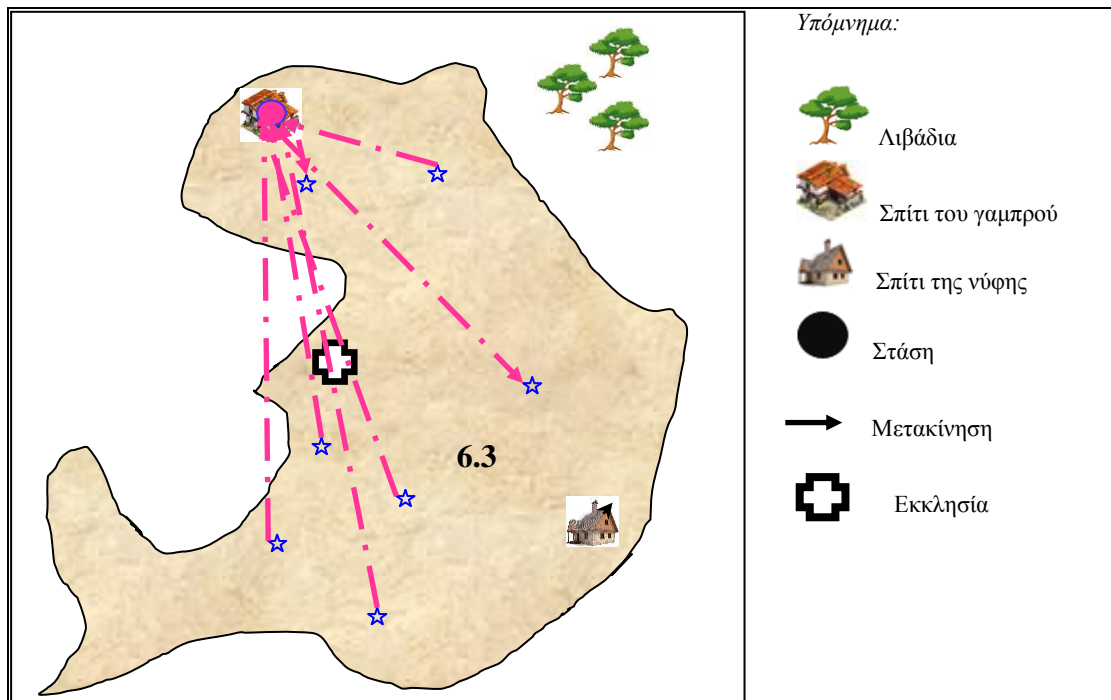

Εικόνα 17: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Μετά τον Γάμο (Τετάρτη, Σάββατο)

Την επόμενη Κυριακή, το ζευγάρι και οι συγγενείς εκκλησιάζονται, με τη νύφη να είναι ντυμένη για μία ακόμα φορά με το νυφικό της. Ο χωρικός κώδικας που σημειώνεται στο σημείο αυτό της περιγραφής έχει αναφορά τον ιερό χώρο, ο οποίος μετασχηματίζεται σε χωρικό κώδικα ιδιωτικού χώρου. Το ζευγάρι δέχεται επισκέψεις από τους συγγενείς και φίλους, για να τους ευχηθούν για το καινούριο τους νοικοκυριό, να θαυμάσουν την προίκα της νύφης και να κεραστούν. Το ίδιο συνέβαινε και την επόμενη Κυριακή, με τη διαφορά ότι η νύφη φορούσε το επίσημο μαύρο φόρεμα της Βλάστης (ατλάτζι), και με αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνονταν οι υποχρεώσεις και όλες οι εθιμοτυπικές δράσεις του γάμου.

Πίνακας 13: Καταγραφή Χωρικών Αναφορών (Εκκλησιασμός, Ευχές και Κεράσματα)

Κώδικας	Κειμενική Αναφορά	Υπο-κώδικας
Χωρικός κώδικας	«...μαζεύονταν όλοι οι συγγενείς του γαμπρού στην εκκλησία...»	<u>ιερός χώρος</u> (είδος του χώρου)
	«...πήγαιναν στο σπίτι του γαμπρού ...»	<u>ιδιωτικός χώρος</u> (είδος του χώρου)

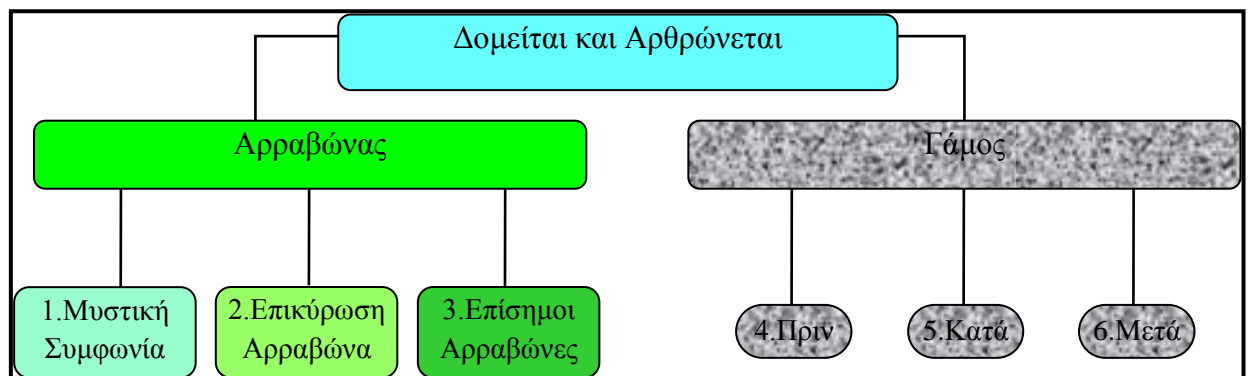

Εικόνα 18: Χωρικοί σχηματισμοί στον Χάρτη- Μετά τον Γάμο (Κυριακή)

Κώδικας Προσώπου

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και στον εντοπισμό του κώδικα προσώπου, αλλά και των υπο- κωδίκων που σημειώνονται στο κείμενο, με τις αναφορές της νύφης και του γαμπρού να εξαιρούνται της καταγραφής, λόγω του κυρίαρχου ρόλου τους στην αφήγηση.

Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου- Αρραβώνας

Εικόνα 19: Δομή του Γάμου (Αρραβώνας)

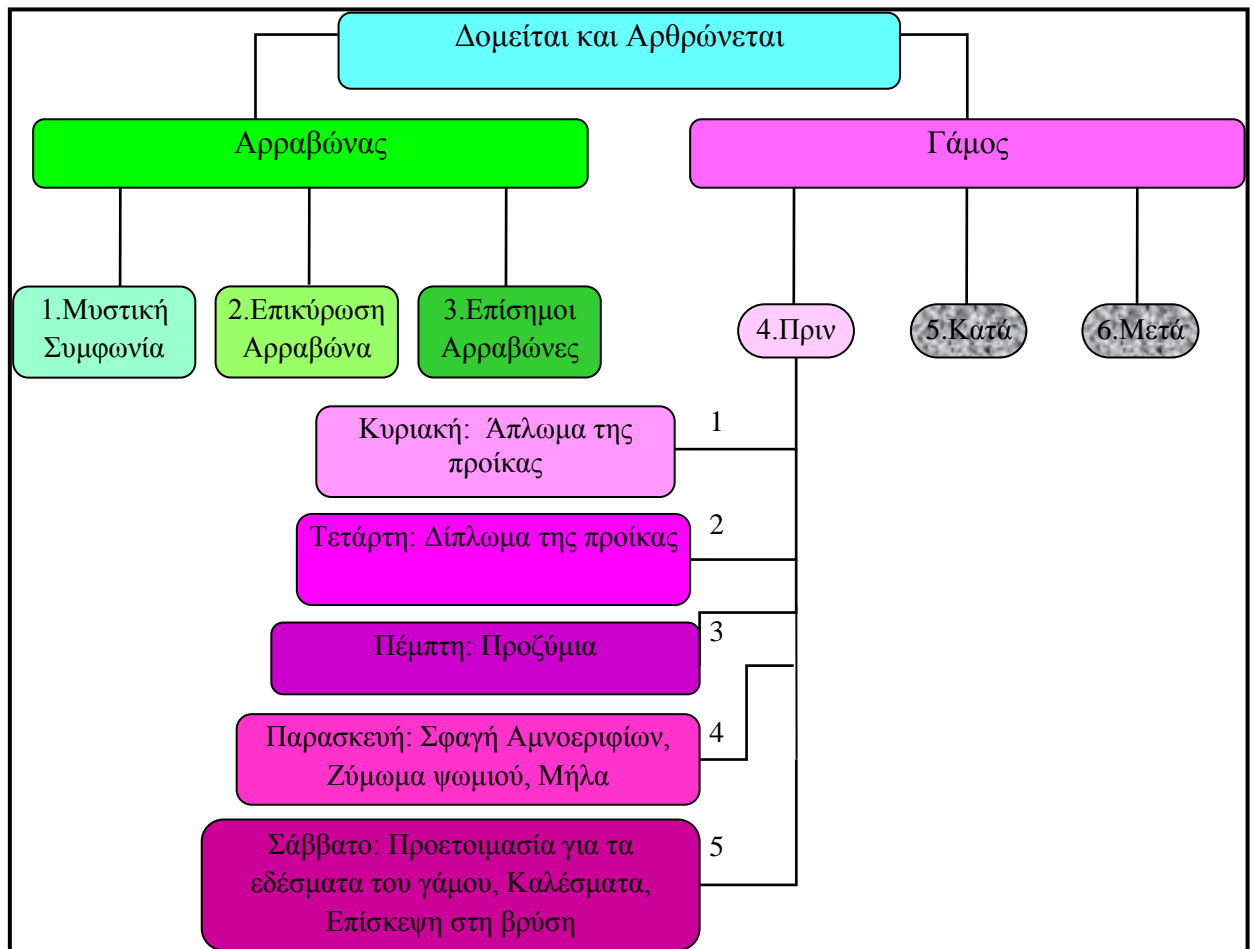
Στην πρώτη δράση του αρραβώνα, ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τον προξενητή (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς), ο οποίος μεσολαβεί για τη συμφωνία των δύο οικογενειών. Στη συμφωνία του αρραβώνα καταγράφονται ως κώδικες προσώπου οι γονείς των δύο οικογενειών (υπο-κώδικας οικογένεια), ενώ για τη συμφωνία του τραχώματος και της προίκας ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τον πατέρα της

νύφης (υπο-κώδικας φύλο). Στη δεύτερη δράση του αρραβώνα, εντοπίζεται η αναφορά στους γονείς του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια), οι οποίοι επισκέπτονται το σπίτι της νύφης, αλλά και στον ιερέα της ενορίας (υπο-κώδικας θρησκεία), με την παρουσία του οποίου συνέτασσαν το προικοσύμφωνο. Στην τρίτη και τελευταία δράση του αρραβώνα, ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τους συγγενείς (υπο-κώδικας οικογένεια) και φίλους (υπο-κώδικας φιλία), οι οποίοι συμμετείχαν στο πρώτο γλέντι που οργανώνονταν με φαγητό, μουσική και χορό.

Πίνακας 14: Πίνακας Αναφορών Προσώπου – Αρραβώνας

Υπο-κώδικες	Ειδικής Αναφοράς	Θρησκεία	Οικογένεια	Φύλο	Ηλικία	Φιλία
Αναφορές	«...προξενητή...»	«...του ιερέα της ενορίας...»	«...γονέων...»	«...ο πατέρας της νύφης...»		«...και φίλους...»
			«...οι γονείς του γαμπρού...»			
			«...συγγενείς...»			

Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου - Πριν τον Γάμο

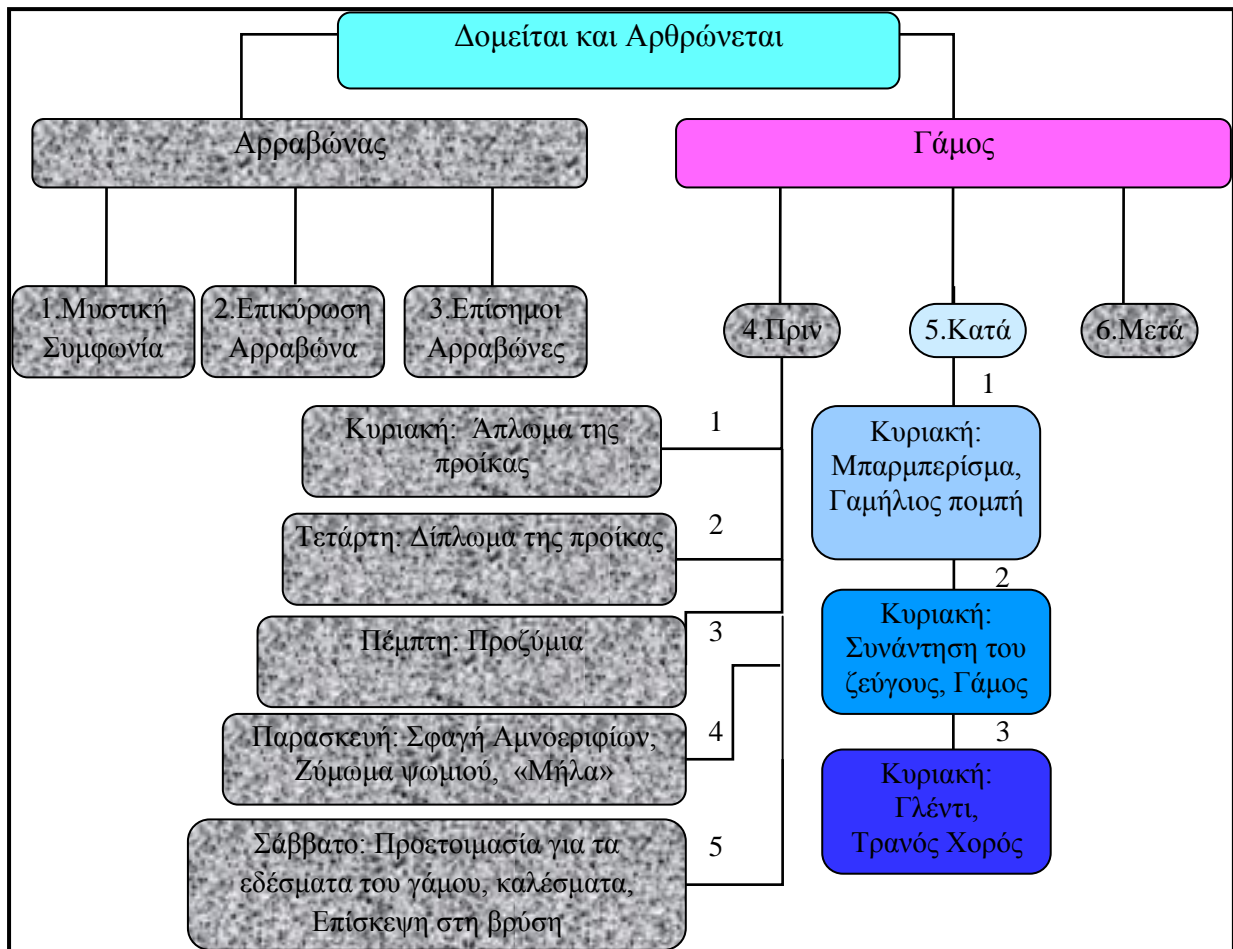

Εικόνα 20: Δομή του Γάμου (Πριν τον Γάμο)

Μία Κυριακή πριν την τέλεση του γάμου, η νύφη με τις κοπέλες, αλλά και τις νεόνυμφες του χωριού (υπό- κώδικας φύλο), άπλωναν την προίικα στο σπίτι της για να την δουν οι καλεσμένοι και να μεταφέρουν τις ευχές τους, πετώντας ρύζι. Ο κώδικας προσώπου- στην επόμενη δράση της Τετάρτης- καταγράφεται με την αναφορά των συγγενών του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια), για τους οποίους η οικογένεια της νύφης ετοίμαζε δώρα που θα τα προσέφερε τη Δευτέρα, μία μέρα μετά την τέλεση του γάμου. Στη δράση με ονομασία 'Προζύμια', ο κώδικας προσώπου αναφέρεται στην παρουσία των συγγενών (υπο-κώδικας οικογένεια) και της τοπικής μουσικής (υπο-κώδικας μουσική). Η καταγραφή του κώδικα προσώπου στην ίδια δράση συνεχίζεται με την αναφορά για τις κοπέλες (υπο-κώδικας φύλο) που συμμετέχουν στην τέλεση του εθίμου, την κοπέλα (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς) που παρασκευάζει τη μαγιά, η οποία σύμφωνα με την αφήγηση θα έπρεπε να είχε γονείς και αδέρφια, αλλά και τέλος τις μεγαλύτερες γυναίκες (υπο-κώδικας ηλικία) που τραγουδούν τοπικά παραδοσιακά τραγούδια. Την Παρασκευή, οι συγγενείς και οι

φίλοι του γαμπρού (μπρατίμια) (υπο- κώδικας φύλο) έσφαζαν αμνοερίφια για την ημέρα του γάμου, ενώ οι γυναίκες (υπο- κώδικας φύλο), από την άλλη πλευρά, ζύμωναν το ψωμί και τις κουλούρες. Το απόγευμα, στην εθιμοτυπική διαδικασία των Μήλων, σημειώνονται ως κώδικες προσώπου οι αδελφές και συγγενείς του γαμπρού (γυναίκες) (υπο- κώδικας φύλο) που επισκέπτονταν το σπίτι της νύφης, μεταφέροντας δώρα για την ίδια αλλά και στους σπιτικούς της. Για τη δράση του Σαββάτου, με την ονομασία ‘Προετοιμασία για τα εδέσματα του γάμου, Καλέσματα, Επίσκεψη στη βρύση’, ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τους συγγενείς και φίλους του γαμπρού (υπο- κώδικας φύλο), οι οποίοι προετοιμάζαν τα εδέσματα και τους μεζέδες του γάμου. Το απόγευμα οι φίλοι του γαμπρού (υπο-κώδικας φιλία), υπό τη συνοδεία οργάνων (υπο- κώδικας μουσική), προσκαλούν τους συγχωριανούς τους στον γάμο μοιράζοντας τσίπουρο σε ειδικά μπουκαλάκια καλέσματος. Ο κώδικας προσώπου συμπληρώνεται με την αναφορά του κουμπάρου (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς), αλλά και των φίλων του γαμπρού (μπρατίμια) (υπο-κώδικας φιλία), οι οποίοι καλούνταν τιμητικά, προσφέροντάς τους μία (1) κουλούρα ψωμί και μία (1) κανάτα κρασί. Στην περιγραφή αυτής της εθιμοτυπικής διαδικασίας εντοπίζεται ο κώδικας προσώπου να έχει αναφορά μία νέα γυναίκα (υπο-κώδικας ηλικία/ φύλο) και ένα κοριτσάκι (υπο- κώδικας ηλικία/ φύλο). Το βράδυ και οι δύο οικογένειες ξεχωριστά οργάνωναν γλέντι με φαγητό, ποτό, τραγούδι και χορό για τους συγγενείς (υπο-κώδικας οικογένεια), όπου αναφέρονται στον κώδικα προσώπου. Τα μεσάνυχτα, οι γονείς, τα αδέρφια και οι συγγενείς της νύφης (υπο-κώδικας οικογένεια), που συνυφαίνονται στον κώδικα προσώπου, συμμετέχουν και συνοδεύουν τη νύφη στο έθιμο, κατά το οποίο η ίδια έπινε νερό από τρεις (3) βρύσες του χωριού και πετούσε αργυρά νομίσματα. Οι γυναίκες (υπο-κώδικας φύλο) της τραγουδούν, ενώ με την επιστροφή τους στο σπίτι, τα κορίτσια (υπο-κώδικας ηλικία) έλουζαν τη νύφη και χτένιζαν τα μαλλιά της. Στη συνέχεια ακολουθούσε χορός και τραγούδι, με τη νύφη να πρωτοστατεί, τους γονείς της (υπο-κώδικας οικογένεια) να ακολουθούν και τους συγγενείς να τους περικυκλώνουν ρυθμικά τηρώντας μία ηλικιακή ιεραρχία από τον μεγαλύτερο προς τον μικρότερο (υπο-κώδικας ηλικία).

Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου - Κατά τον Γάμο

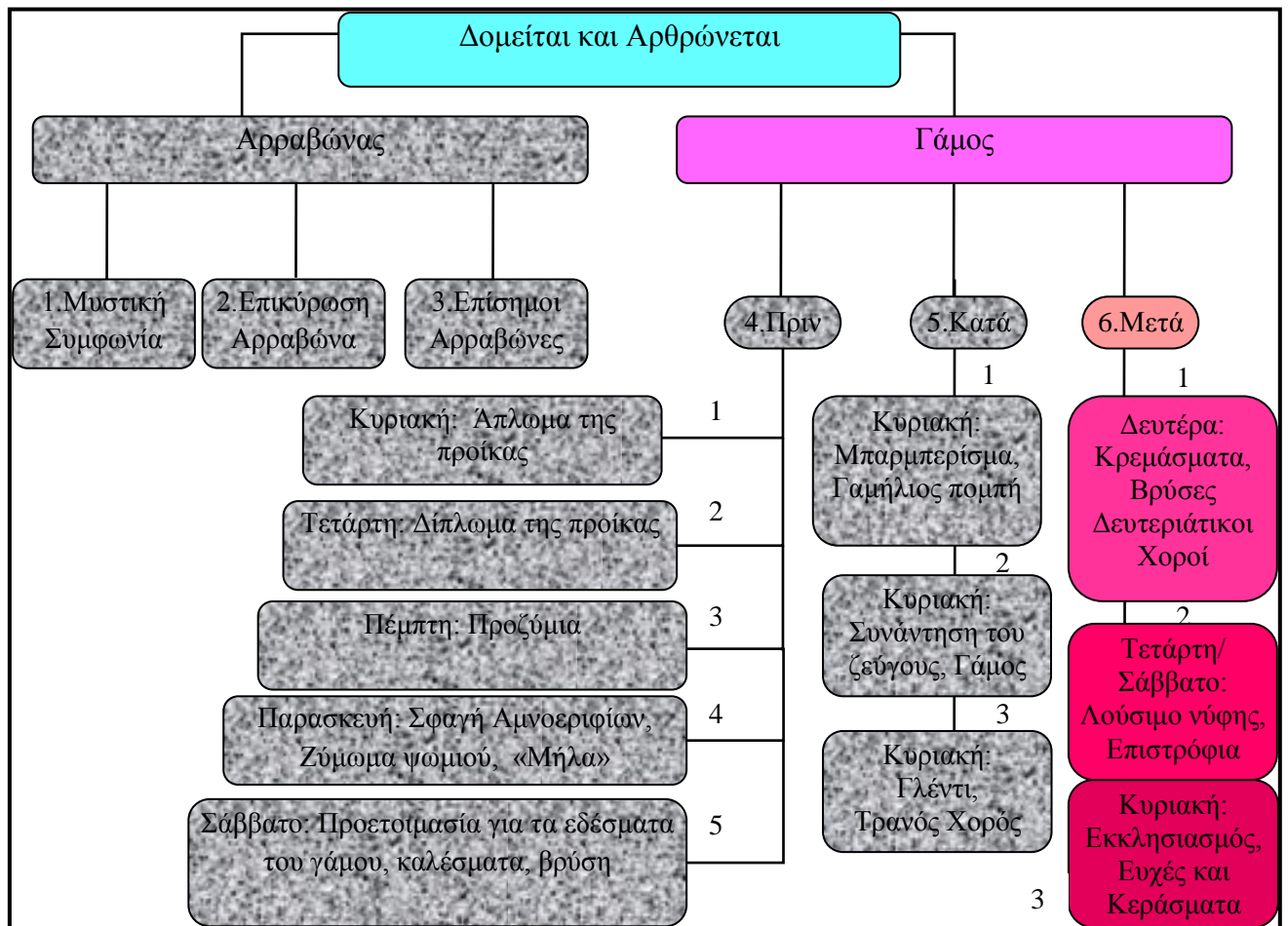
Εικόνα 21: Δομή του Γάμου (Κατά τον Γάμο)

Στη δράση 5.1, με την ονομασία ‘Μπαρμπερίσμα, Γαμήλιος πομπή’, ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τους καλεσμένους, όπου επισκέπτονταν το σπίτι του γαμπρού για το μπαρμπερίσμα· μία εθιμοτυπική διαδικασία που συντρόφευαν με τη φωνή τους οι γεροντότερες γυναίκες (υπο-κώδικας ηλικία). Στη συνέχεια της αφήγησης, ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά μόνο στους άντρες (υπο-κώδικας φύλο) και στους μουσικούς (υπο-κώδικας μουσική) που κατευθύνονταν στον κουμπάρο (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς) και τον συνόδευαν μέχρι το σπίτι του γαμπρού με μουσική και τραγούδια. Το σπίτι του γαμπρού αποτελεί το σημείο έναρξης της γαμήλιας πομπής, με τη μουσική ακολουθία (υπο-κώδικας μουσική) να πρωτοστατεί, τους καλεσμένους να τους διαδέχονται τραγουδώντας και τον γαμπρό με τις αδελφές του (υπο-κώδικας φύλο) στο τέλος να κλειδώνουν την ακολουθία και να προσδιορίζουν τον κώδικα προσώπου. Πριν την έναρξη της πομπής, ο γαμπρός απευθύνεται στη μητέρα του (υπο-κώδικας φύλο), η οποία τον αποχαιρετά κρατώντας μία κουλούρα και κρασί, ενώ οι γεροντότεροι (υπο-κώδικας ηλικία) τραγουδούν

τοπικά τραγούδια του γάμου. Σύμφωνα με την αφήγηση της δράσης 5.2 με την ονομασία ‘Συνάντηση του ζεύγους, Γάμος’, την αναγγελία της γαμήλιας πομπής αναλαμβάνουν δύο αγόρια έφιπποι (σχαριάτες) (υπο-κώδικας ηλικία/φύλο), οι οποίοι φτάνουν πρώτοι στο σπίτι της νύφης και έχουν αναφορά στον κώδικα προσώπου. Εκεί, όλοι οι καλεσμένοι χωρίζονται σε δωμάτια, οι άντρες (υπο-κώδικας φύλο) με τη νύφη ξεχωριστά και οι γυναίκες (υπο-κώδικας φύλο) με τον γαμπρό για να κεραστούν και να ανταλλάξουν ευχές. Ως κώδικα προσώπου αυτής της δράσης σημειώνονται, επίσης, οι συγγενείς της νύφης (υπο-κώδικας οικογένεια), αλλά και του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια) που τραγουδούν παραδοσιακά τραγούδια του γάμου, τα μπρατίμια (υπο-κώδικας φιλία) που φορούν καινούρια παπούτσια στην νύφη και τα όργανα (υπο-κώδικας μουσική) που συνοδεύουν την εθιμοτυπική διαδικασία με τη μουσική τους. Η νύφη στη συνέχεια παρουσιάζεται μέσα από την μεγάλη πόρτα του σπιτιού, συνοδευόμενη από τα αδέρφια της (υπο-κώδικας φύλο), και συναντά τον γαμπρό. Ακολούθως, ξεκινά η γαμήλιος πομπή προς την εκκλησία, με τους συγγενείς του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια) να προπορεύονται και τους συγγενείς της νύφης (υπο-κώδικας οικογένεια) να ακολουθούν. Η μητέρα της νύφης (υπο-κώδικας φύλο), κρατώντας μία κουλούρα και κρασί, τη συνοδεύει μέχρι την είσοδο της εκκλησίας, ενώ οι μουσικοί (υπο-κώδικας μουσική) παίζουν παραδοσιακά τραγούδια του γάμου. Μόλις η γαμήλιος πομπή καταφτάσει στην εκκλησία, ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τα δύο μικρά παιδιά (υπο-κώδικας ηλικία) που προσφέρουν στη νύφη κόκκινα μήλα, τους γονείς της (υπο-κώδικας οικογένεια) που την αποχωρίζονται, ενώ δίπλα της παραμένουν δύο συγγενείς οι λεγόμενοι μπουντζήδες (υπο-κώδικας οικογένεια). Ο κώδικας προσώπου συμπληρώνεται στην συγκεκριμένη δράση με την καταγραφή του ιερέα (υπο-κώδικας θρησκεία) στην αφήγηση, ο οποίος παραλαμβάνει το ζευγάρι και το οδηγεί μέσα στο ιερό της εκκλησίας. Η δράση 5.3 με την ονομασία ‘Γλέντι, Τρανός Χορός’, έχει ως κώδικα προσώπου την αναφορά των μουσικών (υπο-κώδικας μουσική), οι οποίοι συνοδεύουν την πομπή προς το σπίτι του γαμπρού, αλλά και τους συγγενείς της νύφης (υπο-κώδικας οικογένεια), οι οποίοι επιστρέφουν στο πατρικό τους. Ο κώδικας προσώπου συμπληρώνεται από την παράθεση στην αφήγηση της μητέρας του γαμπρού (υπο-κώδικας φύλο) που υποδέχεται τη νύφη στο σπιτικό της οικογένειας, τους συμπέθερους (υπο-κώδικας οικογένεια), οι οποίοι τραγουδούν παραδοσιακά τραγούδια του γάμου, αλλά και τον κουμπάρο (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς) που βγάζει τα στέφανα από το ζευγάρι. Τέλος, η πράξη αυτή αναφορικά με τον κώδικα προσώπου ολοκληρώνεται με την

καταγραφή των οργάνων (υπο-κώδικας μουσική), οι οποίοι πρωταγωνιστούν στο μεγάλο γεύμα που θα ακολουθήσει, αλλά και στον τρανό Χορό, με τη σημείωση του κουμπάρου (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς), ο οποίος ηγείται του χορού, του πατέρα του γαμπρού και της νύφης (υπο-κώδικας φύλο), των αντρών (υπο-κώδικας φύλο), των φίλων του γαμπρού (υπο-κώδικας φίλια), της μητέρας του γαμπρού (υπο-κώδικας φύλο) και τέλος όλων των γυναικών (υπο-κώδικας φύλο). Με την επιστροφή στο σπίτι του γαμπρού, το γλέντι συνεχίζεται μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες, με τον κώδικα προσώπου να έχει αναφορές την πεθερά (μάννα του γαμπρού) (υπο-κώδικας φύλο), τον πεθερό (πατέρας του γαμπρού) (υπο-κώδικας φύλο), και καταλήγει μ' ένα τραγούδι αφιερωμένο στον κουμπάρο (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς).

Κειμενικές Αναφορές Κώδικα Προσώπου - Μετά τον Γάμο

Εικόνα 22: Δομή του Γάμου (Μετά τον Γάμο)

Στην δράση 6.1 της αφήγησης μετά τον γάμο, που για τις ανάγκες της ανάλυσης ονομάζεται ‘Κρεμάσματα, Βρύσες, Δευτεριάτικοι Χοροί’, οι εορτασμοί του γάμου

συνεχίζονται και ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά στα μπρατίμια (υπο-κώδικας φιλία), στον κουμπάρο (υπο-κώδικας ειδικής αναφοράς), αλλά και στους άντρες (υπο-κώδικας φύλο) του χωριού, οι οποίοι συμμετέχουν στο έθιμο με τα κρεμάσματα. Η σημείωση των κωδίκων προσώπου συμπληρώνεται με τους οργανοπαίχτες (υπο-κώδικας μουσική), όλους τους καλεσμένους και τα μικρά παιδιά (υπο-κώδικας ηλικία) που επισκέπτονται για μία ακόμα φορά κάθε βρύση του χωριού. Στην αφήγηση καταγράφονται, επίσης, ως κώδικες προσώπου οι συγγενείς της νύφης (υπο-κώδικας οικογένεια) που προσφέρουν εδέσματα και μεζέδες για το γλέντι, αλλά και οι συγγενείς του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια) που αποχαιρετούν μαζί με το ζευγάρι τους συγγενείς της νύφης. Τέλος, τη λήξη των γαμήλιων εορτασμών σημάνουν οι μουσικοί (υπο-κώδικας μουσική), με τους οποίους κλείνει το τελετουργικό της Χαράς (γάμος) με τραγούδια της ξενιτιάς και του χωρισμού. Στη δράση της αφήγησης, η οποία ονομάστηκε για τις ανάγκες της εργασίας ‘Λούσιμο νύφης, Επιστροφή’, η νύφη συνοδευόμενη από μία γυναίκα (υπο-κώδικας φύλο) που κρατά μία κανάτα κρασί στο χέρι, επισκέπτεται τη μητέρα της (υπο-κώδικας φύλο) για να λουστεί και να χτενιστεί. Το Σάββατο γίνονταν τα επιστροφή, όπου ο κώδικας προσώπου έχει αναφορά τους γονείς της νύφης (υπο-κώδικας οικογένεια), οι οποίοι καλούν για γεύμα στο σπίτι τους το ζευγάρι, τους σπιτικούς του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια) και τα μπρατίμια (υπο-κώδικας φιλία), επισφραγίζοντας, έτσι, τον γάμο των νεόνυμφων. Η καταγραφή του κώδικα προσώπου κλείνει με την επόμενη Κυριακή, όπου το ζευγάρι και οι συγγενείς του γαμπρού (υπο-κώδικας οικογένεια) εκκλησιάζονται, με τη νύφη ντυμένη για μία ακόμα φορά με το νυφικό της και τον γαμπρό να προσφέρει χρήματα στην επιτροπή της εκκλησίας (υπο-κώδικας θρησκεία) και να δέχεται από τους ίδιους μία λαμπάδα μαζί με τις ευχές τους.

Πίνακας 15: Πίνακας Αναφορών Προσώπου – Γάμος

Υπο-κώδικες	Ειδικής Αναφοράς	Θρησκεία	Μουσική	Οικογένεια	Φύλο	Ηλικία	Φιλία
	«...μία κοπέλα που είχε γονείς και αδέρφια...»	«...ο ιερέας...»	«...και την τοπική μουσική...»	«...τους συγγενείς του γαμπρού...»	«...τα κορίτσια και τις νεόνυμφες...»	«...οι μεγαλύτερες στην ηλικία γυναίκες...»	«...οι φίλοι του γαμπρού...»
	«...τον κουμπάρο	«...η επιτροπή της	«...και με όργανα...»	«...όλους τους συγγενείς...»	«...τις κοπέλες...»	«...μία νέα γυναίκα...»	«...τα μπρατίμια...»

(νουνό)...» εκκλησίας...»

«...τον κουμπάρο...»	«...και τη μουσική...»	«...με τους συγγενείς τους...»	«...οι συγγενείς και οι φίλοι του γαμπρού (μπρατίμα)...»	«...τα κορίτσια...»	«...τα δε μπρατίμα...»
«...ο κουμπάρος...»	«...μπροστά η μουσική...»	«...γονείς, αδέλφια της, συγγενείς...»	«...οι γυναίκες...»	«...οι μεγαλύτεροι σε ηλικία συγγενείς και οι νεότεροι...»	«...στο τέλος τα μπρατίμα...»
«...ο νούνος...»	«...τα όργανα...»	«...οι γονείς της νύφης...»	«...οι αδελφές του γαμπρού και άλλες συγγένισσες...»	«...οι γεροντότερες γυναίκες...»	«...τα μπρατίμα...»
«...ο νούνος μπροστά...»	«...η μουσική...»	«...οι συγγενείς της νύφης...»	«...συγγενείς και φίλοι του γαμπρού...»	«...οι γεροντότεροι...»	«...και τα μπρατίμα...»
«...στον νούνο...»	«...η μουσική...»	«...οι συγγενείς του γαμπρού...»	«...μία νέα...»	«...δύο αγόρια έφιπποι...»	
«...στον νούνο...»	«...τα όργανα...»	«...οι συγγενείς του γαμπρού...»	«...και ένα κοριτσάκι...»	«...δύο μικρά παιδιά...»	
	«...η μουσική...»	«...οι συγγενείς της νύφης...»	«...οι γυναίκες...»	«...έπαιρναν τα μικρά παιδιά...»	
	«...η μουσική...»	«...οι δικοί της...»	«...μόνο οι άντρες...»		
	«...η μουσική...»	«...δύο συγγενείς, που λέγονταν μπουντζήδες...»	«...με τις αδελφές του...»		
		«...οι συγγενείς της νύφης...»	«...η μάνα του γαμπρού...»		
		«...οι συμπέθεροι...»	«...δύο αγόρια έφιπποι...»		
		«...οι συγγενείς της νύφης...»	«...χωριστά οι άντρες...»		
		«...και οι συγγενείς του γαμπρού...»	«...χωριστά οι γυναίκες...»		

«...από όλους τους συγγενείς...»	«...τα αδελφια της...»
«...από τους γονείς της νύφης...»	«...η μάνα της νύφης...»
«...οι σπιτικοί του γαμπρού...»	«...η μάνα...»
«...οι συγγενείς του γαμπρού...»	«...ο πατέρας του γαμπρού...»
	«...πατέρας της νύφης...»
	«...όλοι οι άντρες...»
	«...έπιανε η μάνα του...»
	«...όλες οι γυναίκες...»
	«...η πεθερά (μάνα του γαμπρού)...»
	«...ο πεθερός (πατέρας του γαμπρού)...»
	«...έδεναν τους άντρες...»
	«...την πήγαιναν στη μάνα της...»
	«...συνόδευε μια γυναίκα...»

Χρονικός Κώδικας

Οι χρονικές αναφορές- όπως αυτές εμφανίζονται στο ίδιο το κείμενο- έχουν μία γραμμική δομή, και οδηγούν σε μία χρονική οριοθέτηση για τις δράσεις πριν, κατά και μετά τον γάμο. Οι χρονικοί κώδικες που εντοπίζονται χωρίζονται στον

ημερολογιακό χρόνο, στον καθημερινό χρόνο, και στις αναφορές χρονικής ακολουθίας. Πιο συγκεκριμένα, ως προς το γεγονός του αρραβώνα, οι χρονικές αναφορές οδηγούν τον αναγνώστη στην έναρξη της εθιμοτυπικής διαδικασίας, η οποία ξεκινά ένα έτος πριν τον γάμο. Στο κείμενο σημειώνονται, επίσης, αναφορές καθημερινού χρόνου, όπως α) μέχρι τα ξημερώματα, αλλά και χρονικής ακολουθίας, όπως: α) μετά, β) πρώτα, που δημιουργούν την αίσθηση της χρονικής συνέχειας στην περιγραφή. Οι χρονικές αναφορές που εντοπίζονται στο κείμενο για τις δράσεις πριν τον γάμο αφορούν τον ημερολογιακό χρόνο, όπου τοποθετούνται σε γραμμική χρονική σειρά όλες οι εθιμοτυπικές διαδικασίες. Ξετυλίγοντας την περιγραφή του συγγραφέα στο στάδιο πριν τον γάμο, η χρονική ακολουθία ξεκινά μία εβδομάδα πριν τον γάμο, την Κυριακή, όπου και καταλήγει μία εβδομάδα μετά στην ίδια ημέρα. Τα παραδείγματα χρονικών αναφορών που εντοπίζονται στο κείμενο και αφορούν τον ημερολογιακό χρόνο είναι α) την Τετάρτη, β) την Πέμπτη, γ) την Παρασκευή, δ) το Σάββατο. Στο κείμενο καταγράφονται, επίσης, και οι αναφορές του καθημερινού χρόνου, όπως α) το βράδυ, β) όλη την ημέρα, γ) μέχρι αργά και μετά τα μεσάνυχτα, δ) το απόγευμα, ε) μεσάνυχτα, αλλά και αναφορές χρονικής ακολουθίας, όπως α) μετά, β) έπειτα, γ) στη συνέχεια. Στο ίδιο μοτίβο καταγράφονται και οι χρονικές αναφορές στο κείμενο για τις δράσεις κατά τον γάμο, όπου εντοπίζονται αναφορές ημερολογιακού χρόνου, όπως α) την Κυριακή, αναφορές χρονικής ακολουθίας, όπως α) μετά, β) έπειτα, γ) στη συνέχεια, αλλά και αναφορές καθημερινού χρόνου, όπως α) μέχρι τα ξημερώματα. Τέλος, στην κειμενική δομή για τις δράσεις μετά τον γάμο σημειώνονται χρονικές αναφορές, τόσο ημερολογιακού χρόνου, όπως α) τη Δευτέρα, β) την Τετάρτη, γ) την ερχόμενη Κυριακή, όσο και αναφορές καθημερινού χρόνου, όπως α) το μεσημέρι, β) το απόγευμα, γ) μέχρι αργά το βράδυ.

Στον πίνακα 17 σημειώνονται με τη χρωματική αντιστοιχία κάθε δράσης, οι χρονικές αναφορές που καταγράφηκαν στη δομή του προς ανάλυση κειμένου, τόσο για τον αρραβώνα, όσο και για τον γάμο.

Πίνακας 16: Καταγραφή Χρονικών Αναφορών (Αρραβώνας)

Χρονικός κώδικας	Κειμενική Αναφορά
	« <i>γίνονταν ένα χρόνο προ του γάμου</i> »
	« <i>Μετά πήγαιναν...</i> »
	« <i>Μετά οι γονείς του γαμπρού...</i> »

«...Μετά άρχιζαν τις
ετοιμασίες και το πρώτο
ερχόμενο Σάββατο ...»

«...μέχρι τα ζημερώματα...»

«...Πρώτα έβγαζαν τη
νύφη...»

«...Μετά μαζί με πολλά...»

Πίνακας 17: Καταγραφή Χρονικών Αναφορών (Γάμος)

Χρονικός κώδικας	Κειμενική Αναφορά
	«...μια Κυριακή προ του γάμου ...»
	«...την Τετάρτη δίπλωναν...»
	«...έδινε η νύφη τη Δευτέρα...»
	«...την Πέμπτη το βράδυ...»
	«...Μετά, μία κοπέλα...»
	«...Μετά έβγαϊναν έξω...»
	«...μέχρι αργά και μετά τα μεσάνυχτα...»
	«...Την Παρασκευή μαζεύονταν όλοι...»
	«...Μετά ακολουθούσε μια τελετή...»
	«...Το απόγευμα οι αδελφές...»
	«...Μετά, όταν έφευγαν από...»
	«...Το Σάββατο όλη την ημέρα...»
	«...Το απόγευμα, οι φίλοι του γαμπρού...»
	«...Το βράδυ και στα δύο σπίτια...»
	«...μόλις πήγαινε μεσάνυχτα...»
	«...Μετά γύριζαν στο σπίτι...»
	«...Επειτα ακολουθούσε χορός...»
	«...Στη συνέχεια χόρευαν οι...»
	«...Την Κυριακή το πρωί...»

«...Πρώτα γινόταν το ζύρισμα...»

«...Μετά, μόνο οι άντρες...»

«...Αφού μαζεύονταν τελικά...»

«...όταν έβγαινε...»

«...Μόλις έφθαναν στο σπίτι...»

«...Μετά, έζωναν με ένα ζωνάρι...»

«...Έπειτα έβγαιναν όλοι έξω στην...»

«...Μετά ξεκινούσε η πομπή...»

«...μετά την εκκλησία...»

«...Μετά ακολουθούσε το μεγάλο
γεύμα...»

«...Μετά γύριζαν στο σπίτι του
γαμπρού...»

«...Στη συνέχεια χόρευαν...»

«...συνεχιζόταν μέχρι τα
ξημερώματα...»

«...Τη Δευτέρα συνεχιζόταν...»

«...Το πρωί τα μπρατίμια...»

«...Τη Δευτέρα το μεσημέρι...»

«...Το απόγευμα έρχονταν και όλοι...»

«...μέχρι αργά το βράδυ της
Δευτέρας...»

«...Μετά ετοιμάζονταν να φύγουν...»

«...Μετά διαλύονταν...»

«...Την Τετάρτη και το Σάββατο η
νύφη...»

«...Το Σάββατο το βράδυ...»

«...Την ερχόμενη Κυριακή πάλι...»

«...Μετά την γύριζαν σ' όλα...»

«...και τη δεύτερη Κυριακή...»

«...με αυτή την Κυριακή...»

Εθιμοτυπικός κώδικας

Στη μυστική συμφωνία του αρραβώνα η παρουσία του προξενητή και των γονέων των δύο οικογενειών, αλλά και η συνάντησή τους έξω από το χωριό έναν χρόνο πριν την τέλεση του μυστηρίου δομεί τον εθιμοτυπικό κώδικα συμπεριφοράς, καθώς η διαδικασία πραγματοποιούνταν με μεγάλη μυστικότητα, που επικυρώνονταν με την συμφωνία για την προίκα και την ανταλλαγή δύο παλιών νομισμάτων. Η διάδοση του αρραβώνα στο χωριό στη συνέχεια γίνονταν με τουφεκισμούς (ήχος) και πιο συγκεκριμένα τρεις (3) τουφεκιές στο σπίτι του γαμπρού και τρεις (3) στο σπίτι της νύφης. Σε περίπτωση που ο ένας από τους δύο κατάγονταν από άλλο χωριό, οι ντουφεκιές ήταν στο σύνολο τρεις (3). Μετά τη γνωστοποίηση της συμφωνίας, οι γονείς των δύο οικογενειών συναντιόνταν στο σπίτι της νύφης, όπου με την παρουσία του ιερέα της ενορίας συνέτασσαν το προικοσύμφωνο. Σ' αυτό περιγράφονταν αναλυτικά όλα τα προικιά της νύφης και το τράχωμα, όπου πρακτικά σήμαινε την καταγραφή είτε σε λίρες, είτε σε φλουριά, είτε σε γιδοπρόβατα. Επίσης, συνάπτονταν η προικοδότηση σε ενδύματα και ρουχισμό, όπως μεταξωτά φορέματα, κατιφένια, στόφες και πανωφόρια, αλλά και σε κλινοσκεπάσματα και λευκά είδη, όπως φλοκάτες, προσκέφαλα, τέντες, χαλιά, μαξιλάρια κ.ά.. Το πρώτο ερχόμενο Σάββατο-μετά τη συμφωνία των γονέων- τελούνταν οι επίσημοι αρραβώνες (προξενιές) στο σπίτι της νύφης, όπου συνοδεύονταν από μεγάλες ετοιμασίες και γλέντι με φαγητό, μουσική και χορό. Η νύφη παρουσιάζονταν πρώτη στους καλεσμένους και αφού φιλούσε τα χέρια τους και τους προσκυνούσε τρεις (3) φορές, τότε οι ίδιοι της χάριζαν ρουχισμό και χρυσαφικά, ενώ παράλληλα της τραγουδούσαν. Έπειτα, οι συγγενείς και φίλοι αφιέρωναν τραγούδια στον γαμπρό και ακολούθως στο ζευγάρι. Μία Κυριακή πριν την τέλεση του γάμου, η νύφη με τις φίλες της, αλλά και τις νεόνυμφες του χωριού, άπλωναν την προίκα στο σπίτι της για να την δουν οι καλεσμένοι και να εκφράσουν τις ευχές τους, πετώντας ρύζι. Την Τετάρτη, δίπλωναν την προίκα και την τοποθετούσαν σε ειδικά ξυλόγλυπτα σεντούκια, μαζί με τα δώρα που προοριζόνταν για τους συγγενείς του γαμπρού. Αυτά θα τα προσέφερε η νύφη τη Δευτέρα- μία μέρα μετά τον γάμο- όπου ξεδίπλωνε την προίκα της και την παρουσίαζε στους συγγενείς του γαμπρού, αλλά και στους καλεσμένους. Την Πέμπτη το βράδυ, σειρά είχαν τα προζύμια· ένα έθιμο, όπου παρασκεύαζαν τη μαγιά για τις κουλούρες και το ψωμί του γάμου. Η διαδικασία είχε ως εξής: στη σάλα του σπιτιού των δύο οικογενειών, μία (1) κοπέλα που είχε γονείς και αδέρφια έπιανε το προζύμι. Έπειτα, αφού μοίραζαν σε κάθε καλεσμένη από μία άσπρη ποδιά (μπροστέλλα),

ζύμωναν το ψωμί και το ύψωναν τρεις (3) φορές προς τον ουρανό, ενώ αυτό ήταν τυλιγμένο σε βελέντζες. Οι καλεσμένοι μεταφέρονταν στον εξωτερικό χώρο του σπιτιού, όπου χόρευαν γύρω από την σκάφη με τη μαγιά, με τις μεγαλύτερες γυναίκες να τραγουδούν τοπικά τραγούδια υπό τη συνοδεία των οργάνων. Το γλέντι συνεχιζόταν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Την Παρασκευή, οι συγγενείς και οι φίλοι του γαμπρού (μπρατίμια) έσφαζαν αμνοερίφια για την ημέρα του γάμου, ενώ οι γυναίκες, από την άλλη πλευρά, ζύμωναν το ψωμί και τις κουλούρες. Το απόγευμα, σειρά είχαν τα «Μήλα», μία τελετή κατά την οποία οι αδελφές και συγγενείς του γαμπρού (γυναίκες) επισκέπτονταν το σπίτι της νύφης. Μεταφέροντας τέσσερις (4) κανέστρες, προσέφεραν στη νύφη αλλά και στους σπιτικούς της δώρα, όπως ενδύματα και ρουχισμό, χρήματα και τιμαλφή. Η νύφη, από την πλευρά της, τους υποδέχονταν με γλυκά, ζαχαρωτά και ξηρούς καρπούς, ενώ τα τραγούδια και οι χοροί σήμαιναν την έναρξη του γλεντιού. Με το πέρας της τελετής, κατά την αποχώρηση, οι κανέστρες γεμίζονταν με ισάξια δώρα για το σπίτι του γαμπρού, ενώ μία από αυτές προοριζόταν για όλα τα συγγενικά του σπίτια. Το Σάββατο, οι φίλοι και οι συγγενείς των μελλονύμφων προετοίμαζαν ξεχωριστά τα εδέσματα και τα γλυκά του γάμου, φορώντας λευκές ποδιές (συντονίστριες). Το απόγευμα οι φίλοι του γαμπρού- υπό τη συνοδεία οργάνων- φορούν όλοι λευκές ποδιές και κόκκινο γαρύφαλλο στο πέτο, προσκαλούν τους συγχωριανούς τους στον γάμο και μοιράζουν τσίπουρο σε ειδικά μπουκαλάκια καλέσματος (σουραϊά, τσότλες, τσίτσες). Τον κουμπάρο (νουνό) και τα μπρατίμια (φίλοι του γαμπρού), τους καλούσαν τιμητικά, προσφέροντας τους μία (1) κουλούρα ψωμί και μία (1) κανάτα κρασί· όπου την κανάτα την κρατούσε μία νεαρή γυναίκα στο κεφάλι και το κρασί ένα κορίτσι. Η ίδια διαδικασία τηρούνταν και για τη νύφη με την απουσία, όμως, των μουσικών οργάνων. Το βράδυ και οι δύο οικογένειες ξεχωριστά οργάνωναν γλέντι για τους συγγενείς και καλεσμένους με φαγητό, ποτό, τραγούδι και χορό. Τα μεσάνυχτα, η νύφη μαζί με τους γονείς, τα αδέρφια και τους συγγενείς της, έπινε νερό από τρεις (3) βρύσες του χωριού, και πετούσε αργυρά νομίσματα. Με την επιστροφή στο σπίτι, οι συγγενείς έλουζαν τη νύφη και χτένιζαν τα μαλλιά, ενώ στη συνέχεια ακολουθούσε χορός και τραγούδι, όπου η νύφη καθόταν στη μέση, με τους συγγενείς και τους φίλους να την περικυκλώνουν ρυθμικά τηρώντας ηλικιακή ιεραρχία. Την Κυριακή το πρωί με την απόλυση της Θείας Λειτουργίας, όλοι οι καλεσμένοι επισκέπτονταν το σπίτι του γαμπρού, όπου γίνονταν το μπαρμπερίσμα (ξύρισμα), με τις γεροντότερες γυναίκες να τραγουδούν κατά τη διάρκειά του. Ακολούθως, οι άντρες με τον γαμπρό και την ορχηστρική ακολουθία

κατευθύνονταν στον κουμπάρο και τον συνόδευαν μέχρι το σπίτι του γαμπρού με μουσική και τραγούδια. Το σπίτι του γαμπρού αποτελεί το σημείο έναρξης της γαμήλιας πομπής, με τους οργανοπαίχτες να πρωτοστατούν με τη μουσική τους συνοδεία, τους καλεσμένους να τους διαδέχονται τραγουδώντας και τον γαμπρό με τις αδελφές του στο τέλος να κλειδώνουν την ακολουθία. Ο γαμπρός χαιρετίζει τη μητέρα του, η οποία τον κατευοδώνει κρατώντας μία κουλούρα και κρασί και πατά πάνω σ' ένα χαλί με χρυσά νομίσματα για να είναι άξιος σύζυγος και καλός πατέρας. Την αναγγελία της γαμήλιας πομπής αναλαμβάνουν δύο αγόρια έφιπποι (σχαριάτες), οι οποίοι φτάνουν πρώτοι στο σπίτι της νύφης. Εκεί, όλοι οι καλεσμένοι χωρίζονται σε δωμάτια, οι άντρες με τη νύφη ξεχωριστά και οι γυναίκες με τον γαμπρό για να κεραστούν και να ανταλλάξουν ευχές. Οι γυναίκες τραγουδούν στον γαμπρό, συγχρόνως τον σφίγγουν δυνατά μ' ένα ζωνάρι- σημάδι ότι είναι γερός- και τον σηκώνουν τρεις φορές προς τον ουρανό. Ο γαμπρός, τότε, φορά στο πέτο άνθος στολισμένο με χρυσή κλωστή και σπάει με δύναμη ένα πιάτο κουφέτα. Στο δωμάτιο της νύφης από την άλλη πλευρά, τα μπατίμια φορούν καινούρια παπούτσια στη νύφη, ενώ παράλληλα της τραγουδούν. Οι καλεσμένοι οδηγούνται στον εξωτερικό χώρο του σπιτιού και ενώ περιμένουν την άφιξη της νύφης, της τραγουδούν βλάχικα τραγούδια και φορτώνουν την προίκα της σε πάνω σε δύο άλογα, ένα άσπρο και ένα κόκκινο. Η νύφη παρουσιάζεται μέσα από την μεγάλη πόρτα του σπιτιού, συνοδευόμενη από τα αδέλφια της, και με χαμηλωμένο το βλέμμα προσκυνά τον γαμπρό τρεις φορές. Ο ίδιος ανταποκρινόμενος στην κίνηση αυτή, σκορπίζει πάνω της τρεις φορές κουφέτα και κέρματα. Ακολούθως, ξεκινά η γαμήλιος πομπή προς την εκκλησία, με τους συγγενείς του γαμπρού να προπορεύονται και τους συγγενείς της νύφης να ακολουθούν. Η μητέρα της νύφης, κρατώντας μία κουλούρα και κρασί, τη συνοδεύει μέχρι την είσοδο της εκκλησίας. Μόλις η γαμήλιος πομπή καταφτάσει στην εκκλησία, δύο μικρά παιδιά προσφέρουν στη νύφη κόκκινα μήλα και οι γονείς της την αποχωρίζονται, ενώ δίπλα της παραμένουν δύο συγγενείς. Ο ιερέας παραλαμβάνει το ζευγάρι και το οδηγεί στη μέση της εκκλησίας, που βρισκόταν το τραπέζι με το Ευαγγέλιο και τα στέφανα, όπου και τελούνταν το μυστήριο του γάμου. Μετά τα στέφανα, η γαμήλιος πομπή με τους νεόνυμφους ξεκινά και κατευθύνεται στο σπίτι του γαμπρού, όπου κάτω από την μουσική υπόκρουση των οργάνων, όλοι οι καλεσμένοι τραγουδούν. Η μητέρα του γαμπρού υποδέχεται το ζεύγος και σκεπάζει το κεφάλι τους με άσπρο πρόβιο μαλλί- για να γεράσουν ευτυχισμένοι μαζί-, η νύφη αλείφει τρεις (3) φορές το δοκάρι της πόρτας με βούτυρο, για να της φέρει γούρι και

ευτυχία στο σπίτι, ενώ, παράλληλα, της προσφέρουν γλυκό του κουταλιού για να είναι γλυκομίλητη. Την επόμενη στιγμή, πετούν την κανέστρα με τα δώρα του κουμπάρου στα κεραμίδια του σπιτιού, όπου- σύμφωνα με το τελετουργικό- αν αυτή έπεφτε μπρούμυτα, τότε το πρώτο παιδί της νύφης θα ήταν αγόρι, αλλιώς αν έπεφτε ανάσκελα, θα ήταν κορίτσι. Ο κουμπάρος αφαιρεί τα στέφανα από το κεφάλι του ζεύγους· σημάδι ότι ξεκινά το γλέντι με παραδοσιακά εδέσματα και φαγητά, μεζέδες, οινοπνευματώδη ποτά, φρούτα, γλυκά, τραγούδι και χορό. Όλοι οι καλεσμένοι, οι συγγενείς και το ζευγάρι, κατευθύνονται στα μεγάλα λιβάδια, έξω από το χωριό της Βλάστης, όπου και θα χορέψουν τον τρανό χορό. Ο κουμπάρος ηγείται του χορού και έπειτα ακολουθούν ο πατέρας του γαμπρού και της νύφης, οι άντρες καλεσμένοι, τα μπρατίμια, ο γαμπρός, οι μητέρες των δύο οικογενειών, οι γυναίκες και στο τέλος η νύφη. Με την επιστροφή στο σπίτι του γαμπρού, το γλέντι συνεχίζεται μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες, όπου καταλήγει μ' ένα τραγούδι αφιερωμένο στον κουμπάρο. Τη Δευτέρα οι εορτασμοί του γάμου συνεχίζονται, με τα μπρατίμια- κρατώντας τριχιές στα χέρια- να επισκέπτονται τον κουμπάρο και τους συγχωριανούς για κεράσματα. Όποιος δεν προσέφερε χρήματα ή σφαχτά στους νεόνυμφους, τότε οι φίλοι του γαμπρού έδεναν τον άντρα του σπιτιού με τις τριχιές στο δέντρο. Η νύφη με τους καλεσμένους επισκέπτεται κάθε βρύση του χωριού, όπου προσκυνούσε τρεις φορές, οι καλεσμένοι έριχναν νομίσματα στο νερό, και η ίδια τους ράντιζε τα χέρια με το νερό αυτό. Το απόγευμα, οι καλεσμένοι επισκέπτονται το ζευγάρι, όπου ακολουθεί γλέντι με μουσική και φαγητό, με το ζεύγος να χορεύει τους Δευτεριάτικους χορούς και τους καλεσμένους να τραγουδούν. Τη λήξη των γαμήλιων εορτασμών σημαίνουν οι οργανοπαίχτες, οι οποίοι κλείνουν το τελετουργικό της Χαράς (γάμος) με τραγούδια της ξενιτιάς και του χωρισμού. Την Τετάρτη και το Σάββατο, η νύφη, συνοδευόμενη από μία γυναίκα που κρατά μία κανάτα κρασί στο χέρι, επισκέπτεται το πατρικό της για να λουστεί και να χτενιστεί. Στη διαδρομή προσκυνά όποιον συναντήσει στον δρόμο και δέχεται τις ευχές των περαστικών. Το Σάββατο γίνονταν τα επιστρόφια, όπου οι γονείς της νύφης καλούν για γεύμα στο σπίτι τους το ζευγάρι, τους σπιτικούς του γαμπρού και τα μπρατίμια, επισφραγίζοντας, έτσι, τον γάμο των νεόνυμφων. Την επόμενη Κυριακή, το ζευγάρι και οι συγγενείς εκκλησιάζονται, με τη νύφη ντυμένη για μία ακόμα φορά με το νυφικό της και τον γαμπρό να προσφέρει χρήματα στην εκκλησία και να δέχεται από την επιτροπή μία λαμπάδα μαζί με τις ευχές. Το ζευγάρι, αφού πρώτα προσκαλέσει στο σπιτικό τους συγγενείς, για να ευχηθούν για το καινούριο νοικοκυριό και την

προίκα της νύφης, τότε επισκέπτεται τα δικά τους σπίτια για ευχές και κεράσματα. Το ίδιο συνέβαινε και την επόμενη Κυριακή, με τη διαφορά ότι η νύφη φορούσε το επίσημο μαύρο φόρεμα της Βλάστης το ατλάτζι, και με αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνονταν οι υποχρεώσεις και τα έθιμα ενός βλάχικου γάμου.

Πίνακας 18: Κειμενικές Αναφορές Εθιμοτυπικού Κώδικα

<u>Μυστική Συμφωνία</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
Αναφορά	...με μεγάλη μυστικότητα [κώδικας συμπεριφοράς]...
	..μιλούσαν για το τράχωμα, την προίκα [κώδικας συμφωνίας]. Όταν τελικά συμφωνούσαν, αντάλλασσαν τον λόγο με δύο σημάδια, τα οποία ήταν δύο παλιά χρυσά νομίσματα [οικονομικός κώδικας]...
	..Ο αρραβώνας διαδίνονταν στο χωριό με τουφεκισμούς [ήχος]. Ρίχναν τρεις τουφεκιές [κώδικας αριθμολογίας] στο σπίτι του γαμπρού και τρεις στο σπίτι της νύφης. Αν οι τουφεκιές ήταν μόνο τρεις, αυτό σήμαινε ότι ο ένας από τους δύο ήταν από ξένο χωριό [κώδικας καταγωγής]...
<u>Επικύρωση του Αρραβώνα</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
Αναφορά	..Συνέτασσαν το προικοσύμφωνο [κώδικας συμφωνίας], όπου γράφονταν όλα τα προικιά της νύφης και το τράχωμα (τάξιμο περιουσίας), το οποίο ήταν μετρητά, είτε λίρες είτε φλουριά είτε γιδοπρόβατα [οικονομικός κώδικας]. Επίσης ο ρουχισμός σε βελέτζες, για στρωσίδια (άλικες, γιάμπουλες, γκάγκουρες, γιατάκια σε ποικιλία χρωμάτων) ως και για σκεπάσματα

	<p>(φλοκάτες και κουβέρτες), προσκέφαλα, τέντες, χαλιά, μαξιλάρια, φορέματα μακριά μεταξωτά, μάλλινα, κατιφένια και στόφες, παλτά μηλόγουνα και πελουζένια, ζακέτα από ρούχο και πελούζι, πόλκα και λιμπαντέ χρυσοκέντητα, τσιπούνια, κάπες φλοκάτες για τα γεράματα, κεντημένα με χρυσά και κόκκινα γαϊτάνια, μπουχτσιαλίκια, τσιράπια, μαντίλια μάλλινα με κρόσια μπερσιμένα, μεταξωτά μπέτσκα, βλαχιώτικα, για δέσιμο στο κεφάλι (κεφαλόδεσμος), ποδιές, πιστημάλια, φούστες κ.τ.λ. [κώδικας ρουχισμού]...</p>
<p><u>Επίσημοι Αρραβώνες</u></p>	<p>Εθιμοτυπικός Κώδικας</p>
<p>Αναφορά</p>	<p>..Γίνονταν οι επίσημοι αρραβώνες (οι προξενιές) με μεγάλες ετοιμασίες, τραπέζια, μουσική, χορό και γλέντι μέχρι τα ξημερώματα [κώδικας ψυχαγωγίας]... Στη νύφη χάριζαν πάρα πολλά δώρα σε ρουχισμό και χρυσαφικά [οικονομικός κώδικας]. Εκεί αντάλασσαν πολλές ευχές [κώδικας ευχών], λέγοντας και πολλά τραγούδια για τη νύφη και τον γαμπρό [κώδικας ψυχαγωγίας]. Πρώτα έβγαζαν τη νύφη να καλωσορίσει τους επισκέπτες του αρραβώνα στο σπιτικό της και να τους φιλήσει όλων τα χέρια [κώδικας κινησιολογίας]. Αφού προσκυνούσε [κώδικας κινησιολογίας] τρεις φορές [κώδικας αριθμολογίας] της έλεγαν το τραγούδι: [...]. Στον γαμπρό έλεγαν δύο τραγούδια: [...]. Μετά μαζί με πολλά άλλα</p>

	τραγούδια έλεγαν και τούτο [κώδικας ψυχαγωγίας]...
<u>Άπλωμα της προίικας</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
Αναφορά	...άπλωναν την προίικα και φώναζαν όλα τα κορίτσια και τις νεόνυμφες για να τη δουν, έλεγαν πολλές ευχές [κώδικας ευχών] και έριχναν ρύζι [κώδικας διατροφής].
<u>Δίπλωμα της προίικας</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
Αναφορά	...δίπλωναν την προίικα και την τακτοποιούσαν σε ειδικά ξυλόγλυπτα σεντούκια, όμορφα και καινούρια, και διάφορα άλλα δώρα που προορίζονταν για τους συγγενείς του γαμπρού που θα τα έδινε η νύφη τη Δευτέρα μετά τον γάμο, όταν ξεδιπλωνόταν οι προίικα για να τη δουν όλοι οι συγγενείς του γαμπρού [κώδικας προσφοράς].
<u>Προζύμια</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
Αναφορά	...έπιαναν τα προζύμια (η μαγιά για το ψωμί του γάμου, δηλαδή τις κουλούρες) [κώδικας διατροφής]. Καλούσαν στο σπίτι όλους τους συγγενείς και την τοπική μουσική. Στη σάλα του σπιτιού, δηλαδή στο χαγιάτι, έφεραν τη σκάφη και αλεύρι. Μοίραζαν σε όλες τις κοπέλες από μία ποδιά (μπροστέλλα) την οποία φορούσαν [ρουχισμού]. Μετά, μία κοπέλα που είχε γονείς και αδέρφια έπιανε το προζύμι (μαγιά) [κώδικας διατροφής]. Αφού ζυμωνόταν, το σήκωναν τρεις φορές προς το ταβάνι [κώδικας αριθμολογίας] (ενώ

είχε τυλιχθεί σε μεσάλια καθαρά και σε ψωμοβέλιντζα). Παράλληλα, οι μεγαλύτερες στην ηλικία γυναίκες τραγουδούσαν διάφορα τοπικά τραγούδια της στιγμής αυτής, όπως [κώδικας ψυχαγωγίας]. Μετά έβγαιναν έξω στην αυλή και έβαζαν το προζύμι στο κέντρο και γύρω γύρω χόρευαν με τα όργανα διάφορους χορούς της βραδιάς εκείνης [κώδικας ψυχαγωγίας]. Το γλέντι κρατούσε μέχρι αργά και μετά τα μεσάνυχτα. Ένα από όλα τα τραγούδια ήταν και το εξής...

Σφαγή Αμνοεριφίων, Ζύμωμα ψωμιού, Μήλα

Εθιμοτυπικός Κώδικας

...Έσφαζαν τα αρνιά και τα κατσίκια που θα χρειαζόνταν όλες τις μέρες του γάμου για φαγητά: ψητά, κοκορέτσια και σπληνάντερα [κώδικας διατροφής]. Αυτά δε, δεν ήταν λιγότερα από είκοσι [κώδικας αριθμολογίας]. Επίσης οι γυναίκες ζύμωναν το ψωμί, κουλούρες ρουφτένιες (εφτάζυμες, με ρεβυθένια μαγιά και στο επάνω μέρος με διάφορες παραστάσεις) [κώδικας διατροφής]. Μετά ακολουθούσε μια τελετή που λεγόταν **μήλα** και περιελάμβανε τα εξής: Το απόγευμα οι αδελφές του γαμπρού και άλλες συγγένισσες, περίπου τριάντα γυναίκες [κώδικας αριθμολογίας], με τέσσερις κανέστρες [κώδικας αριθμολογίας] μεγάλες (κάνιστρα) στο κεφάλι, πήγαιναν δώρα στη νύφη [κώδικας προσφοράς]. Μία κουλούρα ψωμί, το πέπλο (τσίпка) με τα

τέλεια, φόρεμα, ζακέτα, παπούτσια, ομπρέλα, βραχιόλι και σκουλαρίκια χρυσά, κλειδώματα (ασημένια ζώνη), ένα πεντόλιρο, αλυσίδα μεγάλη χονδρή με ωρολόγιο κρεμαστό, δακτυλίδι, φλουριά κωνσταντινάτα ή αυστριακά, παντόφλες στο πάνω μέρος γαρνιρισμένες με φλουριά, και μια [κώδικας αριθμολογίας] κανέστρα δώρα για όλους τους σπιτικούς της νύφης [κώδικας προσφοράς]. Ήταν μία εκδήλωση χαράς και μεγαλοπρέπειας. Εκεί τους έβαζαν σκαπνί (τραπέζι) με διάφορα γλυκά, σαραϊλί, σαλιάρια, λαγγίτες, ζαχαρωτά, ιμίσια (ξηροί καρποί) και άλλα πολλά [κώδικας ψυχαγωγίας]. Έλεγαν διάφορα τραγούδια. Μάλιστα έβγαιναν στην αυλή και χόρευε η νύφη με το παρακάτω τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]... Μετά, όταν έφευγαν από εκεί, τους γεμίζουν τις κανέστρες με ισάξια δώρα και μία κανέστρα με τσιράπια (κάλτσες μάλλινες) περί τα 100 ζευγάρια [κώδικας αριθμολογίας], για να δώσουν σ' όλα τα συγγενικά σπίτια του γαμπρού [κώδικας προσφοράς].

Προετοιμασία για τα εδέσματα του γάμου, Καλέσματα, Επίσκεψη στη βρύση

Εθιμοτυπικός Κώδικας

...έκαναν την προετοιμασία για τα φαγητά του Σαββάτου και της Κυριακής, φορώντας όλοι ποδιές (λευκές σιντονίσιες) [κώδικας ρουχισμού] και έψηγαν τα αρνιά και τα

κατσίκια στις σούβλες και διάφορους άλλους μεζέδες [κώδικας διατροφής]... Το απόγευμα, οι φίλοι του γαμπρού, φορώντας τις ποδιές όλοι τους, με κόκκινα γαρίφαλα στο πέτο [κώδικας ρουχισμού] και με όργανα, γύριζαν όλο το χωριό για τα καλέσματα, περνώντας από κάθε σπίτι καλώντας και προσφέροντας τσίπουρο σε ειδικά μπουκαλάκια καλέσματος που τά έλεγαν σουραϊά, τσότλες και τσίτσες [κώδικας προσφοράς]. Κατά τη διάρκεια του καλέσματος τα όργανα έπαιζαν το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας] Τον κουμπάρο (νούνο) και τα μπρατίμια τους καλούσαν τιμητικά με μία κουλούρα ψωμί και με μία κανάτα κρασί [διατροφή]. Πήγαινε μία νέα γυναίκα με την κανέστρα στο κεφάλι και ένα κοριτσάκι που κρατούσε την κανάτα με το κρασί. Το ίδιο συνέβαινε και από τη νύφη αλλά χωρίς τα όργανα. Το βράδυ και στα δύο σπίτια, γαμπρού και νύφης, γινόταν γλέντι ξεχωριστό με τους συγγενείς τους, με πλούσια τραπέζια και ποτά [κώδικας ψυχαγωγίας]. Από το σπίτι της νύφης, μόλις πήγαινε μεσάνυχτα και μετά από το τραπέζι φαγητού, όλοι μαζί, γονείς, αδέρφια της, συγγενείς, γύριζαν τη νύφη σε τρεις [κώδικας ριθμολογία] βρύσες του χωριού, λέγοντας και διάφορα τραγούδια του χωρισμού και της ξενιτιάς [ψυχαγωγία]. Από την κάθε βρύση η νύφη έπαιρνε νερό και έριχνε αργυρά νομίσματα [οικονομία] μέσα. Οι γυναίκες που τη συνόδευαν έλεγαν

	<p>και τα εξής τραγούδια: [κώδικας ψυχαγωγίας]. Μετά γύριζαν στο σπίτι και τα κορίτσια χτένιζαν τα μαλλιά της νύφης [κώδικας καλαισθησίας], λέγοντάς της το εξής τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]. Έπειτα ακολουθούσε χορός [κώδικας ψυχαγωγίας]. Έβαζαν τη νύφη στον χορό και της έλεγαν τρία τραγούδια: [κώδικας αριθμολογίας]. Στη συνέχεια χόρευαν οι γονείς της νύφης, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία συγγενείς και οι νεότεροι, [κώδικας ψυχαγωγίας].</p>
<p><u>Μπαρμπερίσμα, Γαμήλιος πουπή</u></p>	<p>Εθιμοτυπικός Κώδικας</p>
	<p>...Πρώτα γινόταν το ξύρισμα του γαμπρού (μπαρμπερίσμα) [καλαισθησία] τραγουδώντας οι γεροντότερες γυναίκες το τραγούδι «Μπαρμπερίης από την Πόλη και από τη Σαλονίκη» και το «Εψές η μάνα του γαμπρού», καθώς και τα παρακάτω: [ψυχαγωγία]. Μετά, μόνο οι άντρες, με τον γαμπρό και τη μουσική, πήγαιναν και έπαιρναν από το σπίτι του τον κουμπάρο (που λεγόταν νούνος)... Αφού μαζεύονταν τελικά στο σπίτι του γαμπρού, ξεκινούσε η μεγάλη πομπή του γάμου· μπροστά η μουσική, ακολουθούσαν όλοι οι άλλοι και στο τέλος ο γαμπρός με τις αδελφές του. Μέχρι την εξώπορτα του σπιτιού τους ξεπροβοδούσε η μάνα του γαμπρού, με την κουλούρα και το κρασί στην κανάτα [κώδικας διατροφής] όταν έβγαινε ο γαμπρός από την κύρια πόρτα του σπιτιού,</p>

	<p>έστρωναν ένα φλοκάτο πατάκι, έβαζαν επάνω χρυσά φλουριά και τα πατούσε, για να είναι άξιος και να γίνει καλός πατέρας [ευχές]... Στον δρόμο, οι γεροντότεροι έλεγαν το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]</p>
<p><u>Συνάντηση του ζεύγους, Γάμος</u></p>	<p>Εθιμοτυπικός Κώδικας</p>
	<p>...για να αναγγείλουν το ξεκίνημα της πομπής του γάμου από το σπίτι του γαμπρού. Αυτοί οι δύο καβαλάρηδες λέγονταν σχαριάτες. Στο σπίτι της νύφης τους χάριζαν μαντίλια [κώδικας προσφοράς].</p> <p>Μόλις έφθαναν στο σπίτι της νύφης, όλοι έμπαιναν μέσα στα δωμάτια, χωριστά οι άντρες και χωριστά οι γυναίκες με τον γαμπρό, να κεραστούν και να ευχηθούν λέγοντας «να ζήσουν», «στα μικρότερα» και «κατά τον πόθο σας» [κώδικας ευχών]. Οι συγγενείς της νύφης έλεγαν το τραγούδι «Φίλοι μ' καλωσορίσατε».: [κώδικας ψυχαγωγίας]... Μετά, έζωναν με ένα ζωνάρι σφιχτά στη μέση τον γαμπρό, για να δουν αν είναι γερό παλικάρι και τον ύψωναν τρεις φορές [κώδικας αριθμολογίας] προς τα επάνω, του τοποθετούσαν στο πέτο άνθος στολισμένο με χρυσή κλωστή (τέλια) [κώδικας ρουχισμού] και έσπαζε ένα πιάτο με ζαχαρωτά (κουφέτα) [κώδικας κινησιολογίας]. Τα δε μπρατίμια φορούσαν καινούρια παπούτσια στη νύφη και της</p>

έλεγαν το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]

Παράλληλα, έξω στην αυλή έβγαζαν την προίκα της νύφης και την φόρτωναν σε δύο άλογα, άσπρο και κόκκινο. Τα όργανα έπαιζαν το τραγούδι «Μαρί καλή γειτόνισσα» [κώδικας ψυχαγωγίας].

Έπειτα έβγαιναν όλοι έξω στην αυλή και περίμεναν να βγάλουν τη νύφη από τη μεγάλη πόρτα του σπιτιού, τραγουδώντας ένα τραγούδι στη βλάχικη γλώσσα (ένα ιδίωμα γλώσσας από τη ρωμαϊκή εποχή που μιλιούνταν πολύ παλιά και εγκαταλείφθηκε στη βλάστη εδώ και πολλά χρόνια) [κώδικας ψυχαγωγίας]

Έβγαινε στην πόρτα του σπιτιού η νύφη, την οποία κρατάνε τα αδέλφια της. Η νύφη καμάρωνε και με τα μάτια χαμηλωμένα προσκυνούσε [κώδικας κινησιολογίας] τρεις φορές [κώδικας αριθμολογίας]. Ο γαμπρός ανταποκρινόταν, ρίχνοντάς της τρεις φορές κουφέτα με παράδες (κέρματα) [οικονομικός κώδικας]. Μετά ξεκινούσε η πομπή προς την εκκλησία · μπροστά οι συγγενείς του γαμπρού και ακολουθούσαν οι συγγενείς της νύφης. Η μάνα της νύφης με την κουλούρα και το κρασί [κώδικας διατροφής] την συνόδευαν μέχρι την είσοδο της εκκλησίας λέγοντάς τα τραγούδια: [κώδικας ψυχαγωγίας]. Η μουσική μπροστά έπαιζε το τραγούδι: «Μαρί καλή γειτόνισσα» [κώδικας ψυχαγωγίας]

	<p>Μόλις έφθαναν στην πόρτα της εκκλησίας, χαιρετούσαν τη νύφη οι δικοί της και δύο μικρά παιδιά, στα οποία έδιναν κόκκινα μήλα και ακολουθούσαν τα στέφανα [θρησκευτικός κώδικας]. Με τη νύφη παρέμεναν δύο συγγενείς, που λέγονταν μπουντζήδες. Στην είσοδο της εκκλησίας έβγαινε ο ιερέας και παραλάμβανε το ζεύγος, το οποίο οδηγούσε στο μέσον της εκκλησίας, όπου βρισκόταν με το Ευαγγέλιο και τα ασημένια στέφανα [θρησκευτικός κώδικας].</p>
<p><u>Γλέντι, Τρανός Χορός</u></p>	<p>Εθιμοτυπικός Κώδικας</p>
	<p>Ξεκινώντας μετά τα στέφανα από την εκκλησία όλοι για το σπίτι του γαμπρού, η μουσική έπαιζε το τραγούδι «Τριανταφυλλάκι μου»: [κώδικας ψυχαγωγίας]</p> <p>Οι συγγενείς της νύφης γύριζαν στο σπίτι μετά την εκκλησία και έλεγαν το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]</p> <p>Μετά την εκκλησία όλη η πομπή με τους νεόνυμφους γύριζαν στο σπίτι του γαμπρού λέγοντας το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]</p> <p>Για να τους υποδεχτεί η μάνα στην πόρτα, τους έβαζε στο κεφάλι άσπρο πρόβιο μαλλί (που σημαίνει να ασπρίσουν και να γεράσουν) [κώδικας ευχών] και η νύφη έβαζε τρεις φορές [κώδικας αριθμολογίας]</p>

βούτυρο στο πάνω μέρος της πόρτας για να φέρει γούρι και ευτυχία στο σπίτι [κώδικας ευχών]. Της πρόσφεραν και γλυκό του κουταλιού για να είναι γλυκομίλητη [κώδικας ευχών]. Την ίδια ώρα έριχναν την κανέστρα, από τα δώρα που έφερνε ο κουμπάρος για τη νύφη, στα κεραμίδια του σπιτιού. Όταν η κανέστρα έπεφτε μπρούμυτα, το πρώτο παιδί της νύφης θα ήταν αγόρι και αν έπεφτε ανάσκελα, θα ήταν κορίτσι [κώδικας ευχών].

Παράλληλα, όλοι οι συμπέθεροι έλεγαν και τα εξής δύο τραγούδια: [κώδικας ψυχαγωγίας]

Τους νεόνυμφους ο νούνος τους έβγαζε τα στεφάνια [θρησκευτικός κώδικας] και έλεγαν το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]

Μετά ακολουθούσε το μεγάλο γεύμα, το οποίο είχε πολλά πατροπαράδοτα φαγητά, μεζέδες, κρασιά, γλυκά και φρούτα [κώδικας ψυχαγωγίας].

Ακολουθούσαν τραγούδια, ευχές και έπαινοι. Τα όργανα έπαιζαν το τραγούδι «Τούτα τα καλά τραπέζια»: και η «Η βλάχα η όμορφη»: [κώδικας ψυχαγωγίας]

Από εκεί ξεκινούσαν όλοι και πήγαιναν στην άκρη του χωριού όπου ήταν τα μεγάλα λειβάδια.

Εκεί θα γινόταν μόνο ο **τρανός χορός** (χορός σεμνός, ιερός, αργός, γεμάτος

	<p>μεγαλοπρέπεια και αρχοντιά) [κώδικας ψυχαγωγίας].</p> <p>Χόρευε μόνο ο νούνος μπροστά, ακολουθούσαν ο πατέρας του γαμπρού, της νύφης, όλοι οι άντρες και στο τέλος τα μπρατίμια και ο γαμπρός. Τον γαμπρό έπιανε η μάνα του, ακολουθούσαν όλες οι γυναίκες και το τέλος η νύφη, η οποία καμάρωνε και δεν σήκωνε τα μάτια της καθόλου προς τα πάνω, ούτε εμπρός [κώδικας κινησιολογίας]. Μετά γύριζαν στο σπίτι του γαμπρού και ακολουθούσε χορός και γλέντι [κώδικας ψυχαγωγίας]...</p> <p>...Το γλέντι συνεχιζόταν μέχρι τα ξημερώματα της Δευτέρας. Μετά ετοιμαζόταν να φύγει ο κουμπάρος (νούνος) και του έλεγαν το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας].</p>
<p><u>Κρεμάσματα, Βρύσες Δευτεριάτικοι Χοροί</u></p>	<p>Εθιμοτυπικός Κώδικας</p>
	<p>Τη Δευτέρα συνεχιζόταν ο γάμος. Το πρωί τα μπρατίμια με σχοινιά (τριχιές) στα χέρια πήγαιναν στον νούνο και στα άλλα σπίτια για τα κεράσματα. Έδεναν τους άντρες με το σκοινί και αν δεν έταζαν χρήματα ή σφαχτά θα τους κρεμούσαν στα δέντρα του σπιτιού [οικονομικός κώδικας]. Τη Δευτέρα το μεσημέρι πάλι όλοι οι καλεσμένοι μαζεύονταν και πήγαιναν με τη νύφη μαζί σ' όλες τις βρύσες του χωριού. Η μουσική παίζει το τραγούδι: [κώδικας ψυχαγωγίας]...</p>

Η νύφη προσκυνούσε [κώδικας κινήσιολογίας] στην κάθε βρύση από τρεις φορές [κώδικας αριθμολογίας], και όλοι έριχναν νομίσματα στο νερό [οικονομικός κώδικας], τα οποία έπαιρναν τα μικρά παιδιά. Γυρνώντας στο σπίτι, η νύφη έριχνε σ' όλους, στα χέρια, νερό [κώδικας κινήσιολογίας] που είχαν πάρει από τις βρύσες και ακολουθούσε γεύμα [κώδικας ψυχαγωγίας].

Το απόγευμα έρχονταν και όλοι οι συγγενείς της νύφης, γεμάτοι στα χέρια με ψητά, γλυκά, σαραϊλιά, σαλιάρια, λαγγίτες, πλάφια, και παπάρες νυφιάτικες και έναν σωρό άλλα καλά ζαχαρωτά, καλούδια και ιμίσια [κώδικας διατροφής].

Ακολουθούσε χορός και γλέντι [κώδικας ψυχαγωγίας] από όλους μέχρι αργά το βράδυ της Δευτέρας. Η νύφη και ο γαμπρός χόρευαν τους δευτεριάτικους χορούς (χοροί της Δευτέρας) [κώδικας ψυχαγωγίας]. Μετά ετοιμάζονταν να φύγουν οι συγγενείς της νύφης, οι οποίοι μαζεύονταν στην εξώπορτα του σπιτιού. Εκεί έβγαιναν και οι συγγενείς του γαμπρού, με τη νύφη μαζί, για να τους ξεπροβοδίσουν... Και ένα άλλο τραγούδι, που τραγουδιόταν πολύ παλιά στή βλάχικη διάλεκτο και το οποίο ξεχάστηκε εδώ και πολλά χρόνια: [κώδικας ψυχαγωγίας]

Η μουσική έπαιζε τα τελευταία τραγούδια που ήταν του χωρισμού και της ξενιτιάς

	<p>[κώδικας ψυχαγωγίας]. Μετά διαλυόταν ο γάμος (χαρά όπως λεγόταν τότες) και με ευχές έφευγαν όλοι για τα σπίτια τους [κώδικας ευχών].</p> <p>Όλη την εβδομάδα, η νύφη δεχόταν από όλους τους συγγενείς δίσκους με διάφορα γλυκά και παπάρες νυφιάτικες που τις λένε πρώιμα [κώδικας διατροφής].</p>
<u>Λούσιμο νύφης, Επιστροφή</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
	<p>Την Τετάρτη και το Σάββατο η νύφη ντυνόταν με άλλα ντόπια μακριά φορέματα και με το πέπλο στο κεφάλι την πήγαιναν στη μάνα για να λουστεί και να αλλάξει [κώδικας καλαισθησίας]. Την συνόδευε μια γυναίκα με μία κανάτα κρασί στο χέρι [κώδικας διατροφής]. Όποιον συναντούσαν στον δρόμο, η νύφη γύριζε προς αυτόν, τον προσκυνούσε [κώδικας κινησιολογίας], και αυτοί της έλεγαν την ευχή «στεριωμένη να ζήσεις» [κώδικας ευχών].</p>
<u>Εκκλησιασμός, Ευχές και Κεράσματα</u>	Εθιμοτυπικός Κώδικας
	<p>Το Σάββατο το βράδυ γινόταν από τους γονείς της νύφης τα επιστήφια. Εκεί πήγαιναν οι νεόνυμφοι, οι σπιτικοί του γαμπρού και τα μπρατίμια. Ήταν η επισφράγιση του γάμου με ένα καλό γεύμα [κώδικας ψυχαγωγίας] γεμάτο χαρά και ευχές για καλούς και πολλούς απογόνους [κώδικας ευχών].</p>

Την ερχόμενη Κυριακή πάλι, μαζεύονταν όλοι οι συγγενείς του γαμπρού στην εκκλησία (όπως λεγόταν πήγαιναν τη νύφη στις οχτώ στην εκκλησία). Η νύφη ήταν ντυμένη με το νυφικό της φόρεμα, με το πέπλο και τα τέλια [κώδικας ρουχισμού]. Η επιτροπή της εκκλησίας πήγαινε με τον δίσκο «λαμπάδα» στον γαμπρό ο οποίος έριχνε χρήματα [οικονομικός κώδικας].

Μετά την γύριζαν σ' όλα τα συγγενικά σπίτια, την έβαζαν σκαπνιά (τραπέζια) με διάφορα γλυκά και καλούδια [κώδικας διατροφής]. Πρώτα πήγαιναν στο σπίτι του γαμπρού για ευχές [κώδικας ευχών] και κεράσματα [κώδικας διατροφής], για να καμαρώσουν το νέο σπιτικό που ήταν στρωμένα όλα τα προικιά την νύφης [...]. Επειδή οι επισκέψεις και τα γλυκά ήταν πολλά, τα έπαιρναν μαντίλια.

Το ίδιο συνέβαινε και τη δεύτερη Κυριακή (που έλεγαν, πήγαιναν τη νύφη στην εκκλησία, στις δεκαπέντε). Η νύφη τότε ήταν ντυμένη με μαύρο ντόπιο επίσημο φόρεμα που λεγόταν ατλάζι [κώδικας ρουχισμού].

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με βάση τη μέθοδο του Greimas, εντοπίστηκαν οι τέσσερις κύριοι κώδικες, οι οποίοι καλύπτουν το σημασιολογικό περιεχόμενο του προς ανάλυση κειμένου, οι οποίοι είναι ο χωρικός κώδικας, ο χρονικός κώδικας, ο κώδικας προσώπου και τέλος ο εθιμοτυπικός κώδικας.

Ο εντοπισμός των χωρικών κωδίκων οδήγησε στην παρακάτω εσωτερική οργάνωση των χωρικών αναφορών: α) ως προς το κέντρο αναφοράς του χωριού (Βλάστη) (περιφέρεια, κέντρο), β) ως προς την ιδιοχρησία του χώρου (γαμπρός, νύφη, κουμπάρος), γ) ως προς το είδος του χώρου (ιδιωτικός χώρος, ιερός χώρος, κοινόχρηστος χώρος) και τέλος δ) ως προς τη λειτουργική οργάνωση του χώρου (εσωτερικός χώρος, εξωτερικός χώρος).

α) ως προς το κέντρο αναφοράς του χώρου: οι υπο-κώδικες που εντοπίζονται στην κατηγορία αυτή- περιφέρεια και κέντρο- αφορούν δράσεις και χωρικές αναφορές που εξελίσσονται μέσα και έξω από τα γεωγραφικά όρια του χωριού της Βλάστης,

β) ως προς την ιδιοχρησία του χώρου: οι υπο-κώδικες σπίτι του γαμπρού, σπίτι της νύφης και σπίτι του κουμπάρου προκύπτουν σε όλο το περιγραφικό κείμενο του συγγραφέα- ερευνητή και προσδιορίζουν τα χωρικά σημάδια των δράσεων για κάθε σημείο του εθιμοτυπικού γεγονότος,

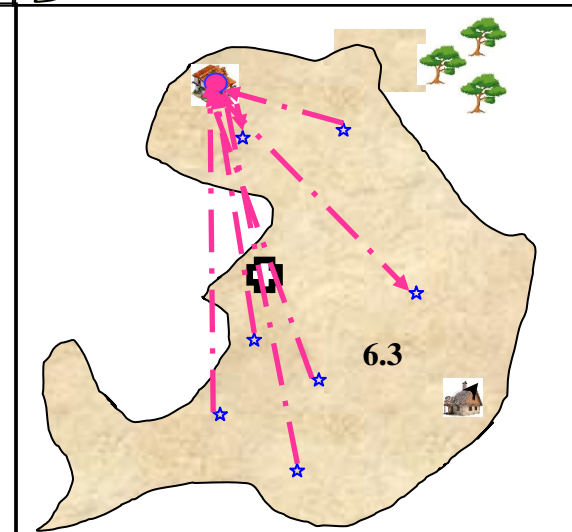
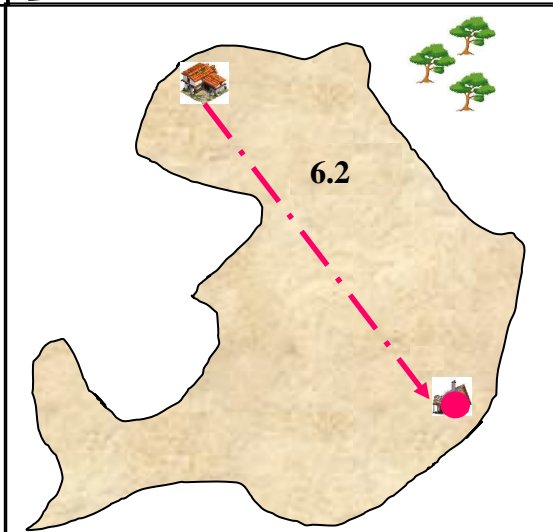
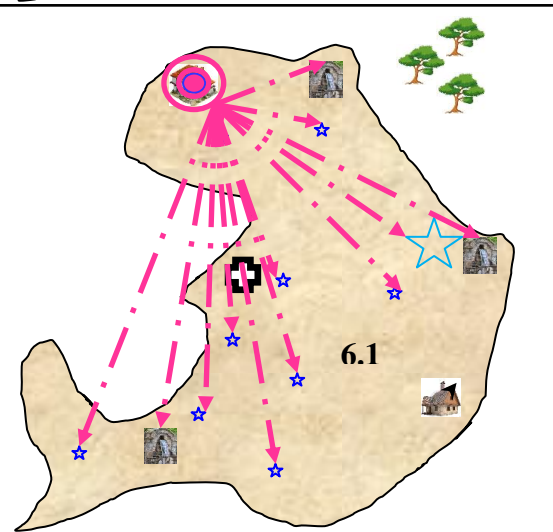
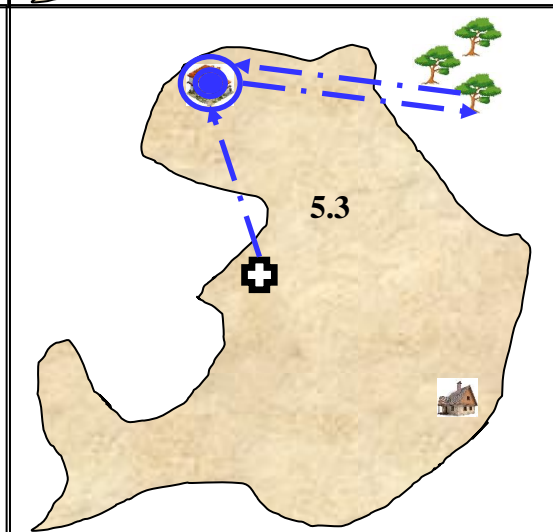
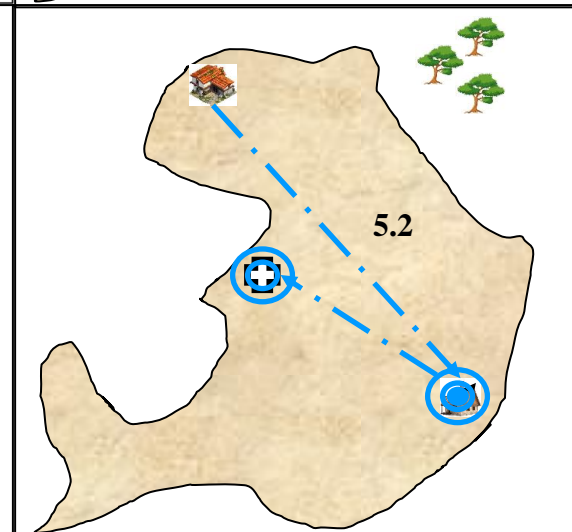
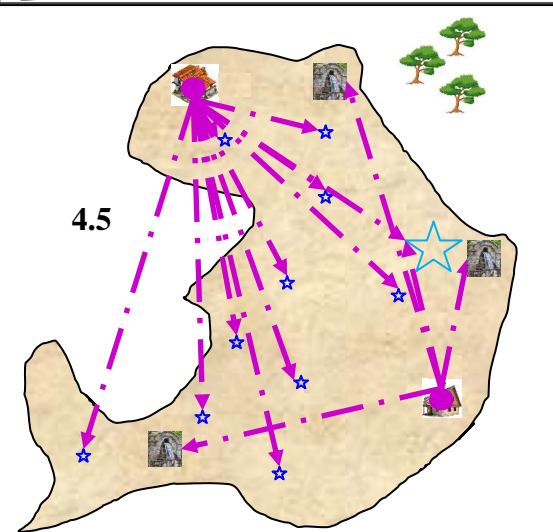
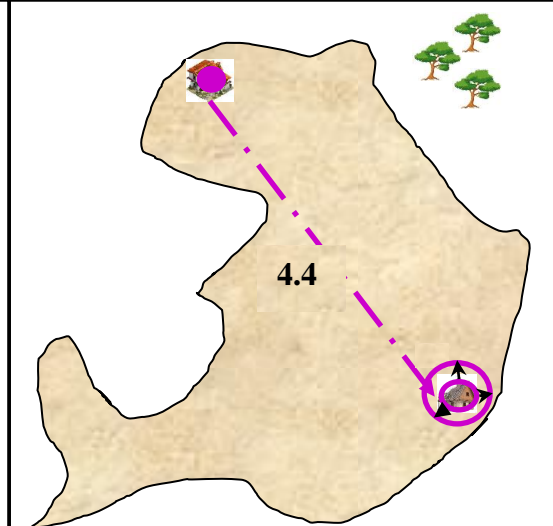
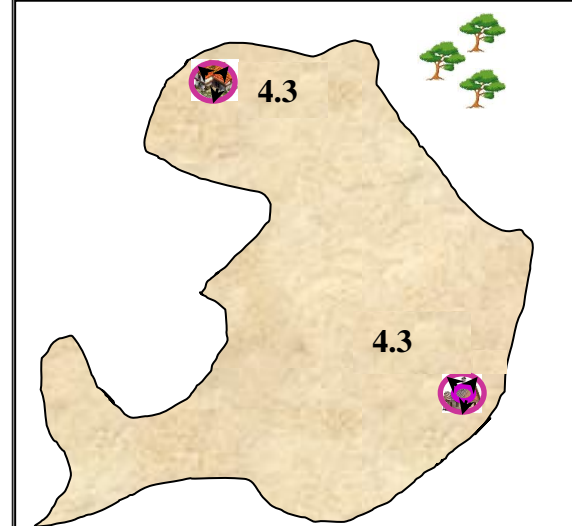
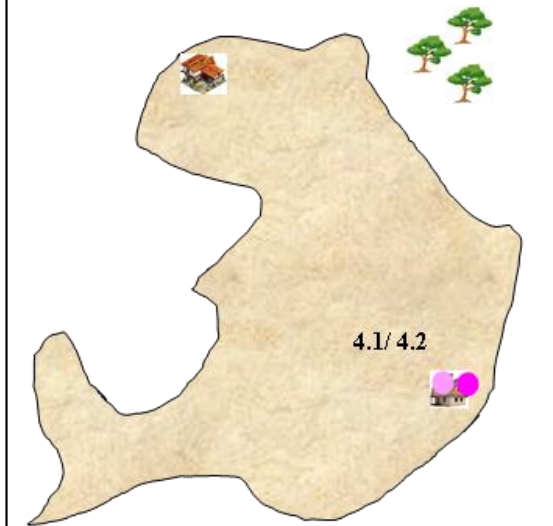
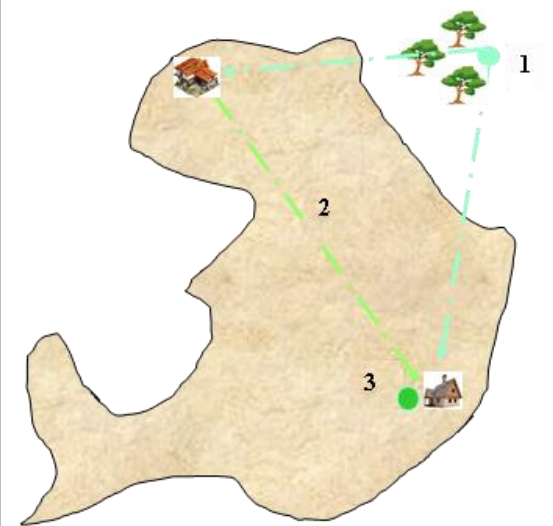
γ) ως προς το είδος του χώρου: οι υπο- κώδικες ιδιωτικός χώρος, ιερός χώρος και κοινόχρηστος χώρος σχετίζονται με τις δράσεις που λαμβάνουν χώρα, είτε στο σπίτι των δύο οικογενειών, είτε στον ιερό ναό της εκκλησίας, είτε στις βρύσες του χωριού και τέλος,

δ) ως προς τη λειτουργική οργάνωση του σπιτιού: οι υπο- κώδικες αφορούν εθιμοτυπικές διαδικασίες που οργανώνονται, τόσο στους εσωτερικούς, όσο και στους εξωτερικούς χώρους των χωρικών αναφορών που εντοπίζονται στο κείμενο.

Η καταγραφή του πρώτου σώματος των χωρικών αναφορών οδηγεί στην οργάνωσή τους σε δύο χωρικούς άξονες, με τις σημαντικές κατηγορίες μέσα vs έξω να συσσωρεύονται σε όλη την περιγραφή του συγγραφέα. Παραδείγματος χάριν η μυστική συνάντηση των δύο οικογενειών έξω από το χωριό της Βλάστης για τη συμφωνία του αρραβώνα, αλλά και η επιστροφή τους μέσα στο χωριό για την ανακοίνωσή του μέσω των τουφεκισμών. Το επόμενο δίπολο που καταγράφεται τοποθετείται χωρικά στις δράσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου του σπιτιού, όπως η προετοιμασία για το προζύμι που γινόταν μέσα στον χώρο του σπιτιού, και η μεταφορά των καλεσμένων έξω στην αυλή για να τραγουδήσουν και να χορέψουν, υπό τη συνοδεία οργάνων. Ένα ακόμα παράδειγμα εντοπίζεται στα 'Μήλα', μία τελετή κατά την οποία οι αδελφές και οι συγγενείς του γαμπρού

επισκέπτονταν το σπίτι της νύφης, όπου σημειώνεται η μετακίνηση των καλεσμένων από το τραπέζι των εδεσμάτων μέσα στο σπιτικό της νύφης, έξω στην αυλή. Η επόμενη αναφορά του δίπολου μέσα vs έξω αφορά τον αποχαιρετισμό της μητέρας του γαμπρού, η οποία τον κατευοδώνει μέχρι την εξώπορτα του σπιτιού και τον ίδιο στον επόμενο χρόνο να πατά πάνω σ' ένα χαλί με χρυσά νομίσματα έξω στην αυλή. Η επόμενη δράση που υπάγεται στον ίδιο άξονα είναι η επίσκεψη του γαμπρού και των συγγενών στο σπίτι της νύφης για να την παραλάβουν και να ξεκινήσει η γαμήλιος πομπή, με την εθιμοτυπική διαδικασία να εξελίσσεται στον εσωτερικό χώρο του σπιτιού της νύφης και να καταλήγει στην αυλή του σπιτιού. Μία ακόμα αναφορά που αναδεικνύει το δίπολο μέσα vs έξω είναι ο αποχαιρετισμός της οικογένειας της νύφης στον εξωτερικό χώρο της εκκλησίας, η παραλαβή του ζεύγους από τον ιερέα και η μετακίνησή τους μέσα στον ιερό χώρο του ναού. Επόμενη σημείωση, η μεταφορά από το σπίτι του γαμπρού- το οποίο βρίσκεται μέσα στα γεωγραφικά όρια της Βλάστης- στα λιβάδια, έξω από το χωριό για να χορέψουν οι συγγενείς, οι καλεσμένοι και το ζευγάρι τον Τρανό Χορό. Η καταγραφή συνεχίζεται με τη δράση της Δευτέρας μετά τον γάμο, όπου καλεσμένοι και συγγενείς του ζεύγους συμμετέχουν σε γλέντι στον εσωτερικό χώρο του σπιτιού, με τη δράση να μετακλιείται στον εξωτερικό χώρο, όπου με την ακολουθία της μουσικής συνοδείας οι συγγενείς του γαμπρού αποχαιρετούν τους συγγενείς της νύφης.

Η αποτύπωση των αναφορών χωρικότητας στον χάρτη της Βλάστης θεμελιώνουν τα χωρικά σημεία των δράσεων του γάμου, ορίζουν την περιφέρεια που καταλαμβάνουν και καθορίζουν το σύνολο της χωρικής επιφάνειας που επεκτείνονται. Η συμφωνία του αρραβώνα ξεκινά έξω από το χωριό της Βλάστης (στα λιβάδια) και σχετίζεται με μία μυστική δράση, η οποία όμως με το πέρασμα των ημερών αφορά τη συνολική εδαφική έκταση του χωριού. Τα λιβάδια φαίνεται να αποτελούν θέση αφετηρίας, αλλά και επιστροφής της εθιμοτυπικής διαδικασίας με τους συγγενείς και τους καλεσμένους να επιστρέφουν στο σημείο της συμφωνίας για να χορέψουν τον Τρανό Χορό. Το σπιτικό της νύφης και του γαμπρού αποτελούν ορόσημα δράσεων, στάσης και μετακίνησης των συμμετεχόντων στις εθιμοτυπικές διαδικασίες· δράσεων που εξελίσσονται, αρχικά μεν στο σπιτικό των δύο οικογενειών και στη συνέχεια, όμως, διατρέχουν σε όλη την κατοικημένη έκταση του χωριού (βρύσες, σπίτι του κουμπάρου, συγχωριανοί, εκκλησία).

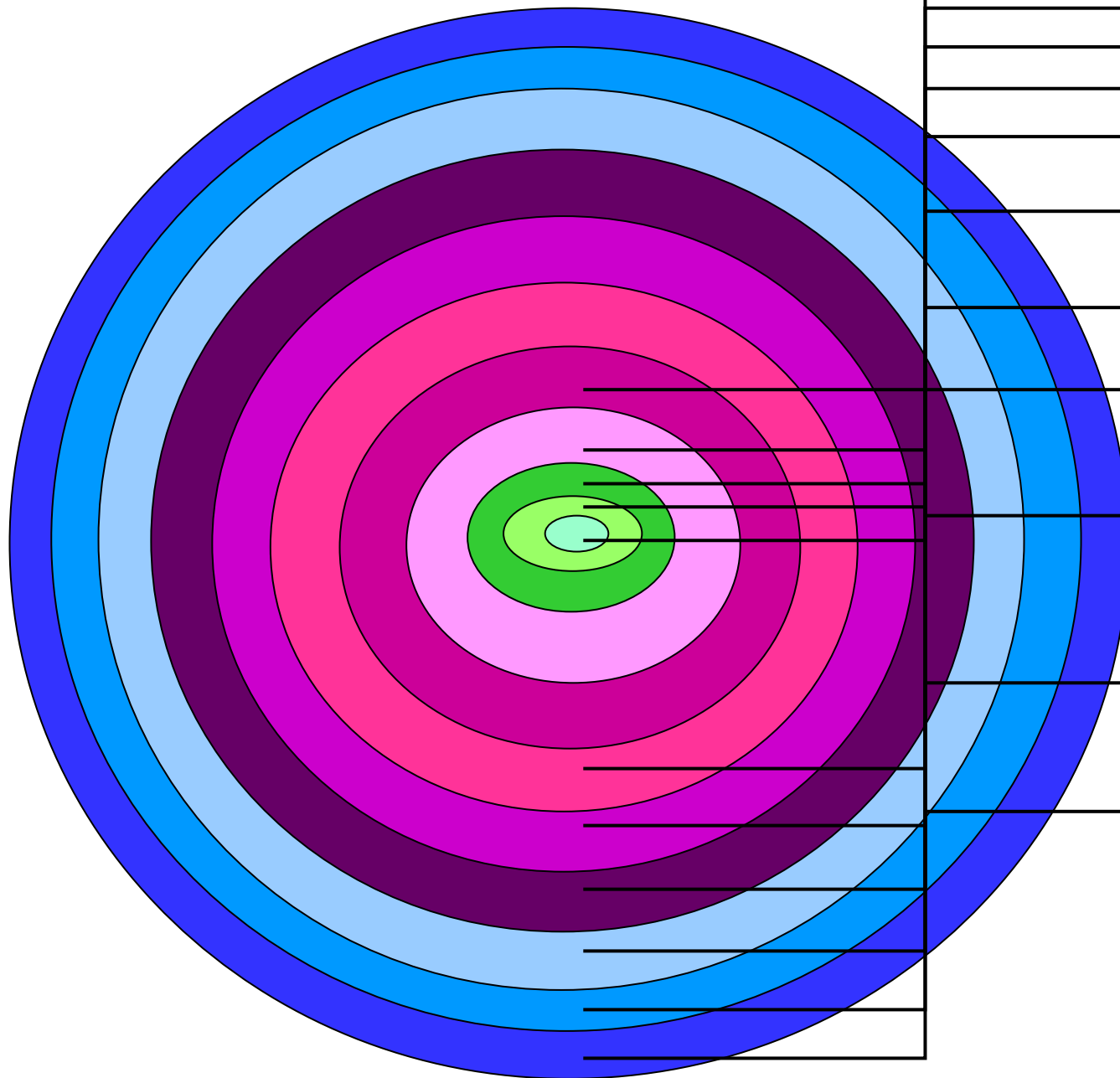

Η καταγραφή του κώδικα προσώπου, με αναφορές όπως γονείς, προξενητής, κουμπάρος, ιερέας, άντρες, γυναίκες, παιδιά, μας οδήγησε αφενός μεν στον εντοπισμό των υπο-κωδίκων που ενυπάρχουν στον κώδικα προσώπου και αφετέρου στην αποκωδικοποίηση ενός μητρώου συμμετεχόντων. Οι υπό-κώδικες που σχετίζονται με τον κώδικα προσώπου και ενυπάρχουν στην αφηγηματική δομή του γάμου είναι οι εξής: α) ο κώδικας ειδικής αναφοράς, ο θρησκευτικός κώδικας, ο κώδικας μουσικότητας, ο οικογενειακός κώδικας, ο κώδικας φύλου και τέλος ο κώδικας φιλίας. Με οδηγό τις αναφορές του κώδικα προσώπου προχωράμε στην εφαρμογή ενός μητρώου συμμετεχόντων, όπου σημειώνεται η δράση αριθμημένη και χρωματισμένη, καταγράφονται όλες οι αναφορές των προσώπων που συμμετέχουν και τέλος δηλώνεται με το σύμβολο + η παρουσία τους στην αφηγηματική δομή του κειμένου. Το μητρώο καταγραφής αποτέλεσε τον οδηγό για την μετατροπή του σε γράφημα αναφοράς συμμετεχόντων, όπου εκεί παρατηρείται και γραφικά πως η αφηγηματική περιγραφή του γάμου ξεκινά μ' έναν κλειστό κύκλο αναφορών, ο οποίος, όμως καθ' όλη τη διάρκεια των δρωμένων μέχρι το γεγονός του γάμου μεγαλώνει και αυξάνεται. Η καταγραφή των αναφορών ξεκινά με τη συμμετοχή των γονέων των δύο οικογενειών και του προξενητή στο επίπεδο των πρώτων δράσεων του αρραβώνα. Στη συνέχεια, ο κύκλος των συμμετεχόντων μεγαλώνει με την προσθήκη του ιερέα της ενορίας και αργότερα στην επόμενη δράση με την παρουσία των συγγενών και των φίλων των δύο οικογενειών. Η εβδομάδα του γάμου ξεκινά με τη συνεργασία των νεαρών κοριτσιών και των νεόνυμφων του χωριού, η οποίες μεγαλώνουν τον κύκλο των αναφορών των συμμετεχόντων στις δράσεις. Η επόμενη δράση με τους συγγενείς, την τοπική μουσική, τις κοπέλες που βοηθούν στις ετοιμασίες του γάμου, την κοπέλα που πιάνει το προζύμι, αλλά και τις μεγαλύτερες γυναίκες που τραγουδούν συμπληρώνουν και μεγεθύνουν τον κύκλο των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια των δράσεων πριν τον γάμο, καταγράφεται η προσθήκη των συγγενών, των φίλων του γαμπρού (μπρατίμια), των γυναικών, και τέλος των αδελφών και συγγενών του γαμπρού, οι οποίοι συμβάλλουν στην προετοιμασία των εδεσμάτων του γάμου, αλλά και στην τέλεση του εθίμου των Μήλων. Στην τελευταία δράση πριν τον γάμο σημειώνεται η συμμετοχή των συγγενών, των φίλων του γαμπρού, των οργάνων, του κουμπάρου (νουνός), μιας γυναίκας και ενός μικρού κοριτσιού, των γονέων, των αδελφών των δύο οικογενειών, αλλά και των καλεσμένων. Στις δράσεις που ακολουθούν κατά την ημέρα του γάμου, οι αναφορές των προσώπων που ακολουθούν στις εθιμοτυπικές διαδικασίες ορίζονται

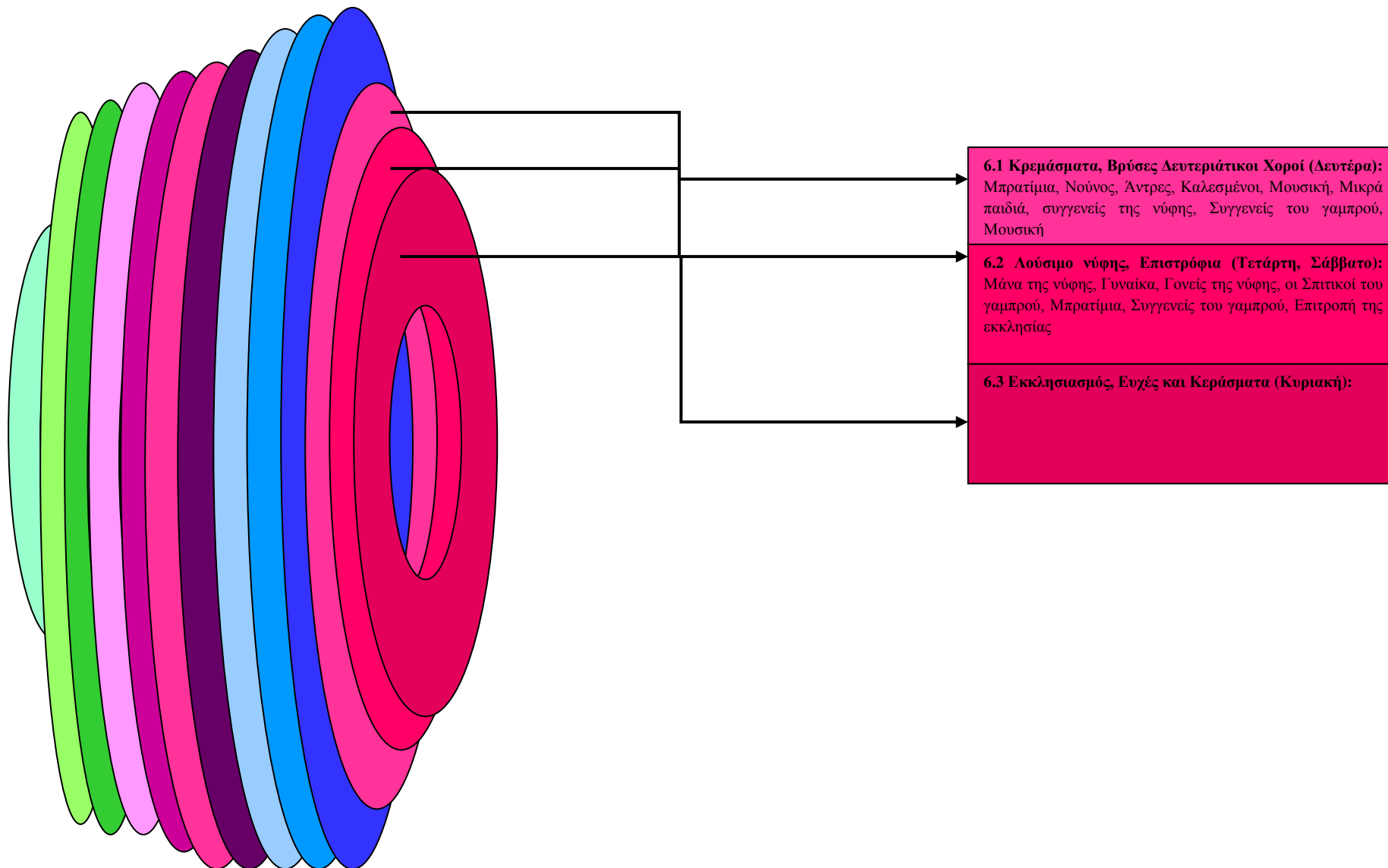
στους καλεσμένους, στις γεροντότερες γυναίκες, στους άντρες και την τοπική μουσική, στις αδελφές του γαμπρού, στη μάνα του γαμπρού και στους γεροντότερους άντρες του χωριού. Οι αναφορές των προσώπων που συμμετέχουν στις δράσεις αυξάνονται, και συμπληρώνονται με τους έφιππους που πρωτοστατούν στη γαμήλια πομπή, τους συγχωριανούς και καλεσμένους που συμμετέχουν, τους συγγενείς της νύφης και του γαμπρού, τα μπρατίμια, τη μουσική ακολουθία, τα αδέρφια της νύφης, τη μητέρα της νύφης, τα δύο μικρά παιδιά που χαρίζουν μήλα στη νύφη, τους γονείς των οικογενειών, τους μπουντζήδες, και τέλος τον ιερέα. Στη συνέχεια, οι δράσεις που ακολουθούν με το γλέντι και τον Τρανό Χορό αυξάνουν την περίμετρο των ομόκεντρων κύκλων των αναφορών με την παρουσία των μουσικών, των συγγενών της νύφης, των καλεσμένων της γαμήλιας πομπής, των συμπεθέρων, του κουμπάρου, του πατέρα του γαμπρού και της νύφης, των μπρατιμιών, της μάνας του γαμπρού, των γυναικών και των ανδρών. Η περίμετρος των κύκλων, που μεταφέρουν γραφικά τις αναφορές των προσώπων που συμμετέχουν στα δρώμενα, μειώνεται με την εξέλιξη των δράσεων που ακολουθούν μετά τον γάμο και μεταμορφώνουν το σχήμα του γραφήματος από κυκλικής μορφής γράφημα σε κωνική. Στα κρεμάσματα,, αλλά και στους Δευτεριάτικους Χορούς, η αναφορά των συμμετεχόντων οργανώνεται στα μπρατίμια, στον κουμπάρο, στους άντρες, στα μικρά παιδιά, στη μουσική ακολουθία και στους συγγενείς της νύφης και του γαμπρού. Στην επόμενη δράση που λαμβάνει χώρα την Τετάρτη και το Σάββατο, οι αναφορές προσώπου μειώνονται και καταγράφονται με την συμμετοχή της μάνας της νύφης, μίας γυναίκα που συνοδεύει τη νύφη, στους γονείς της, στους σπιτικούς του γαμπρού και τα μπρατίμια. Τέλος, ο κύκλος των αναφορών περιορίζεται με τη συμβολή των συγγενών του γαμπρού, και της επιτροπής της εκκλησίας στην ολοκλήρωση όλων των εθιμοτυπικών διαδικασιών του γάμου.

	Προξενιτής	Γονείς	Πατέρας της νόμφης	Γονείς της νόμφης	Μάνα του γαμπρού	Μητέρα της νόμφης	Ιερέας της ενορίας-επισκοπή	Συγγενείς	Συγγενείς του γαμπρού	Συγγενείς της νόμφης	Φίλοι του γαμπρού (μπρατίμια)	Φίλοι	Κουμπάρος (νούνος)	Γονάκες	Άντρες,	Αδέλφια	Αδελφές	Κοπέλες	Νεόνυμφες	Κοριτσάκι	Τοπική μουσική	Κοπέλα με γονείς και αδελφια	Μεγαλύτεροι	Καλεσμένοι	Μικρά παιδιά	Μπουντζήδες	Δύο αγόρια καβαλάρηδες	Σπιτικοί του γαμπρού	
1	+	+	+																										
2				+			+																						
3								+				+																	
4.1																		+	+										
4.2																													
4.3								+										+			+	+							
4.4								+	+		+			+			+												
4.5		+						+	+				+	+			+			+	+								
5.1					+							+	+	+			+				+		+						
5.2				+		+	+		+	+	+		+	+							+			+	+		+		
6.1									+	+	+		+	+							+			+					
6.2				+		+			+	+	+		+																+
6.3							+		+																				

Πίνακας 19: Μητρώο Συμμετεχόντων (Αρραβόνας, Γάμος)

- 1. **Μυστική Συμφωνία:** Προξενιτής, Γονείς, Πατέρας της νύφης
- 2. **Επικύρωση του Αρραβώνα:** Γονείς του γαμπρού, Ιερέας της ενορίας
- 3. **Επίσημοι Αρραβόνες:** Συγγενείς, Φίλοι
- 4.1 **Άπλωμα της προίκας (Κυριακή):** Κοπέλες, Νεόνυμφες
- 4.2 **Δίπλωμα της Προίκας (Τετάρτη):** Συγγενείς του ναυπρού
- 4.3 **Προζύμια (Πέμπτη):** Συγγενείς, Τοπική μουσική, Κοπέλες, Κοπέλα με γονείς και αδέρφια, Μεγαλύτερες γυναίκες
- 4.4 **Σφαγή Αμνοεριφίων, Μήλα (Παρασκευή):** Συγγενείς, Φίλοι του γαμπρού (μπρατίμια), Γυναίκες, Αδελφές, Συγγενείς του Γαμπρού
- 4.5 **Προετοιμασία, Καλέσματα, Βρύση (Σάββατο):** Συγγενείς, Φίλοι του γαμπρού, Όργανα, Κουμπάρος (νούνος), Γυναίκα, Κοριτσάκι, Συγγενείς, Γονείς, Αδέρφια, Συγγενείς, Γυναίκες, Κορίτσια.
- 5.1 **Μπαρμπερίσμα, Γαμήλιος πομπή (Κυριακή):** Καλεσμένοι, Γεροντότερες γυναίκες, Άντρες, Μουσική, Κουμπάρος, Μουσική, Αδελφές του Γαμπρού, Μάνα του γαμπρού, Όργανα, Οι Γεροντότεροι
- 5.2 **Συνάντηση του ζεύγους, Γάμος (Κυριακή):** Αγόρια έφιπποι, Καλεσμένοι, Άντρες, Γυναίκες, Συγγενείς της νύφης, Συγγενείς του γαμπρού, Μπρατίμια, Όργανα, Αδέρφια της νύφης, Μητέρα της νύφης, Μουσική, Δύο μικρά παιδιά, Γονείς της νύφης, Μπουντζήδες, Ιερέας
- 5.3 **Γλέντι, Τρανός Χορός (Κυριακή):** Μουσική, Συγγενείς της νύφης, Πομπή, Μάνα του Γαμπρού, Όργανα, Συμπέθεροι, Νούνος, Κουμπάρος, Νούνος, Πατέρας του γαμπρού και της νύφης, Όλοι οι άντρες, Τα μπρατίμια, Η μάνα του γαμπρού, Γυναίκες Πεθερά (μάνα του γαμπρού), Πεθερός (πατέρα του γαμπρού), Μουσική

Εικόνα 23: Γράφημα Συμμετεχόντων (Αρραβόνας, Γάμος)

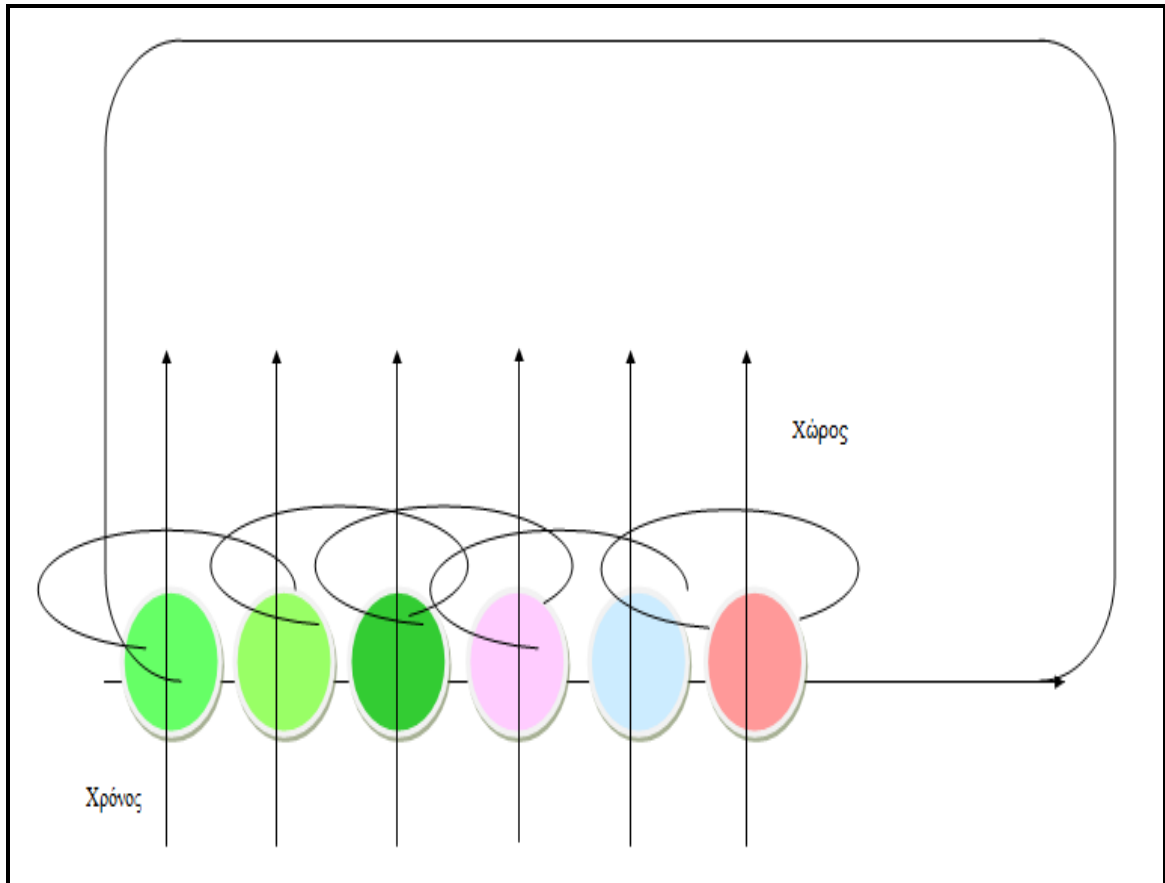
Οι χρονικοί κώδικες που σημειώθηκαν αφορούν α) τον ημερολογιακό χρόνο, β) τον καθημερινό χρόνο, και γ) τις αναφορές χρονικής ακολουθίας. Πιο συγκεκριμένα, τα παραδείγματα των χρονικών αναφορών που εντοπίζονται στο κείμενο και αφορούν τον ημερολογιακό χρόνο είναι α) την Τετάρτη, β) την Πέμπτη, γ) την Παρασκευή, δ) το Σάββατο κ.ά. Οι αναφορές του καθημερινού χρόνου που καταγράφηκαν στο κείμενο οριοθετούνται σε παραδείγματα, όπως α) το βράδυ, β) όλη την ημέρα, γ) μέχρι αργά και μετά τα μεσάνυχτα, δ) το απόγευμα, ε) μεσάνυχτα, ζ) μέχρι τα ξημερώματα κ.ά. Τέλος, σημειώνονται οι αναφορές χρονικής ακολουθίας όπως, α) μετά, β) έπειτα, γ) στη συνέχεια κ.ά.

Αναφορικά με τον εθιμοτυπικό κώδικα, μετά τον εντοπισμό του σε πρώτο επίπεδο ανάγνωσης, επιχειρήθηκε και η καταγραφή των υπο- κωδίκων που ενυπάρχουν σ' αυτόν και πιο συγκεκριμένα εντοπίστηκαν: κώδικας ψυχαγωγίας, κώδικας αριθμολογίας, κώδικας ευχών, κώδικας ρουχισμού, οικονομικός κώδικας, κώδικας συμφωνίας, κώδικας προσφοράς, θρησκευτικός κώδικας, κώδικας καλαισθησίας, κώδικας κινησιολογίας, κώδικας διατροφής, κώδικας συμπεριφοράς και τέλος κώδικας καταγωγής.

Ο κώδικας ψυχαγωγίας περιλαμβάνει αναφορές στη μουσική, στο φαγητό, στα τραγούδια, στο γλέντι που επιλέγονταν σε κάθε καταγεγραμμένη δράση, ενώ ο κώδικας αριθμολογίας στις τρεις (3) τουφεκιές για την ανακοίνωση της συμφωνίας του αρραβώνα, στις τρεις (3) βρύσες του χωριού που επισκέπτονταν η νύφη αλλά και στις τρεις (3) φορές που προσκυνούσε η ίδια τον γαμπρό, στην απόλωση του δοκαριού με βούτυρο τρεις (3) φορές κ.ά. Ο κώδικας ευχών συμπεριλαμβάνει αναφορές όπως το πέταγμα του ρυζιού και της κανέστρας με τα δώρα του κουμπάρου στα κεραμίδια του σπιτιού, το γλυκό του κουταλιού στη νύφη, η κίνηση της μητέρας του γαμπρού να σκεπάσει τα κεφάλια του ζεύγους με άσπρο πρόβιο μαλλί κ.ά. Ο κώδικας ρουχισμού αφορά τις άσπρες ποδιές που φορούσαν οι φίλοι του γαμπρού, το κόκκινο γαρύφαλλο στο πέτο, το άνθος στο πέτο στολισμένο με χρυσή κλωστή, τα καινούρια παπούτσια της νύφης, το νυφικό, το επίσημο μαύρο φόρεμα της Βλάστης (ατλάτζι) κ.ά. Ο οικονομικός κώδικας περιλαμβάνει αναφορές, όπως την ανταλλαγή δύο χρυσών νομισμάτων, τις λίρες και τον ρουχισμό της προίκας, τα φλουριά και τα γιδοπρόβατα, τα χρυσαφικά και τα αργυρά νομίσματα, αλλά και τα νομίσματα στο νερό. Στη συνέχεια, ο κώδικας συμφωνίας εντοπίζεται με αναφορές του ταξίματος της προίκας και του προικοσύμφωνου, ενώ ο κώδικας προσφοράς σημειώνεται με τις

κανέστρες με δώρα, όπως ενδύματα και ρουχισμό, χρήματα και τιμαλφή, με το τσίπουρο σε ειδικά μπουκαλάκια καλέσματος και με τις κανέστρες με ισάξια δώρα της οικογένειας της νύφης που τα πρόσφεραν στους σπιτικούς του γαμπρού και τα συγγενικά του σπίτια. Ο **θρησκευτικός κώδικας** που αναφέρεται στη συναλλαγή του γαμπρού με την επιτροπή της εκκλησίας, στα στέφανα και στο Ευαγγέλιο, και ο **κώδικας καλαισθησίας** που αφορά το λούσιμο και το χτένισμα της νύφης, αλλά και το ξύρισμα του γαμπρού. Ο **κώδικας κινήσιολογίας** περιλαμβάνει αναφορές όπως τη νύφη να προσκυνά και να φιλά τα χέρια των συγχωριανών, τον γαμπρό να σπάει με δύναμη ένα πιάτο κουφέτα και τη νύφη να σκορπίζει πάνω της κουφέτα και κέρματα. Με τον **κώδικα διατροφής**, οι αναφορές οριοθετούνται στα εδέσματα και στα γλυκά, στην κουλούρα με το κρασί, στους ξηρούς καρπούς και τα ζαχαρωτά, ο κώδικας συμπεριφοράς αφορά τη μυστικότητα πριν τη συμφωνία του αρραβώνα και τέλος **κώδικας καταγωγής** αναφέρεται στην καταγωγή της νύφης και του γαμπρού.

Η κειμενική προσέγγιση οδήγησε στη σύνθεση όλων των κύριων κωδίκων σ' ένα σχήμα, μέσω του οποίου αποδεικνύεται πως ο γάμος δεν μπορεί να μελετηθεί ως μία μεμονωμένη πράξη, αλλά ως επιτέλεση μίας σύνθετης σειράς από συμβολικές πράξεις. Δημιουργούνται έτσι μικρά σύμπαντα, διαφορετικών δομών και παρουσίας, μέσα στην ίδια, όμως, επικοινωνιακή πράξη. Στο εσωτερικό αυτών των μικρο-συμπάντων σχηματίζονται 'πρωτόκολλα' επικοινωνίας που ορίζουν λειτουργίες, σχέσεις, τελετουργίες και διαδράσεις. Οι κώδικες λειτουργούν ως συμβάσεις μεταβαλλόμενες στον χρόνο και στον χώρο και μέσω αυτών τα κοινωνικά υποκείμενα που συμμετέχουν, αλλά και οι σχέσεις τους γίνονται σημαινόμενα μελέτης.

Εικόνα 24: Σημειωτικός Μηχανισμός του Γάμου

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Το πεδίο των Πολιτισμικών Σπουδών εντάσσει στην πολυδαίδαλη σφαίρα του μελέτες ανθρωπιστικές, κοινωνικές, φυλετικού χαρακτήρα, πολιτισμικές, εθνικές κá. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Nelson, Treichler & Grossberg (1992), οι πολιτισμικές διαδικασίες μπορούν να γίνουν κατανοητές μόνο μέσα από τη μελέτη της κοινωνικής ζωής ενός πολιτισμού. Οι κανόνες, οι νόρμες, οι ρόλοι, οι ταυτότητες, τα έθιμα, οι τελετουργικές διαδικασίες είναι προϊόντα πρακτικών επικοινωνίας, καθώς ο πολιτισμός, όπως σημειώνει ο Fiske (1990), δημιουργείται και εξελίσσεται μέσω της επικοινωνίας. Ο Eco (1988) προσθέτει πως κάθε κοινωνικό φαινόμενο μπορεί να μελετηθεί υπό το πρίσμα της επικοινωνίας, 'sub specie communicationis', και αποκαλεί τη σημειωτική ως τη γενική θεωρία του πολιτισμού. Για τον ίδιο η επικοινωνία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς νόημα, καθώς οι δύο σχέσεις είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους. Συνεπώς, αφού όλα τα φαινόμενα πολιτισμού είναι φαινόμενα επικοινωνίας και σημασίας, άρα όλα τα πολιτισμικά φαινόμενα μπορούν να αναλυθούν μέσω της σημειωτικής (Λαγοπούλου 1980).

Όπως σημειώνει ο Λαγόπουλος (2003), ο άνθρωπος δίνει αξία στα γεγονότα τα οποία ζει και αποτελούν μέρος των σημείων στα διάφορα συστήματα σημασίας. Οι Jacobs και Cleveland (1999) αναφέρουν πως ο άνθρωπος αναζητούσε διαρκώς τους ιδανικούς τρόπους, τις κατάλληλες συνθήκες και τον προσδιορισμό εκείνων των αξιών που θα τον οδηγήσουν στην αρμονική συνύπαρξη, στην ατομική και κοινωνική ανάπτυξη. Μερικά από τα χαρακτηριστικά των αξιών, όπως αναφέρει και η Χριστοδούλου (2012), μπορούν να συνοψιστούν στη σχετικότητα τους με τον χρόνο και τον χώρο σε μία ιστορική περίοδο, στον ιεραρχικό τους χαρακτήρα, στη συναισθηματική δυναμική τους που επηρεάζει και κατευθύνει τις επιλογές μίας κοινωνίας και τέλος στην αξιολογική κρίση που προκαλούν και οδηγούν τα άτομα ενός κοινωνικού συνόλου να κρίνουν τον εαυτό τους, τους συνάνθρωπους αλλά και το περιβάλλον τους. Οι αξίες εκφράζουν γενικευμένες και αφηρημένες έννοιες, οι οποίες, όμως, σκιαγραφούν ένα πρότυπο καταστάσεων, στάσεων και επιθυμιών για τα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου (Χριστοδούλου, 2012). Έχουν τη δυνατότητα να διατηρούνται από γενιά σε γενιά και να επιβιώνουν πέρα του χώρου και του χρόνου όπου αυτές θεσπίστηκαν. Συνεπώς κάθε κοινωνία στον χώρο και στον χρόνο που προσδιορίζεται ο δικός της πολιτισμός, υιοθετεί και διατηρεί δίκτυα αξιών, εθίμων και παραδόσεων που οριοθετούν πρότυπα συμπεριφοράς και τρόπου ζωής (Χριστοδούλου, 2012). Αποτελούν στοιχείο συνοχής και συνέχειας του πολιτισμού και γι' αυτό καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για την μεταβίβαση, τη διατήρηση και την υιοθέτησή τους από τα νεότερα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου.

Η αναζήτηση των κωδίκων του προς ανάλυση κειμένου, οδήγησε στην τυπολόγηση ενός συστήματος κοινωνικοποιημένων συμβάσεων, και ανάδειξε τους σημειωτικούς μηχανισμούς των συμβολικών πρακτικών που δημιουργούν συνθήκες σταθερότητας της παράδοσης. Σε δεύτερο επίπεδο προτείνεται μία ερμηνευτική προσέγγιση των σημείων με σκοπό την ανάδειξη των υποδηλούμενων και λανθανόντων σημείων του, που θα οδηγήσει στην εσωτερική γνώση των τελετουργικών συμβολισμών του γάμου και την επίρρωση των θεμελιωδών αρχών του .

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Berger, P., & Luckmann, T. (1967). *La construcción social*. Buenos Aires: Xa Realidad.
- Bourdieu, P. (1979). *Distinctions: A Social Critique of the Judgement of Taste*. New York: Harvard University Press.

- Bourdieu, P. (2005). *Wacquant, An Invitation to Reflexive Sociology*, Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (2006). *Η Αίσθηση της Πρακτικής* (Θ. Παραδέλλης μτφ.- επιμ). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Bourdieu, P. (2007). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chandler, D (1998). Σημειωτική για Αρχαρίους. Ανακτημένο στις 10 Οκτωβρίου 2016 από <http://semiotics.nured.uowm.gr/>.
- Danesi, M. (2004). *Messages, Signs and Meanings. A Basic Textbook in Semiotics and Communication. Studies in Linguistic and Cultural Anthropology, Vol.1*. Toronto: Canadian Scholars' Press.
- Danesi, M., & Perron, P. (1999). *Analyzing cultures: An introduction and handbook*. Indiana University Press.
- Eco, U. (1976). *A theory of semiotics (Vol. 217)*. Indiana: University Press.
- Eco, U., & Sebeok, T. A. (Eds.). (1988). *The Sign of Three: Dupin, Holmes, Peirce*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Eisenstadt, S. (2003). *Comparative civilizations and multiple modernities*. (Vol. 1). Brill.
- Erickson, P., & Murphy, L. (2002). *Ιστορία της ανθρωπολογικής σκέψης*. (μτφ. Φ. Μπούμπουλη). Αθήνα: Κριτική.
- Fiske, J. (1990). *Introduction to communications studies*. Routledge, London and New York.
- Marx, K. (1944). *Estranged Labor*. Economic and Philosophical Manuscripts of 1844. Ανακτήθηκε 10 Σεπτεμβρίου, 2016 από, <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1844/manuscripts/labour.htm>.
- Montlibert, Ch. (1998). *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογική Συλλογιστική*. (μτφ. Κ. Διαμαντάκου). Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου-Καρδαμίτσα.
- Nelson, C., Treichler, P. A., & Grossberg, L. (1992). *Cultural studies: An introduction*. Cultural studies, 1, 5.
- Ortner, S. (1984). Theory in Anthropology since the Sixties. *Comparative Studies in Society and History*, vol. 26 (1).
- Scruton, R. (2005). (2205). *Η Ευρωπαϊκή Φιλοσοφία από τον Fichte στον Sartre. Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας*. (επιμ. Α. Kenny, μτφ. Ρισσάκη). Αθήνα: Νεφέλη.
- Αδάμου, Γ.(1992). *Κοινότητα Κοκκινοπλού, "Ο Κοκκινοπλός"*. Κοκκινοπλός.
- Αλεξίου, Δ. (1998). *Η Λιπινίτσα Ασπροποτάμου*. Πολιτιστικός Σύλλογος Ανθούσας.
- Αλεξίου, Δ., Τρίτας, Γ., & Τρίτας, Δ. (1987). *Ιστορικά, λαογραφικά του χωριού μας*. Πολιτιστικός Σύλλογος Ανθούσης "Η Λιπινίτσα".

- Αυδίκος, Β. (1991). *Πρέβεζα 1945-1990. Όψεις της μεταβολής μίας επαρχιακής πόλης. Λαογραφική Εξέταση*. (Διδακτορική Διατριβή). Εκδόσεις Δήμου Πρέβεζας.
- Βακαλόπουλος, Α.(1992). *Ιστορία της Μακεδονίας, 1354-1833*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Βέλκος, Γ. (1998). *Τα επώνυμα και τα βαφτιστικά ονόματα της Σέλιτσας (Εράτυρας) 1650-1940*. Ελασσόνα.
- Βόγας, Α. (1993). *Φλάμπουρο Φλωρίνης, 1861-1944*. Φλώρινα.
- Βουλτσιάδης, Γ. (1195). *Η Προσωπική μέσα από την ιστορία*. Θεσσαλονίκη.
- Γεωργιάδης, Θ. (1975). *Μοσχόπολη*. Αθήνα: Έκδοση Συλλόγου προς Διάδοση των Ελληνικών Γραμμάτων.
- Γκατσόπουλος, Σ. (1979). *Μοσχόπολις, Ιωάννινα: Ίδρυμα Βορειοηπειρωτικών Ερευνών*.
- Γκόγκος, Α. (1995). *Παρακάλαμος, από τα προϊστορικά χρόνια ως την απελευθέρωση το 1913*. Γιάννινα.
- Γκούμας, Ε. (1973). *Λιβάδι, γεωγραφική, ιστορική, λαογραφική επισκόπησις, Λιβάδι*.
- Γουγουλάκη, Ε. (1986). *Μύθια και αλήθεια από το μικρό χωριό μας*. Τρίκαλα.
- Δρούγιας, Θ. (1995). *Η Βωβούσα στο χώρο και στο χρόνο*. Ιωάννινα.
- Καλινδέρης, Μ. (1982). *Ο βίος της κοινότητας Βλάστης επί τουρκοκρατίας*. Θεσσαλονίκη: Ε.Μ.Σ.
- Κανάκης, Λ. (2006). *Επίμετρο: Η Αίσθηση της Πρακτικής*. (μτφ. – επιμ. Θ. Παραδέλλης). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Καραθανάσης, Α. (1982). *Οι Έλληνες λόγιοι στη Βλαχία (1670-1714)*. Θεσσαλονίκη: ΙΜΧΑ.
- Καραθανάσης, Α. (2003). *Ο Ελληνισμός της Τρανσυλβανίας. Η πνευματική, εθνική και εκκλησιαστική ζωή των δύο ελληνικών εμπορικών κοινοτήτων του Σιμπίου και του Μπρασόβου, 18ος - 19ος αι.* Θεσσαλονίκη: ΙΜΧΑ.
- Κουκούδης, Α. (2001). *Οι Βεργιάνοι Βλάχοι και οι Αρβανιτόβλαχοι της κεντρικής Μακεδονίας*. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.
- Κουκούδης, Α. (2003). *Οι Ολύμπιοι Βλάχοι και τα Βλαχομογενά*. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.
- Κρητικός, Γ. (1995). *Κοινωνικό Είναι και Κοινωνική Συνείδηση*. Φιλοσοφικό και Κοινωνιολογικό Λεξικό, τ. 3. Αθήνα: Καπόπουλος.
- Λαγόπουλος, Α. & Boklund- Λαγοπούλου Κ. (2016). *Θεωρία σημειωτικής: Η παράδοση του Ferdinand de Saussure*. (Ι. Βαμβακίδου, Ε. Κουρδής, Α. Χριστοδούλου επιμ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Λαγόπουλος, Α. (2003). *Ο ουρανός πάνω στη γη : Τελετουργίες καθαγίασης του ελληνικού παραδοσιακού οικισμού*. Αθήνα: Οδυσσεάς.
- Λαγοπούλου- Boklund, Κ. (1983). Τι είναι Σημειωτική. Διαβάζω, τ.71, 15-23.

Μπάγκαβος, Δ. (2014, 23 Μαΐου). *Βλάστη: Το ιστορικό πλαίσιο*. Ανακτήθηκε 22 Σεπτεμβρίου, 2016 από http://vlahofonoi.blogspot.gr/2014/05/blog-post_23.html.

Πατέλης, Δ. (1995). 'Ανάβαση από το αφηρημένο στο συγκεκριμένο', 'αντανάκλαση', 'εξαντικειμένωση και απαντικειμένωση', 'συνείδηση κοινωνική', *Φιλοσοφικό και Κοινωνιολογικό Λεξικό*, τ. 1, σελ. 72-73, 98-99, τ. 2, σελ. 167, τ. 5, σελ. 69-72. Αθήνα: Καπόπουλος.

Σβορώνος, Ν. (2004). *Το ελληνικό έθνος – Γένεση και διαμόρφωση του Νέου Ελληνισμού*. Αθήνα: Πόλις.

Χριστοδούλου, Α. (2007). *Σημειωτική και σχολικά εγχειρίδια*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Χριστοδούλου, Α. (2012). *Παιδεία, εκπαίδευση, αξίες -σημειωτική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Κουκούδης, Α. (Κυριακή, 11 Σεπτεμβρίου 2010). *Κλεισούρα, ΒΛΑΧΙΚΕΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, τέλη 19ου - αρχές 20ού αιώνα*.

Καϊμακάμης, Β. (1984). *Οι Ελληνόβλαχοι (Κουτσόβλαχοι), Κοκκινοπλός το βλαχοχώρι του Ολύμπου*. Θεσσαλονίκη: Μαϊάνδρος.

Φωτιάδου-Μπαλαφούτη, Γ. (1991). *Εμείς οι Βλάχοι*. Αθήνα: Καλέντης.